

Jaarrapport 2018

Landelijke

Jeugdmonitor

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor 2018

Verklaring van tekens

.	Gegevens ontbreken
*	Voorlopig cijfer
**	Nader voorlopig cijfer
x	Geheim
–	Nihil
–	(Indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	Het getal is kleiner dan de helft van de gekozen eenheid
Niets (blank)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2017–2018	2017 tot en met 2018
2017/2018	Het gemiddelde over de jaren 2017 tot en met 2018
2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2017 en eindigend in 2018
2015/'16–2017/'18	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2015/'16 tot en met 2017/'18

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress: Textcetera, Den Haag en CCN Creatie, Den Haag
Ontwerp: Edenspiekermann
Copyright foto's: Hollandse Hoogte

Inlichtingen

Tel. 088 570 70 70
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

ISBN 978-90-357-2158-6
ISSN 2351-9835

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2018.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits CBS als bron wordt vermeld.

Voorwoord

Hoe doen onze jongeren het en welke kenmerken spelen een rol? Dat is de vraag die net als in eerdere edities centraal staat in het Jaarrapport van de Landelijke Jeugdmonitor. Deze elfde editie van het Jaarrapport schetst de leefsituatie van de Nederlandse jeugd, zowel op landelijk niveau als op gemeenteniveau. Op gemeenteniveau wordt ook aandacht besteed aan de situatie van de jeugd in Caribisch Nederland. Het Jaarrapport 2018 is samengesteld door het CBS en wordt bekostigd door het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

Het rapport besteedt zowel aandacht aan de allerjongsten als aan de oudere jeugd. Zo blijkt uit het rapport dat baby's vaker worden geboren bij een oudere moeder of vader, en dat een toenemend aantal kinderen al vanaf de geboorte in een eenoudergezin woont. Het laat ook zien dat van de leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs 13 procent een opleiding volgde op een hoger niveau dan het schooladvies dat ze kregen in groep acht. En dat er weer meer jongeren aan het werk waren dan in het jaar ervoor.

Nieuw in het Jaarrapport is informatie over het aantal jongeren dat jeugdhulp ontving tussen 2015 en 2017 en informatie over het inkomen van jongeren. Ook nieuw is dat voor dit rapport is onderzocht hoeveel jongeren de eilanden Bonaire, Sint Eustatius en Saba verlieten en naar Europees Nederland verhuisden, en hoeveel er van hen weer terugkeerden naar de eilanden.

De Jeugdmonitor is bedoeld om beleidsmakers, onderzoekers en andere geïnteresseerden te voorzien van cijfers over de situatie van de Nederlandse jeugd. Het Jaarrapport 2018 presenteert op overzichtelijke wijze welke gegevens er beschikbaar zijn. Om inzicht te krijgen in het gebruik van de cijfers uit de Jeugdmonitor door gemeenten, komt in dit rapport ook een rondgang langs acht gemeenten aan bod. De onderliggende cijfers van deze publicatie zijn terug te vinden op de website [Landelijke Jeugdmonitor](#).

Graag spreek ik mijn dank uit aan de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS), Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Justitie en Veiligheid (J&V) voor hun betrokkenheid bij dit rapport. Verder gaat mijn dank uit naar de gemeenten voor hun deelname aan de interviews.

**Directeur-generaal,
Dr. T.B.P.M. Tjin-A-Tsoi**

Den Haag/Heerlen/Bonaire, november 2018

Inhoud

Voorwoord **3**

1. Inleiding 7

2. Jongeren in Nederland 12

- 2.1 Trends in aantal jongeren **14**
- 2.2 Woonplaats van jongeren **15**
- 2.3 Herkomst van jongeren **17**
- 2.4 Gezinssituatie van jongeren **19**

3. Drie jaar jeugdhulp door de gemeente 24

- 3.1 Jeugdhulp door de gemeente **26**
- 3.2 Ontwikkelingen jeugdhulp door wijk- en buurtteam 2015–2017 **31**
- 3.3 De gemeente als verwijzer **35**

4. Wonen en opgroeien 40

- 4.1 Bijstandskinderen **42**
- 4.2 Woon- en leefsituatie van bijstandsgezinnen **45**
- 4.3 Materiële welvaart van bijstandsgezinnen **48**

5. School 52

- 5.1 Vmbo'ers in leerjaar 3 **54**
- 5.2 Onderwijssoort in leerjaar 3 vo versus schooladvies **58**
- 5.3 Studenten in het mbo **60**

6. Werk 67

- 6.1 Arbeidsdeelname jongeren per gemeente **69**
- 6.2 Trends in arbeidsdeelname en werkloosheid **71**
- 6.3 Baankenmerken **74**

7.	Alcoholgebruik en gezondheid	81
7.1	Alcoholgebruik onder jongeren	83
7.2	Profielschets van drinkende jongeren	84
7.3	Alcoholgebruik en leefstijl	89
8.	Criminaliteit	95
8.1	Jeugdige verdachten	97
8.2	Jeugdige slachtoffers	104
9.	Jongeren in Caribisch Nederland	113
9.1	Geboorten	115
9.2	In wat voor gezin wonen jongeren?	116
9.3	Terugkeer van geboren Antillianen	119
9.4	Leren en werken	121
10.	Inkomen van jongeren	127
10.1	Trends	129
10.2	Verschillen naar leeftijd en geslacht	131
10.3	Gevolgen van sociaaleconomische activiteit	132
10.4	Studiefinanciering	134
10.5	Oordeel van jongvolwassenen over financiële situatie	136
11.	Beleidsmedewerkers willen cijfers én verhalen	140
11.1	Bekendheid en gebruik van de Landelijke Jeugdmonitor	141
11.2	Veel data, weinig tijd	143
11.3	Naslagwerk	144
11.4	Vernieuwde website	145
	Medewerkers	147

1.

Inleiding

Auteur

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

In het Jaarrapport 2017 van de Landelijke Jeugdmonitor werd een onderzoek door het tijdschrift Binnenlands Bestuur en de NOS aangehaald waarin raadsleden aangaven weinig grip te hebben op de jeugdhulp door een gebrek aan informatie. In september 2018, bijna een jaar later, constateert de Algemene Rekenkamer in een rapport over de monitoring van het sociaal domein dat er te veel data voor het sociaal domein beschikbaar is.¹⁾ Jaap van Sandijk (hoofdstuk 11) komt tot een vergelijkbare conclusie na zijn jaarlijkse ronde langs gemeenten om het gebruik van data uit de Landelijke Jeugdmonitor te peilen. Beleidsmedewerkers kennen de Jeugdmonitor steeds beter, raadplegen deze ook, maar verdrinken in de hoeveelheid data en zouden graag zien dat data meer op lokale leest wordt geschoeid. Kennelijk ontstaat er bij ambtenaren drie jaar na de invoering van de Jeugdwet tijd voor verdieping. En wie zoekt naar data, stuit op een overvloed. Dit leidt tot een behoefte aan ordening van data, het liefst op lokaal niveau.

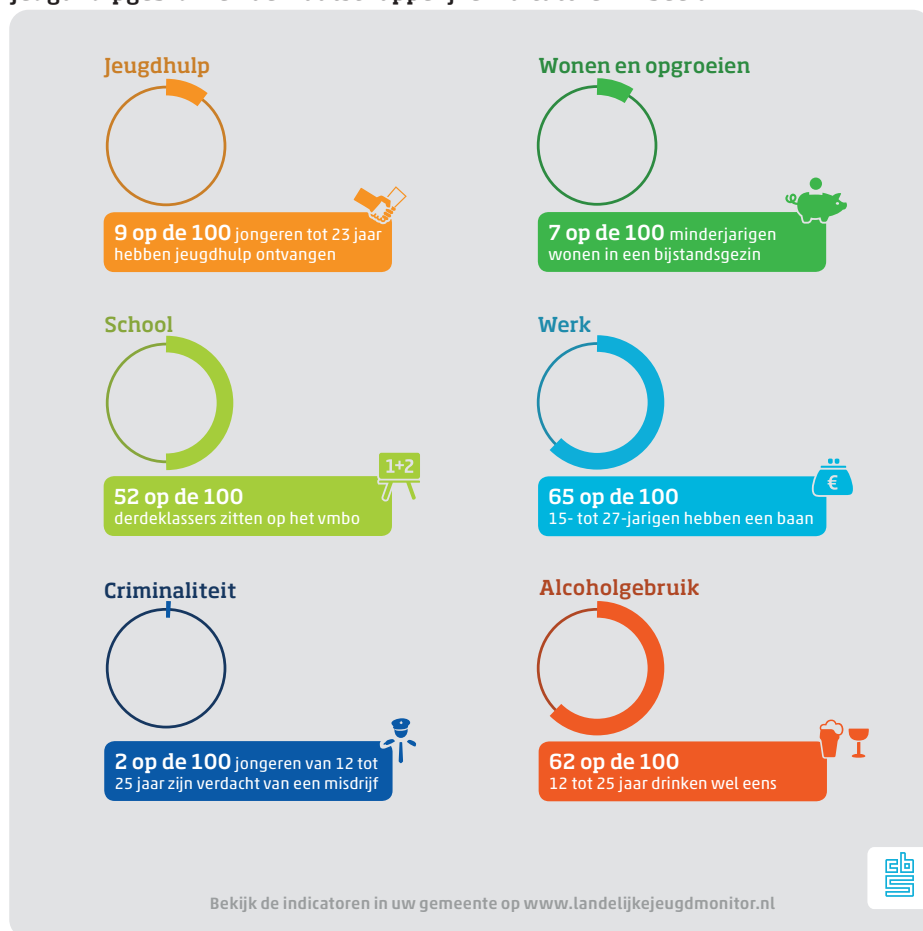
Op zich worden gemeentelijke beleidsmedewerkers, raadsleden en bestuurders op hun wenken bediend. Per 30 april 2018 zijn [factsheets over lokaal jeugdhulpgebruik 2017](#) beschikbaar en hierover zijn de griffies van gemeenten verwittigd. Niet één van de door Van Sandijk bezochte gemeenteambtenaren kende echter deze lokale rapporten, die het jeugdhulpgebruik en de daaraan verbonden verwijzingen vergelijken met een regionaal en landelijk gemiddelde. Hier ligt nog een schone communicatieopdracht voor VWS, JenV, CBS en de VNG om meer bekendheid te geven aan deze lokale rapporten over jeugdhulpgebruik, maar ook aan de [VNG app](#) waarmee het jeugdhulpgebruik per jeugdregio kan worden ingezien. Ook worden er cijfers bijgehouden over maatschappelijke indicatoren, waarvan de hoogtepunten jaarlijks worden samengevat in het Jaarrapport dat nu voor u ligt. Dit jaar gaat er in het rapport extra aandacht uit naar het inkomen van jongeren. Op [de site van de Jeugdmonitor](#) is meer informatie te vinden.

Aan de vraag van gemeenteambtenaren om een selectie van items uit het datamoeras die een relatie onderhouden met het jeugdhulpgebruik, wordt dus mede voldaan via de Jeugdmonitor en dit Jaarrapport. Informatie over de meest relevante maatschappelijke indicatoren is in het Jaarrapport per gemeente in landkaarten verwerkt. Dit betreft cijfers over kinderen die opgroeien in een gezin dat rondkomt van een bijstandsuitkering, jongeren op het vmbo, jonge geregistreerde verdachten en werkende jongeren tussen de 15 en 27 jaar. Op de site van de Jeugdmonitor is het nu mogelijk om in de [benchmark jeugdhulp](#) twee landkaarten naast elkaar in beeld te brengen. Zo wordt niet alleen de regionale samenhang zichtbaar, maar ook de correlatie van bijvoorbeeld het jeugdhulpgebruik met de

1) <https://www.rekenkamer.nl/publicaties/rapporten/2018/09/13/advies-decentralisatie-sociaal-domein>

meest relevante maatschappelijke indicatoren, zoals kinderen in bijstandsgezinnen of jonge geregistreerde verdachten.²⁾ Een dergelijke vergelijking beantwoordt geen vragen, maar stelt beschouwers wel in staat de juiste vragen te stellen.

Jeugdhulpgebruik en de maatschappelijke indicatoren in beeld

Hoe gaat het eigenlijk met de jeugd van Nederland? In hoofdstuk 2 valt te lezen dat het percentage jongeren in de samenleving blijft afnemen. De verwachting was dat het aantal geboorten zou toenemen als de economie weer aantrekt. Dit is niet gebeurd. Dit komt doordat vrouwen meer tijd nodig hebben om zich te settelen en later moeder worden. Ze volgen langer onderwijs, hebben meer tijd nodig voor het

²⁾ <https://jeugdmonitor.cbs.nl/sites/default/files/2018-04/161216-239-Eindrapportage-Zorglandschap-jeugd-def-concept-22-12.pdf>

vinden van een vaste baan in de moderne flexmaatschappij en gaan later samenwonen en/of trouwen.

De belangrijkste indicator die samenhangt met jeugdhulpgebruik, is het percentage kinderen die deel uitmaken van een gezin dat rond moet komen van een bijstandsuitkering³⁾ (hoofdstuk 4). Dit aantal is in 2017 voor het eerst sinds jaren gedaald. In totaal betreft het 7 procent van alle minderjarige jongeren, waarbij degenen met een niet-westerse migratieachtergrond zijn oververtegenwoordigd. Een andere belangrijke indicator is het vóórkomen van criminaliteit. Op dit front is in hoofdstuk 8 vooral goed nieuws: er zijn minder jeugdige verdachten én slachtoffers van criminaliteit.

In hoofdstuk 7 leren we dat het alcoholgebruik onder jongvolwassenen min of meer gelijk blijft in vergelijking met voorgaande jaren. Het drinken van alcoholische dranken hangt samen met roken en drugsgebruik en het zijn vooral de jongvolwassenen met een hoog opleidingsniveau die drinken. Er is geen relatie tussen alcoholgebruik en bewegen en enkel onder tieners bestaat er een relatie tussen drankgebruik en overgewicht. In hoofdstuk 5 is vermeld dat niet-westerse jongeren vaker dan jongeren zonder migratieachtergrond op een hoger niveau onderwijs volgen dan hun – gemiddeld genomen lagere – schooladvies in groep 8. In dit kader doen de meisjes het beter dan de jongens. Het aandeel derdeklassers dat een vmbo-opleiding volgde, is licht gedaald tot 52 procent.

In het Caribisch gebied is de helft van de jongeren niet beschikbaar voor werk, vaak omdat ze een studie of opleiding volgen (hoofdstuk 9). In Europees Nederland hebben veel leerlingen en studenten wel een bijbaan en vormt de studie of opleiding blijkbaar minder een belemmering. Steeds meer jongeren tussen de 15 en 27 jaar hebben werk. Sommige leerlingen en studenten verdienen zoveel geld dat zij buiten de statistische categorie 'leerling' of 'student' vallen (hoofdstuk 10). Veel werkende jongeren hebben als voordeel dat zij deel uitmaken van een sociaal netwerk en dat dit de problemen bij de overgang van 18- naar 18+ kan verkleinen. Zij kunnen immers om raad vragen bij collega's. Van de vier grote steden was de arbeidsdeelname onder jongeren het laagst in Rotterdam en Den Haag. In hoofdstuk 6 valt verder te lezen dat de jeugdwerkloosheid in 2017 verder is afgenomen.

Kortom, veruit de meeste maatschappelijke indicatoren die van invloed kunnen zijn op het jeugdhulpgebruik staan op groen. Het gaat goed met de jeugdigen in

³⁾ <https://jeugdmonitor.cbs.nl/sites/default/files/2018-04/161216-239-Eindrapportage-Zorglandschap-jeugd-def-concept-22-12.pdf>

Nederland, maar niet overal en met ze allemaal. In 2017 was er een stijging van het jeugdhulpgebruik (hoofdstuk 3), terwijl in de eerste helft van 2018 een daling viel waar te nemen. De komende jaren zal duidelijk worden of dit een boeggolf is vanwege meer inzet aan de (preventieve of ambulante) voorkant van jeugdhulp waarvan de baten pas later zichtbaar worden, of dat het hoogwater blijft, of dat het toch een golfslagbad blijkt te zijn.

2.

Jongeren in Nederland

Auteurs

Suzanne Loozen

Carel Harmsen

4,9 miljoen inwoners zijn
jonger dan 25 jaar

1,3 miljoen jongeren hebben
een migratieachtergrond

Op 1 januari 2018 telde Nederland 4,9 miljoen kinderen en jongeren tot 25 jaar. Dit aantal zal naar verwachting afnemen tot 4,8 miljoen in 2028. Het aantal jongeren met een migratieachtergrond zal echter blijven groeien. In 2017 werden baby's vaker geboren bij een oudere moeder of vader dan in voorgaande jaren. Drie op de tien 15-jarigen wonen niet met beide ouders. Naar schatting hebben 80 tot 100 duizend kinderen tot 16 jaar te maken met co-ouderschap.

2.1 Trends in aantal jongeren

Bijna 5 miljoen jongeren

Nederland telde begin 2018 bijna 4,9 miljoen jongeren van 0 tot 25 jaar, iets minder dan begin 2008. In 2018 waren 3,4 miljoen jongeren minderjarig (0 tot 18 jaar) en 1,5 miljoen jongvolwassenen (18 tot 25 jaar). Het aantal kinderen van 4 tot 12 jaar bedroeg 1,5 miljoen.

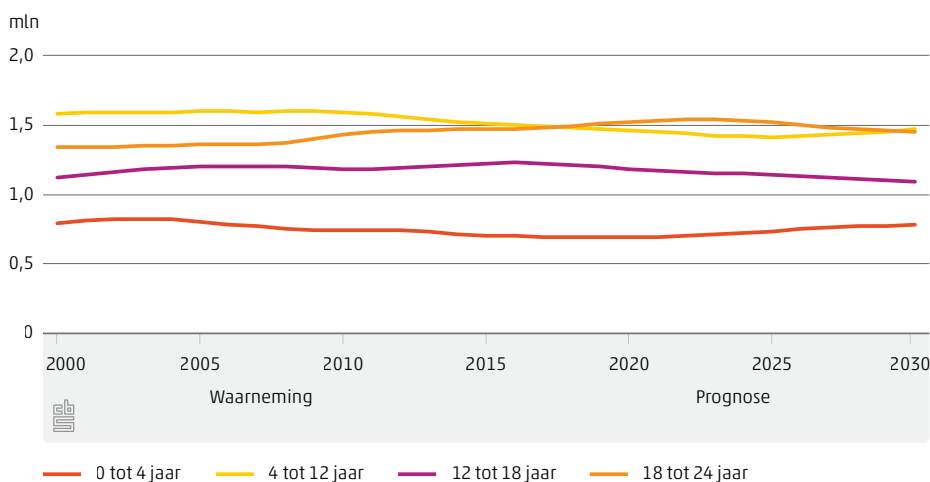
Ook het percentage jongeren in de totale bevolking is iets gedaald. Begin 2018 was 28 procent van de bevolking jonger dan 25 jaar, tegen 30 procent in 2008. Dit komt onder meer doordat ouderen langer blijven leven. Volgens de meest recente prognose zal het aandeel jongeren in 2028 op 27 procent liggen. Hun aantal is dan afgenomen tot 4,8 miljoen. In 2028 zal het aandeel minderjarigen zijn toegenomen ten opzichte van het aandeel jongvolwassenen.

Minder baby's

Tussen 2008 en 2018 is het aantal kinderen van 0 tot 4 jaar met 52 duizend afgenomen tot onder de 700 duizend. Dit hangt vooral samen met de afname van het aantal geboorten van 185 duizend in 2008 tot 170 duizend in 2017. Vlak na de economische crisis – die in het derde kwartaal van 2008 begon en in 2013 het dieptepunt bereikte – lag het gemiddelde kindertal lager dan daarvoor (De Beer, 2012). Dit aantal is ook niet gestegen nu Nederland een paar jaar uit het economische dal is. In 2017 kregen vrouwen gemiddeld 1,62 kinderen. In 2014 was dat 1,71 en in 2008 nog 1,77. Vooral twintigers krijgen nu minder vaak een kind (CBS, 30 januari 2018). Hierbij speelt de economische conjunctuur een rol, maar ook dat vrouwen er tegenwoordig langer over doen om zich te settelen en daardoor later moeder worden. Ze volgen onder meer langer onderwijs, doen er langer over om een vaste baan te vinden (flexibilisering van de arbeidsmarkt) en gaan op latere

leeftijd samenwonen en/of trouwen (CBS, 27 september 2017; Te Riele en Loozen, 2017).

2.1.1 Aantal 0- tot 25-jarigen, 1 januari

2.2 Woonplaats van jongeren

Na 2010 zijn een tweetal ontwikkelingen van invloed geweest op de plek waar jongeren wonen. Doordat het inmiddels economisch beter gaat en de woningmarkt weer in beweging is, verlaten jonge gezinnen de stad om zich elders te vestigen. Dat geldt vooral voor jonge gezinnen in de vier grote steden. Sinds 2013 verhuizen jonge gezinnen weer meer uit de grote stad (CBS, 7 november 2017). Een andere ontwikkeling die van invloed is op de woonplaats van jongeren, is de aanpassing van het studiefinancieringsstelsel met ingang van het studiejaar 2014/'15. Studenten verhuizen minder vaak naar studentensteden omdat ze in het nieuwe studiefinancieringsstelsel een basisbeurs niet langer ontvangen als gift, maar als lening. Hierdoor gaan jongeren gemiddeld genomen wat later uit huis (CBS, 2 januari 2017; Van den Berg en Van Gaalen, 2018). In deze paragraaf wordt nader ingegaan op waar jongeren anno 2018 wonen.

Urk hoogste percentage jongeren

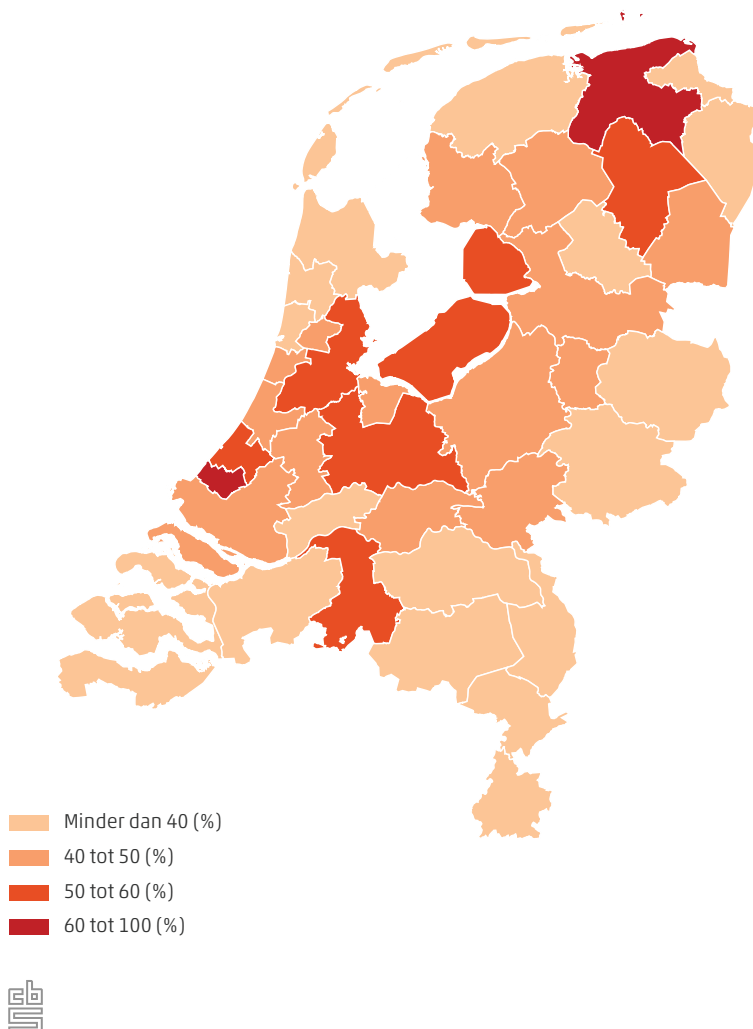
Begin 2018 was 45 procent van de inwoners in Urk jonger dan 25 jaar, tegenover 28 procent in het hele land. Staphorst staat met 38 procent op de tweede plek. Beide

gemeenten liggen in de zogenoemde Bijbelgordel, een streek waar relatief veel streng gereformeerden wonen. Grote gezinnen vormen hier geen uitzondering (CBS, 12 mei 2017). Andere gemeenten hebben een relatief jonge bevolking omdat zich daar veel jongvolwassenen vestigen voor studie of werk. Onder de gemeenten met de meeste jongeren bevinden zich dan ook veel studentensteden. Zo bedroeg het aandeel jongeren in Groningen en Wageningen 35 procent aan het begin van 2018. Van de vier grote steden was het aandeel jongeren in Utrecht het hoogst, 33 procent aan het begin van 2018. Daarna volgen Rotterdam, Den Haag (beide 30 procent) en Amsterdam (28 procent). Aan de randen van Nederland liggen de gemeenten met het laagste aandeel jongeren, vooral in Limburg, Zeeland en het noordoosten van het land.

Randstad en studentensteden populair onder jongvolwassenen

De ruimtelijke spreiding van jongeren in Nederland kan in kaart worden gebracht door te kijken naar het percentage 24-jarigen dat niet is geboren in het COROP-gebied waar ze wonen. In de COROP-gebieden Delft en Westland en in Overig Groningen is het aandeel jongeren dat daar niet is geboren het hoogst. Dat hangt samen met de aanwezigheid van studentensteden in deze COROP-gebieden (Groningen en Delft) en in het Westland met de komst van jonge werknemers uit Polen. Ook in Groot-Amsterdam, Utrecht, de Agglomeratie 's-Gravenhage (Randstad), Noord-Drenthe, Flevoland en Midden-Noord-Brabant (Tilburg) wonen relatief veel jongeren die elders geboren zijn. De randen van Nederland zijn niet populair onder jongeren die daar niet geboren zijn.

2.2.1 Niet in woonregio (COROP) geboren 24-jarigen, 1 januari 2018

2.3 Herkomst van jongeren

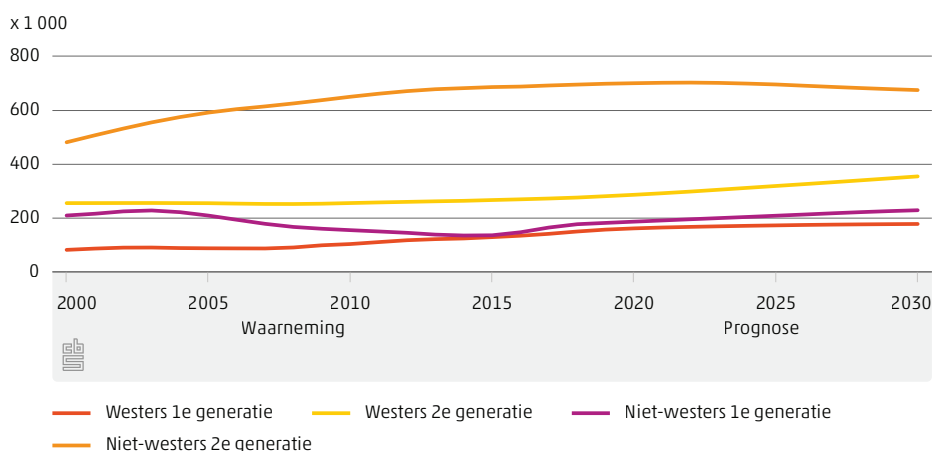
Kwart jongeren heeft migratieachtergrond

Begin 2018 telde Nederland 1,3 miljoen jongeren met een migratieachtergrond. Dat komt neer op 27 procent van alle jongeren. Van deze jongeren had 67 procent een niet-westerse herkomst, ongeveer 870 duizend. De resterende 425 duizend

jongeren waren van westerse herkomst. Van de jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond was 80 procent in Nederland geboren en daarmee van de tweede generatie. Onder jongeren met een westerse migratieachtergrond was dat 65 procent. De verwachting is dat het aantal jongeren met een migratieachtergrond het komende decennium zal blijven toenemen. Dat komt doordat het aantal jongeren met een westerse achtergrond groeit, met name van de tweede generatie. Naar verwachting zal het aantal jongeren met een niet-westerse achtergrond tot 2025 toenemen, om vervolgens op dat niveau te blijven.

De afgelopen jaren steeg het aantal jongeren met een niet-westerse achtergrond van de eerste generatie. Dat kwam door de toestroom van asielzoekers, met name uit Syrië (CBS, 2 januari 2018). De instroom van Syrische jongeren is pas vrij recent begonnen door de burgeroorlog die daar woedt. In 2017 immigreerden 10 duizend 0 tot 25-jarige Syriërs naar Nederland, die daarmee opnieuw de grootste groep jonge migranten vormden. Wel was de toestroom kleiner dan in de twee jaren daarvoor. Daarnaast groeide vooral de groep personen met een niet-westerse achtergrond van de tweede generatie.

2.3.1 Aantal 0- tot 25-jarigen met een migratieachtergrond, 1 januari

Jongeren met migratieachtergrond vaakst van Marokkaanse komaf

Begin 2018 was 20 procent van de jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond van Marokkaanse herkomst. Hiermee was dit de grootste groep, gevolgd door jongeren van Turkse (17 procent), Surinaamse (11 procent) en

Antilliaanse herkomst (7 procent). Daarnaast had een deel een Syrische (6 procent), Iraakse of Somalische (elk 3 procent) of Afghaanse achtergrond (2 procent).

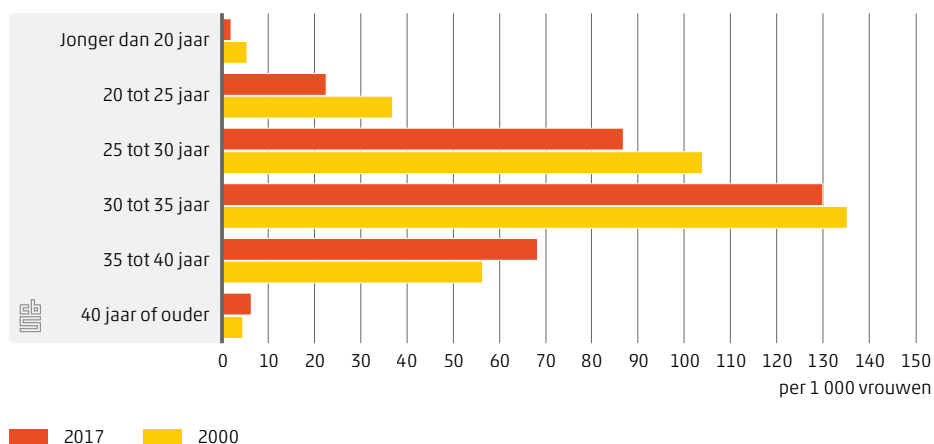
De grootste groep jongeren met een westerse migratieachtergrond was begin 2018 afkomstig uit Duitsland (15 procent). Daarna volgen jongeren met een achtergrond in Polen (13 procent), België (8 procent), het Verenigd Koninkrijk en Indonesië (beide 7 procent).

2.4 Gezinssituatie van jongeren

Baby's hebben steeds vaker een oudere moeder of vader

In 2017 werden kinderen opnieuw vaker bij een 35-plusmoeder geboren en minder vaak bij een jongere moeder dan rond de eeuwwisseling het geval was (CBS, 30 januari 2018). Vooral onder twintigers werden minder kinderen geboren. Ook daalde het aantal kinderen van tienermoeders opnieuw (CBS, 11 december 2017). Moeders zijn tegenwoordig gemiddeld 29,8 jaar oud wanneer ze hun eerste kind krijgen en vaders 32,7 jaar. Rond de eeuwwisseling was dat nog 29,1 jaar voor vrouwen en 32,0 jaar voor mannen.

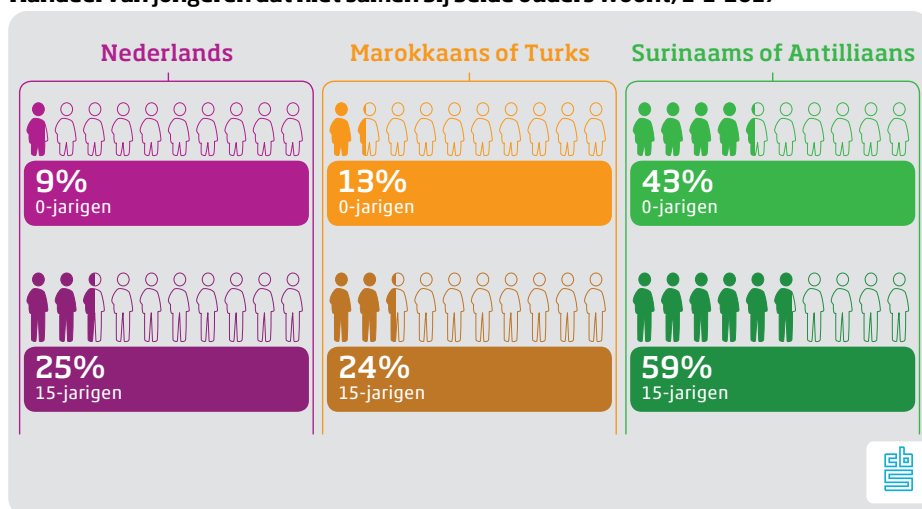
2.4.1 Levend geboren kinderen naar leeftijd van de moeder

Drie op tien vijftienjarigen wonen niet met beide ouders

In 2017 woonde 30 procent van de vijftienjarigen niet met beide ouders op hetzelfde adres, terwijl 22 procent dit nog deed in 2000. In verreweg de meeste gevallen was een scheiding van de ouders de oorzaak. Kinderen van gescheiden ouders wonen het vaakst voornamelijk bij hun moeder (70 procent). Kinderen met een Antilliaanse of Surinaamse moeder wonen veel vaker niet bij hun vader. Van de kinderen met een Turkse of Marokkaanse moeder woont driekwart gezamenlijk met beide ouders. Bij kinderen met een moeder zonder migratieachtergrond is dit percentage ongeveer hetzelfde (CBS, 1 mei 2018).

Aandeel van jongeren dat niet samen bij beide ouders woont, 1-1-2017

Bijna 100 duizend kinderen met co-ouderschap

Meer dan 600 duizend kinderen onder de 16 jaar (20 procent) woonden in 2015 niet in een gezin met twee eigen ouders, tegen ruim 400 duizend in 1995.

De verwachting is dat de stijgende trend aanhoudt. Van de in 2010 gescheiden ouders koos 27 procent voor co-ouderschap. Dat betekent dat de kinderen dan ongeveer net zo vaak bij de vader als bij de moeder wonen. In 2015 hadden naar schatting 80 tot 100 duizend kinderen tot 16 jaar te maken met co-ouderschap. Ruim de helft van de kinderen die niet bij beide eigen ouders wonen, maakte een scheiding van hun ouders mee (CBS, 18 december 2017). Een toenemend aantal kinderen woont al vanaf de geboorte in een eenoudergezin; in 2017 ging het om 15 duizend kinderen.

80 tot 100 duizend kinderen tot 16 jaar hebben te maken met co-ouderschap

Meer informatie

- Cijfers over het aantal jongeren zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
- Cijfers over het aantal jongeren met een migratieachtergrond zijn te vinden op [StatLine](#).
- Regionale cijfers over het aantal jongeren zijn te vinden op [StatLine](#).
- De prognose van het aantal jongeren is te vinden op [StatLine](#).

In dit hoofdstuk wordt verwezen naar de volgende publicaties:

Beer, J. de (2012). [Crisis in de economie, crisis in de relatie- en gezinsvorming?](#) Bevolkingstrends, 12 november 2012.

Berg, L. van den en R. van Gaalen (2018). [Studeren en uit huis gaan nog haalbaar?](#) Statistische Trends, januari 2018.

CBS (2017, 2 januari). [Weer minder jongeren verhuisd naar universiteitssteden](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2017, 12 mei). [Een op de honderd moeders heeft meer dan vijf kinderen](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2017, 27 september). [Vrouwen met flexbaan minder vaak moeder](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2017, 7 november). [Veel jonge gezinnen verlaten de grote stad](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2017, 11 december). [Relatief weinig tienermoeders in Nederland](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2017, 18 december). [Ruim kwart gescheiden ouders kiest voor co-ouderschap](#). CBS nieuwsbericht.

CBS, (2018, 2 januari). [Ruim 100 duizend inwoners erbij in 2017](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 30 januari). [Vrouwen steeds later moeder](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 1 mei). [3 op 10 vijftienjarigen wonen niet met beide ouders](#). CBS nieuwsbericht.

Kooiman, N. en L. Stoeldraijer, 2015, [Twee kinderen, maar wanneer en met wie?](#) Bevolkingstrends, 2015/3.

Riele, S. te, en S. Loozen, 2017. [Vruchtbaarheid aan het begin van de 21e eeuw.](#) Statistische Trends, december 2017.

Begrippen

COROP-gebied

Regionaal niveau tussen gemeenten en provincies in. De indeling dankt haar naam aan de Coördinatie Commissie Regionaal Onderzoeksprogramma, die deze in 1970 heeft ontworpen. Nederland telt 40 COROP-gebieden.

Eenoudergezin

Particulier huishouden bestaande uit één ouder met één of meer thuiswonende kinderen (en met mogelijk ook overige leden).

Eerste generatie

Persoon die in het buitenland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Migratieachtergrond

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf of dat van de moeder, tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval geldt het geboorteland van de vader. Ook wordt onderscheid gemaakt tussen personen met een westerse en met een niet-westerse achtergrond.

Nederlandse achtergrond:

Persoon van wie beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar men zelf is geboren.

Niet-westerse migratieachtergrond

Persoon met een migratieachtergrond met als herkomstgroepering een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (excl. Indonesië en Japan) of Turkije. Op grond van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de personen met een westerse achtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin

Tweede generatie

Persoon die in Nederland is geboren en van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren.

Westerse migratieachtergrond

Persoon met een migratieachtergrond met een herkomst in een van de landen van de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan. Op grond van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de personen met een westerse achtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen die in voormalig Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

3.

Drie jaar jeugdhulp door de gemeente

Auteur

Rudi Bakker

392 000 jongeren
kregen jeugdhulp in 2017

82 000 jongeren kregen jeugdhulp
van wijk- of buurtteams van de gemeenten

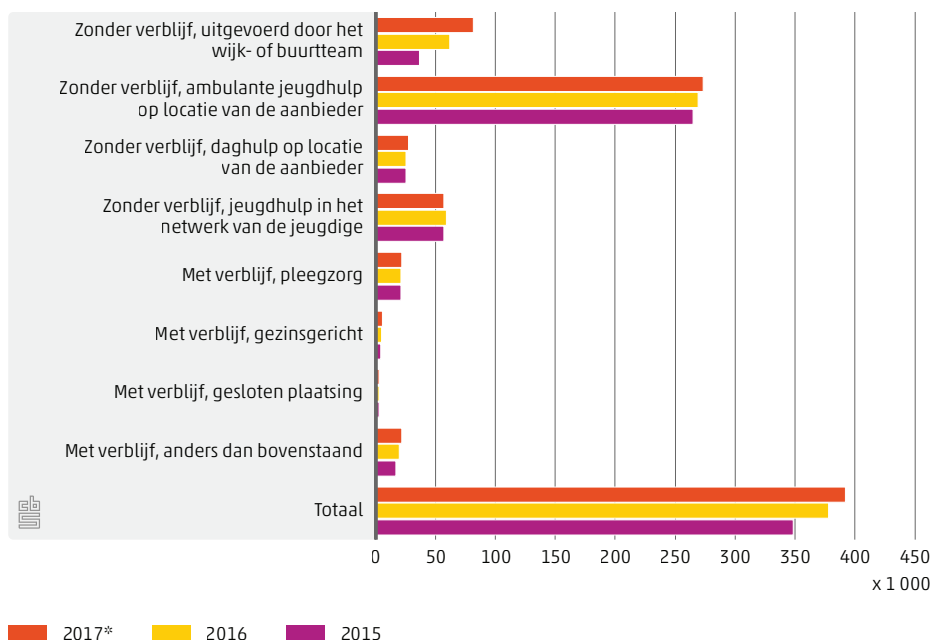
In 2017 ontvingen 392 duizend jongeren jeugdhulp, 44 duizend meer dan in 2015. Deze toename komt vooral doordat wijk- en buurtteams van gemeenten meer jongeren hebben geholpen. Daarnaast verwezen gemeenten ook vaker door naar andere vormen van jeugdhulp. De vier grote gemeenten leverden ongeveer de helft van alle hulp van wijk- of buurtteams. Zij hielpen vaker jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond en uit een eenoudergezin dan in andere gemeenten. Dit verschil blijft bestaan als er rekening wordt gehouden met de afwijkende bevolkingssamenstelling van deze vier grote gemeenten.

3.1 Jeugdhulp door de gemeente

Het totale aantal jongeren met jeugdhulp steeg van 349 duizend in 2015 naar 379 duizend in 2016 en 392 duizend in 2017. De meeste van deze jongeren, ongeveer 270 duizend, kregen ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder. Dit aantal is in de afgelopen drie jaren vrijwel gelijk gebleven. De stijging komt van het aantal jongeren dat jeugdhulp kreeg van wijk- en buurtteams van de gemeenten. In 2015 ontvingen 37 duizend jongeren jeugdhulp van een gemeentelijk wijk- of buurtteam. Dit steeg naar 62 duizend in 2016 en 82 duizend in 2017. Voor 2017 komt dit neer op 21 procent van alle jongeren met jeugdhulp.

De helft van de jongeren die in 2016 en 2017 jeugdhulp van een wijk- of buurtteam kregen, woonde in Amsterdam, Rotterdam, Den Haag of Utrecht. In 2015 was dit nog 30 procent. Hierbij moet worden opgemerkt dat het aannemelijk is dat de registratie over 2015 nog niet volledig was, waardoor de werkelijk verstrekte jeugdhulp werd onderschat. Dit blijkt uit de zeer grote stijging van het aantal jongeren met jeugdhulp van het wijk- en buurtteam in enkele gemeenten, waaronder de vier grote.

3.1.1 Aantal jongeren met jeugdhulp naar vorm¹⁾

¹⁾ Jongeren met meerdere vormen van jeugdhulp komen meerdere malen in de figuur voor.

*Voorlopige cijfers

Jeugdhulp belegd bij gemeenten

Sinds 1 januari 2015 is de verantwoordelijkheid voor jeugdhulp bij de gemeenten belegd. Dat is vastgelegd in de Jeugdwet. De centrale rol die gemeenten hierdoor hebben gekregen in het jeugddomein, beperkt zich niet alleen tot de organisatie en financiering van de jeugdhulp. De gemeente treedt in de nieuwe situatie ook vaak zelf op als hulpverlener via een wijk- of buurtteam. Er kan een eerste beeld worden geschetst van de ontwikkelingen in de periode 2015–2017 met behulp van cijfers die in het kader van Beleidsinformatie Jeugd zijn verzameld.

Jeugdhulp door wijk- of buurtteam

De jeugdhulp die door een wijk- of buurtteam wordt uitgevoerd, bevindt zich vaak op de grens tussen het voorkomen van problemen, preventie, en de hulp bij problemen, jeugdhulp. In principe wordt preventie niet tot de jeugdhulp gerekend, maar een gemeente mag bij de aanlevering van gegevens aan het CBS

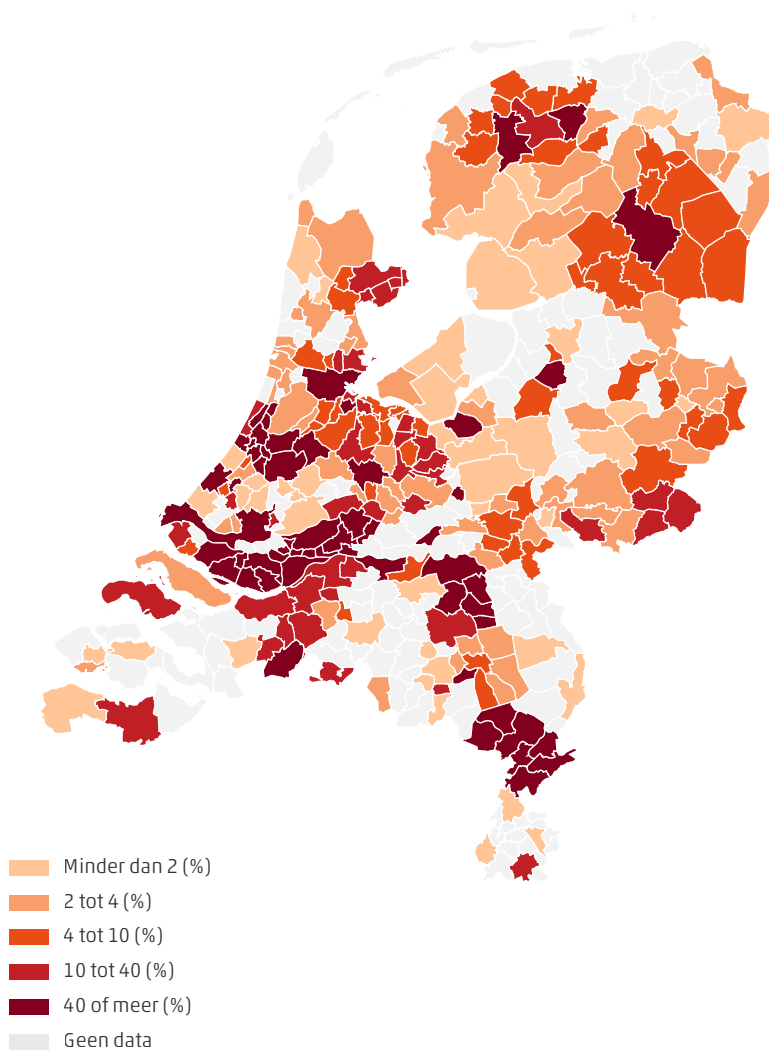
zelf bepalen welke activiteiten zij tot de jeugdhulp rekent. Zie voor meer informatie de website van de [Jeugdmonitor](#).

97 procent gemeenten levert jeugdhulp

Nagenoeg elke gemeente werkt met de inzet van wijk- of buurtteams. Soms beperken die zich tot het coördineren van de hulp aan de jongere, maar veelal bieden ze ook zelf hulp.

Er bestaan grote verschillen tussen gemeenten. In de meeste gemeenten in Midden-Limburg wordt bijvoorbeeld meer dan 40 procent van de jongeren met jeugdhulp door het wijk- of buurtteam geholpen, tegen minder dan 2 procent in Noord-Limburg. En in Midden-Drenthe wordt meer dan 40 procent van de jeugdhulp door het wijk- of buurtteam geleverd, terwijl dit in de rest van de gemeenten in die provincie minder dan 10 procent is.

3.1.2. Jeugdhulp door het wijk- of buurtteam¹, 2017*

*Voorlopige cijfers

¹Gemeenten waarin minder dan 8 jongeren door het wijk- of buurtteam zijn geholpen, zijn weergegeven als 'geen data', om het risico op onthulling van individuen te voorkomen.

Kenmerken jongeren met jeugdhulp vanuit gemeente

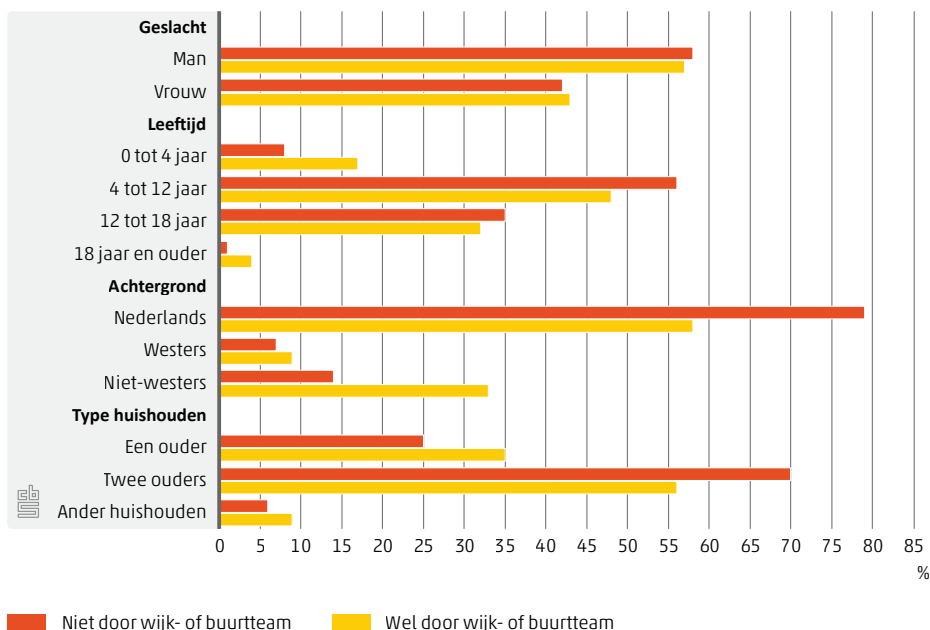
De door wijk- en buurtteams geboden jeugdhulp valt onder de noemer jeugdhulp zonder verblijf. Jongeren die door wijk- of buurtteams worden geholpen zijn wat jonger dan bij andere vormen van jeugdhulp zonder verblijf. Zo is 17 procent jonger dan vier jaar. Bij de andere vormen van jeugdhulp zonder verblijf is dat 9 procent. Daarnaast worden relatief meer jongeren van 18 jaar en ouder geholpen door wijk- of buurtteams, namelijk 4 procent. Bij de overige hulpvormen gaat het om 1 procent.

17% van de jongeren
met hulp door wijk- en buurtteams
is jonger dan 4 jaar

Ruim 33 procent van de cliënten van wijk- of buurtteams heeft een niet-westerse migratieachtergrond en 35 procent komt uit een eenoudergezin. Bij de overige hulpvormen is dit het geval bij respectievelijk 14 en 25 procent van de cliënten. Overigens komen cliënten met jeugdhulp zonder verblijf met een niet-westerse migratieachtergrond vaker uit een eenoudergezin (41 procent) dan jongeren zonder migratieachtergrond (33 procent).

3.1.3 Kenmerken jongeren met jeugdhulp zonder verblijf, 2017*

*Voorlopige cijfers

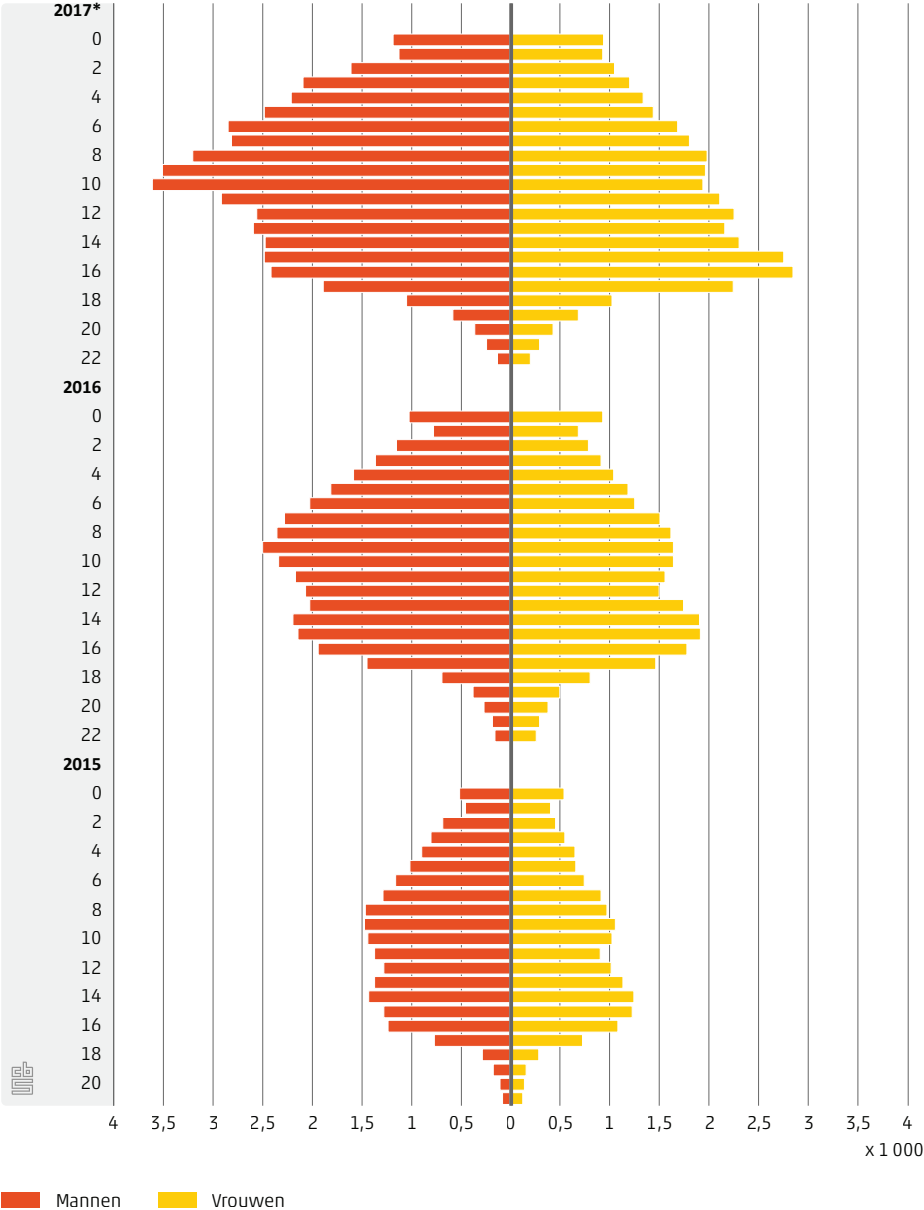
3.2 Ontwikkelingen jeugdhulp door wijk- en buurtteam 2015-2017

Meisjes vaker op latere leeftijd geholpen.

Dat meer jongens dan meisjes jeugdhulp van het wijk- of buurtteam krijgen is in de periode 2015 tot en met 2017 niet veranderd. En dat geldt ook voor de gemiddelde leeftijd waarop ze die hulp ontvangen, die is rond de 10 jaar gebleven.

De verschillen tussen jongens en meisjes zijn wel groter geworden. Dat hangt samen met de leeftijd waarop ze hulp ontvangen. Kinderen van 4 tot 12 jaar die worden geholpen zijn vaker jongen dan meisje, een verschil dat steeds groter wordt. Onder de 15- tot 18-jarigen is het omgekeerde aan de hand en worden juist steeds vaker meisjes geholpen.

3.2.1 Jongeren met jeugdhulp van wijk- en buurtteam, naar leeftijd

*Voorlopige cijfers

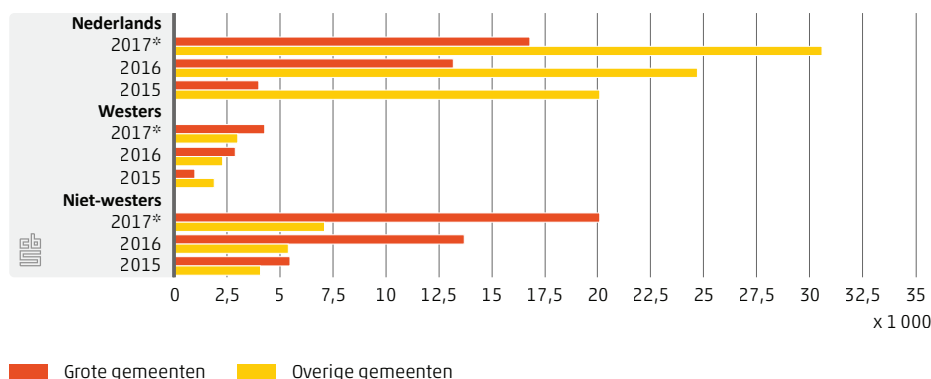
Meer jongeren met een migratieachtergrond en vaker uit eenoudergezinnen

Het aantal jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond dat door wijk- en buurtteams werd geholpen, steeg van bijna 10 duizend in 2015 naar ruim 27 duizend in 2017. De grootste stijging vond plaats in de vier grote gemeenten. Daar steeg dit aantal in de afgelopen drie jaar met bijna 15 duizend, tegen 3 duizend in de andere gemeenten.

Bijna 49 procent van de jongeren met jeugdhulp van een wijk- of buurtteam in de grote gemeenten had een niet-westerse migratieachtergrond. In de andere gemeenten was dit 17 procent.

Hierbij moet in acht worden genomen dat 34 procent van de 0- tot 20-jarigen in de vier grote gemeenten een niet-westerse migratieachtergrond heeft, tegen ongeveer 9 procent van de jongeren in de overige gemeenten.

3.2.2. Jongeren met jeugdhulp door de gemeente naar achtergrond

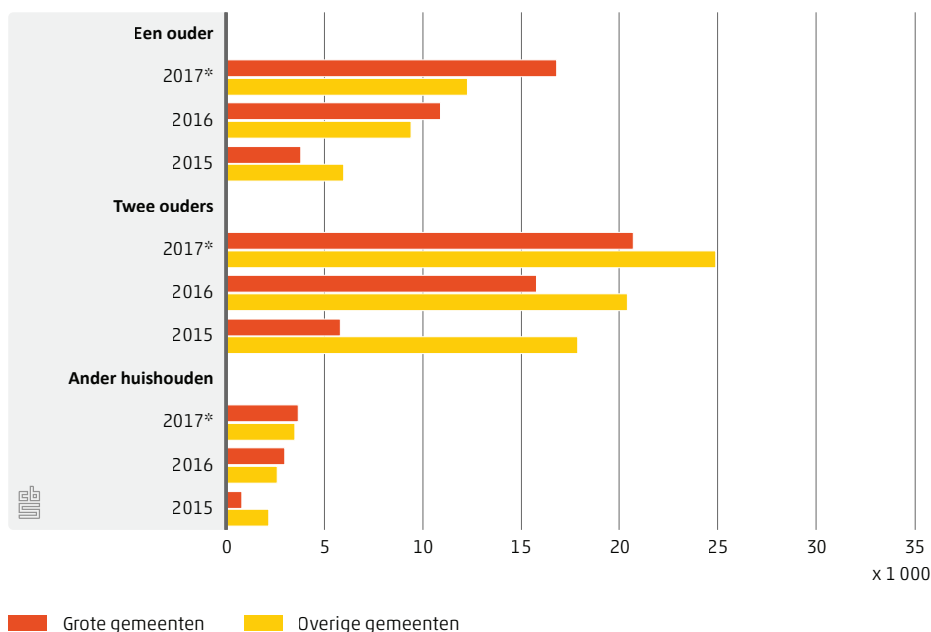

*Voorlopige cijfers

Het aantal jongeren in een eenoudergezin met hulp van een wijk- of buurtteam is toegenomen van bijna 10 duizend in 2015 naar ruim 29 duizend in 2017. Ook hierin verschillen de vier grote gemeenten van de overige gemeenten. In 2015 kwam in de vier grote gemeenten 37 procent van de jongeren met hulp van een wijk- of buurtteam uit een eenoudergezin. In 2017 is dit toegenomen tot 40 procent. In de overige gemeenten steeg dit aandeel van 22 naar 30 procent. Ter vergelijking,

ongeveer 24 procent van de huishoudens met kinderen in de vier grote gemeenten bestaat uit eenoudergezinnen en 17 procent in de andere gemeenten.

3.2.3 Jongeren met jeugdhulp door de gemeente naar huishouden

*Voorlopige cijfers

Jeugdhulptrajecten

Jeugdhulp wordt gemeten in zogenaamde trajecten. Een jeugdhulptraject is een periode waarin een bepaalde vorm van jeugdhulp bij een bepaalde jeugdhulpverlener wordt gegeven. Het is mogelijk dat een jongere in een verslagjaar meerdere trajecten krijgt voor verschillende hulpvormen of bij verschillende jeugdhulpverleners.

Van elk jeugdhulptraject wordt vastgelegd wie de verwijzer is. Dat zijn organisaties of personen die jongeren en hun ouders rechtstreeks kunnen doorverwijzen naar jeugdhulp op grond van de Jeugdwet. De hulp die gemeenten

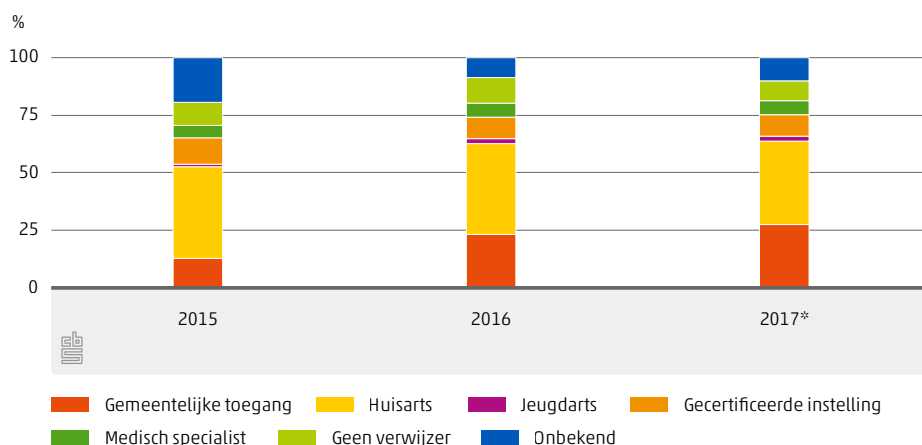
bieden via hun wijk- of buurtteam is vrij toegankelijk en kent dus over het algemeen geen verwijzer.

3.3 De gemeente als verwijzer

Gemeenten bieden niet alleen hulp via wijk- of buurtteams, maar treden ook op als verwijzer in het geval een andere vorm van jeugdhulp nodig is. In 2017 werden 151 duizend van de 550 duizend jeugdhulptrajecten door de gemeente doorverwezen.

Het aandeel van de jeugdhulptrajecten met de gemeente als verwijzer is gestegen van 13 procent in 2015, naar 23 procent in 2016 en 28 procent in 2017. Overigens worden de meeste trajecten door de huisarts doorverwezen. In 2015 en 2016 ging het om 40 procent en dat is gedaald naar 36 procent in 2017.

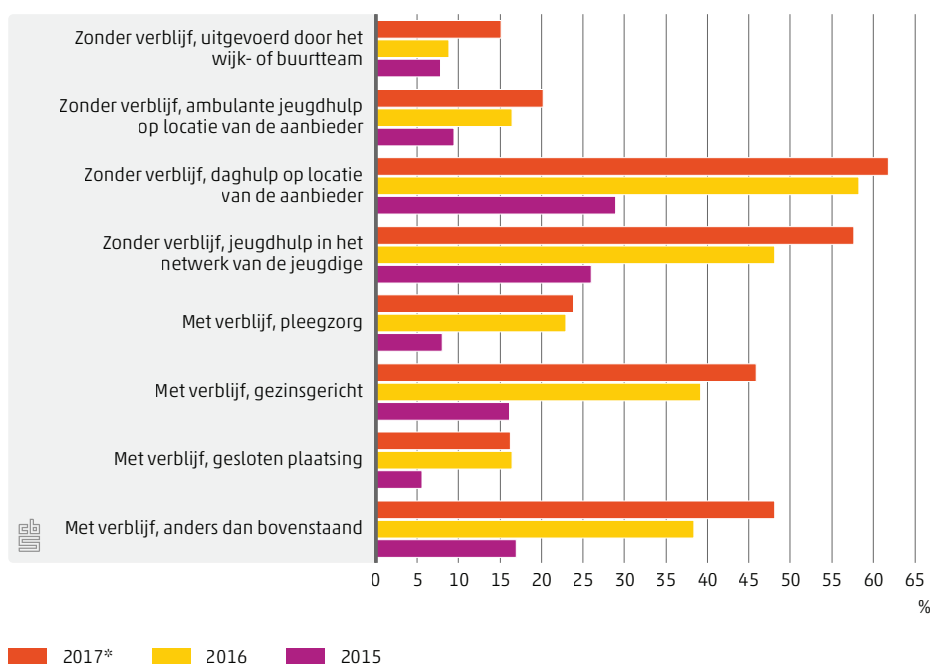
3.3.1. Trajecten jeugdhulp naar verwijzer

*Voorlopige cijfers

Ambulante hulp op locatie van de aanbieder is de meest voorkomende vorm van jeugdhulp. In 2015 werd ongeveer 10 procent van deze hulp doorverwezen door de gemeente. In 2017 is dat opgelopen tot 20 procent. De gemeente is de grootste verwijzer naar daghulp op locatie van de aanbieder. In 2017 werd 62 procent van deze hulpvorm doorverwezen door de gemeente. Voor alle vormen van jeugdhulp geldt dat het de afgelopen drie jaar steeds vaker de gemeente was die optrad als verwijzer.

3.3.2 Trajecten jeugdhulp verwezen door de gemeente

*Voorlopige cijfers

Meer informatie

- Cijfers over Jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
- In de onderzoeksbeschrijving [Beleidsinformatie Jeugd](#) staat beschreven hoe de cijfers worden samengesteld.
- Ontwikkelingen in de jeugdzorg over de periode 2011–2016 zijn beschreven in het artikel [Jeugdzorg voor en na de Jeugdwet](#).

Begrippen

Jeugdhulp

Conform artikel 1.1 van de Jeugdwet is jeugdhulp:

1. ondersteuning van en hulp en zorg, niet zijnde preventie, aan jongeren en hun ouders bij het verminderen, stabiliseren, behandelen en opheffen van of omgaan met de gevolgen van psychische problemen en stoornissen, psychosociale problemen, gedragsproblemen of een verstandelijke beperking van de jeugdige, of opvoedingsproblemen van ouders;
2. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer en van het zelfstandig functioneren van jongeren met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking, een chronisch psychisch probleem of een psychosociaal probleem en die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, en
3. het ondersteunen bij of het overnemen van activiteiten op het gebied van de persoonlijke verzorging gericht op het opheffen van een tekort aan zelfredzaamheid bij jongeren met een verstandelijke, lichamelijke of zintuiglijke beperking of een somatische of psychiatrische aandoening of beperking, die de leeftijd van achttien jaar nog niet hebben bereikt, met dien verstande dat de leeftijdsgrens van achttien jaar niet geldt voor jeugdhulp in het kader van jeugdstrafrecht;

In de Jeugdwet zijn randvoorwaarden en kwaliteitseisen opgenomen waaraan de jeugdhulp en/of jeugdhulpaanbieders moeten voldoen, zoals dossiervorming, een plan (hulpverleningsplan, behandelplan) en bewaking en beheersing van de kwaliteit. Voor de jeugdhulp waarover aan het CBS gerapporteerd moet worden gelden al deze randvoorwaarden en eisen.

Als een jeugdhulpaanbieder een jeugdige (anonieme) adviezen of consulten biedt, ook al is dat voorafgaande aan de start van jeugdhulp, dan geldt dit niet als jeugdhulp waarover gegevens verstrekt moeten worden aan het CBS. Dit geldt tevens voor het verstrekken van folders en overige vormen van informatie

De volgende vormen van jeugdhulp worden onderscheiden:

Jeugdhulp zonder verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014).

Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft thuis, in het eigen gezin. Of anders gezegd, de jongere slaapt thuis. In ieder geval formeel. Het kan

zijn dat de jongere bij opa en oma slaapt of bij iemand anders, echter dit is dan niet formeel zo geregeld.

Uitgevoerd door het wijk- of buurtteam – Nagenoeg elke gemeente werkt met de inzet van wijk- of buurtteams. Soms beperken deze teams zich tot het coördineren van de hulp aan de jongere, maar veelal bieden deze teams ook zelf hulp. De jeugdhulp die door een wijk- of buurtteam wordt uitgevoerd bevindt zich vaak op de grens tussen het voorkomen van problemen (preventie) en de hulp bij problemen (jeugdhulp). In principe wordt preventie niet tot de jeugdhulp gerekend zoals het CBS daarover rapporteert. Een gemeente mag echter bij de aanlevering van gegevens aan het CBS zelf bepalen welke activiteiten zij tot de jeugdhulp rekent.

Ambulante jeugdhulp op locatie van de aanbieder – Ambulante jeugdhulp op locatie betreft ambulante hulp of groepsgesprekken op het kantoor waarbij in principe één (algemene) expertise tegelijkertijd binnen de hulpverlening wordt ingezet.

Daghulp op locatie van de aanbieder – Bij daghulp is een begeleider of hulpverlener minimaal een dagdeel in de nabije omgeving van de jongere. De hulp kan individueel plaatsvinden, maar ook in een groep. Dagbesteding en dagstructurering vallen hier ook onder. Daghulp vindt plaats op de locatie van de aanbieder. Een belangrijk kenmerk van de dagbehandeling is dat een multidisciplinair team voor de dagbehandeling wordt ingezet. Het gaat bijvoorbeeld om een combinatie van fysiotherapie, gedragstherapie en psychotherapie die tijdens de dagbehandeling wordt ingezet.

Jeugdhulp in het netwerk van de jongere – Jeugdhulp in het netwerk van de jongere vindt plaats bij de jongere thuis, op school of elders in het netwerk van de jongere. In ieder geval niet op locatie bij de aanbieder. De intensiteit kan variëren van één of enkele uren tot 24 uur per dag.

Jeugdhulp met verblijf

Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft elders. Of anders gezegd, de jongere slaapt formeel niet thuis in het eigen gezin. Dit betekent dat het hier alleen om de verblijfsvormen gaat waarbij er sprake is van een overnachting. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf.

Pleegzorg – Vorm van jeugdhulp waarbij een jongere (tijdelijk) wordt opgenomen in een pleeggezin en waarbij pleegkind, pleegouders en eigen ouders worden begeleid door een pleegzorgaanbieder.

Gezinsgericht – Alle vormen van verblijf die een gezinssituatie benaderen, maar geen pleegzorg zijn. Te denken valt aan gezinshuizen, logeerhuizen en zorgboerderijen waar overnacht wordt.

Gesloten plaatsing – De jongere verblijft bij een jeugdhulpaanbieder op basis van een machtiging gesloten jeugdzorg of op basis van een machtiging BOPZ (Wet Bijzondere Opname Psychiatrische Ziekenhuizen).

Overig verblijf bij een jeugdhulpaanbieder – De jongere verblijft op de accommodatie van de jeugdhulpaanbieder, veelal in een groep met andere jongeren. In feite betreft het alle vormen van verblijf die niet onder een van de voorgaande categorieën vallen. Hieronder vallen ook begeleid wonen en kamertraining.

Verwijzer

De organisatie of persoon die de jongere en/of zijn/haar ouders heeft verwezen naar de jeugdhulp. Het betreft organisaties of personen die rechtstreeks jongeren en hun ouders op grond van de Jeugdwet kunnen doorverwijzen naar jeugdhulp. De Jeugdwet stelt dat tussen gemeenten en betrokkenen afspraken worden gemaakt over de voorwaarden waaronder en wijze waarop de rechtstreekse verwijzing verloopt.

Gemeentelijke toegang – De jongere is door de gemeente of een gemeentelijke organisatie aangemeld bij een jeugdhulpaanbieder. Hieronder vallen ook de verwijzingen van de politie, Veilig Thuis organisaties en het onderwijs.

4.

Wonen en opgroeien

Wonen in een bijstandsgezin

Auteur

Kai Gidding

27 600 bijstandskinderen met een
Syrische migratieachtergrond eind 2017

43% van de bijstandsgezinnen
met kinderen is ontevreden met hun woning

Eind 2017 leefden in Nederland 228 duizend minderjarige kinderen in bijstandsgesinnen, bijna 7 procent van alle kinderen. Dat aantal is voor het eerst in jaren gedaald. Bijstandskinderen hebben overwegend een niet-westerse migratieachtergrond en wonen vrijwel altijd met hun gezin in een huurwoning. Hoe jonger de kinderen, hoe minder een bijstandsgesin te besteden heeft en hoe vaker de schulden groter zijn dan de bezittingen.

4.1 Bijstandskinderen

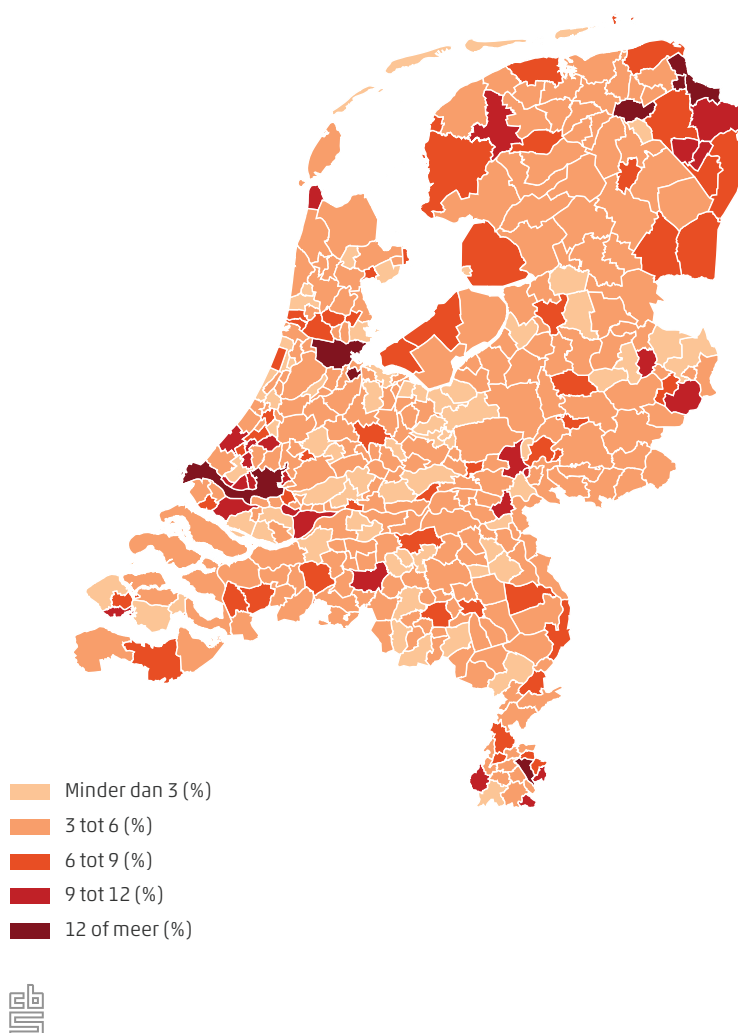
Bijna 7 van elke 100 kinderen onder de 18 behoorden eind 2017 tot een gezin waarin minstens één volwassene een bijstandsuitkering had. In de provincie Groningen woonden naar verhouding de meeste bijstandskinderen (8,9 procent), in Utrecht de minste (5,3 procent).

Percentage in Rotterdam neemt licht af

In Rotterdam woonden eind 2017 ruim 20 duizend bijstandskinderen, ofwel 16,7 procent van alle kinderen daar. Net als in voorgaande jaren is Rotterdam de gemeente met naar verhouding de meeste bijstandskinderen. Wel is deze groep met 0,8 procentpunt gekrompen ten opzichte van 2016. In Terschelling en Schiermonnikoog woonden relatief de minste bijstandskinderen, minder dan 1 procent van alle kinderen op deze Waddeneilanden.

Als wordt gekeken naar de tien gemeenten met de meeste kinderen, dan valt op dat behalve Rotterdam ook Amsterdam (13,4 procent) en Den Haag (11,8 procent) relatief veel bijstandskinderen telden, waar deze groep in de gemeente Haarlemmermeer juist relatief klein was (4,2 procent).

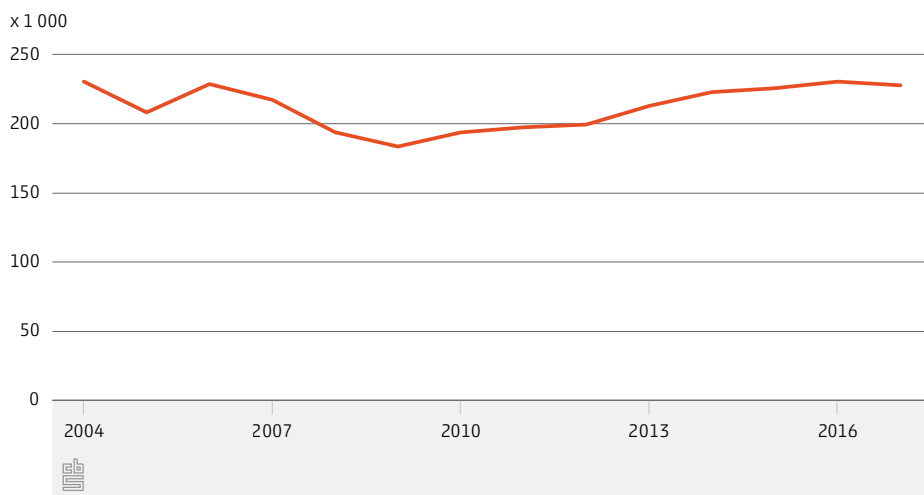
4.1.1 Minderjarige bijstandskinderen, 31 december 2017

Voor het eerst minder bijstandskinderen sinds 2009

Op 31 december 2017 leefden 227,8 duizend bijstandskinderen in Nederland, bijna 3 duizend minder dan eind 2016. Tussen 2009 en 2016 nam het aantal bijstandskinderen juist toe met ruim 45 duizend, als gevolg van de economische crisis en de vluchtelingencrisis.

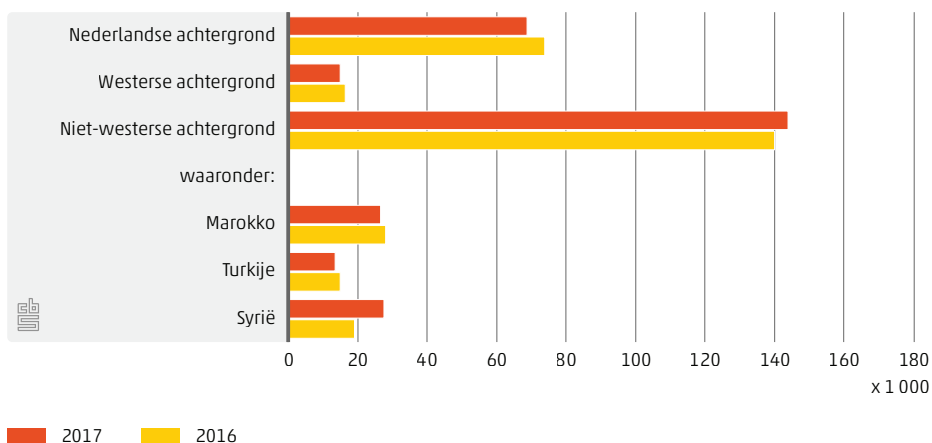
4.1.2 Minderjarige bijstandskinderen, 31 december

Steeds meer bijstandskinderen met een Syrische migratieachtergrond

Eind 2017 waren er 27,6 duizend bijstandskinderen met een Syrische achtergrond. Hoewel het totale aantal bijstandskinderen daalde, groeide deze groep met meer dan 8 duizend kinderen vergeleken met 2016. Momenteel heeft ruim 12 procent van de bijstandskinderen een Syrische achtergrond. Daarmee is dit de grootste groep na Nederlandse kinderen (30 procent). In de overige grote groepen met een migratieachtergrond nam het aantal bijstandskinderen af.

4.1.3 Migratieachtergrond bijstandskinderen, 31 december

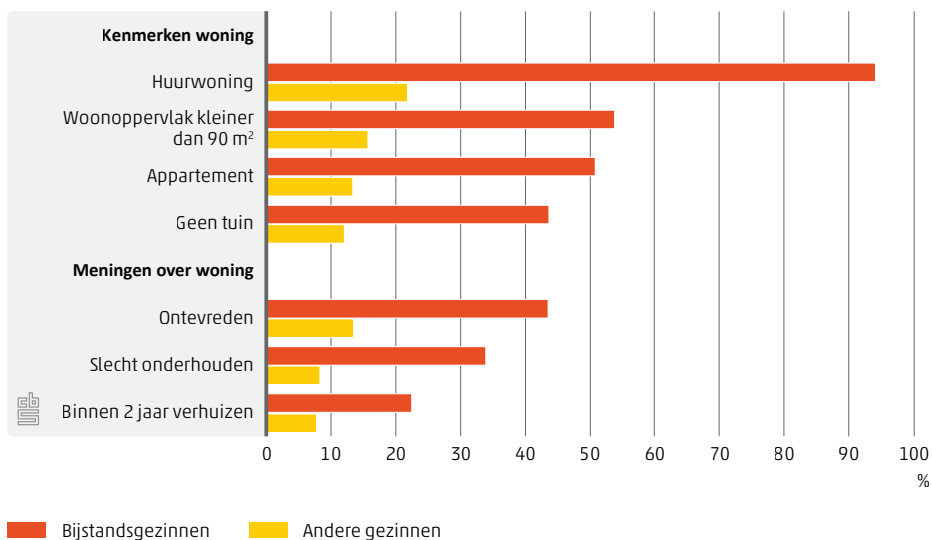
4.2 Woon- en leefsituatie van bijstandsgesinnen

In 2016 waren er 103 duizend huishoudens met kinderen onder de 18 met de bijstandsuitkering als belangrijkste inkomensbron. Deze zogenaamde bijstandsgesinnen hebben het niet breed en wonen vrijwel allemaal in een huurwoning.

Ruim 4 op de 10 bijstandsgesinnen hebben geen eigen tuin

De woonsituatie in bijstandsgesinnen met minderjarige kinderen verschilt in vele opzichten van de woonsituatie van andere gezinnen met kinderen. In 2015 woonde bijna 95 procent van de bijstandsgesinnen met kinderen in een huurwoning, 50 procent in een gebouw met meerdere woningen en had ruim 40 procent geen eigen tuin. Bij andere gezinnen met kinderen waren deze percentages veel lager. Deze verschillen leidden er mede toe dat ruim 40 procent van de bijstandsgesinnen ontevreden was over de woning en dat ruim 20 procent beslist binnen twee jaar wilde verhuizen.

4.2.1 Woonsituatie huishoudens met minderjarige kinderen, 2015

Meestal alleenstaande moeders met twee kinderen

Dat bijstandsgezinnen met minderjarige kinderen vaker een kleinere woning hebben dan andere gezinnen met kinderen, hangt mede samen met hun kleinere omvang. In 2016 bestond meer dan de helft van de bijstandsgezinnen uit maximaal 3 personen, terwijl de meeste andere gezinnen uit minimaal 4 personen bestonden. Bijstandsgezinnen zijn in 2 van de 3 gevallen eenoudergezinnen, met daarbij een vrouw als hoofdkostwinner. De andere gezinnen zijn veelal tweeoudergezinnen met een mannelijke hoofdkostwinner.

4.2.2 Huishoudens met minderjarige kinderen, 2016*

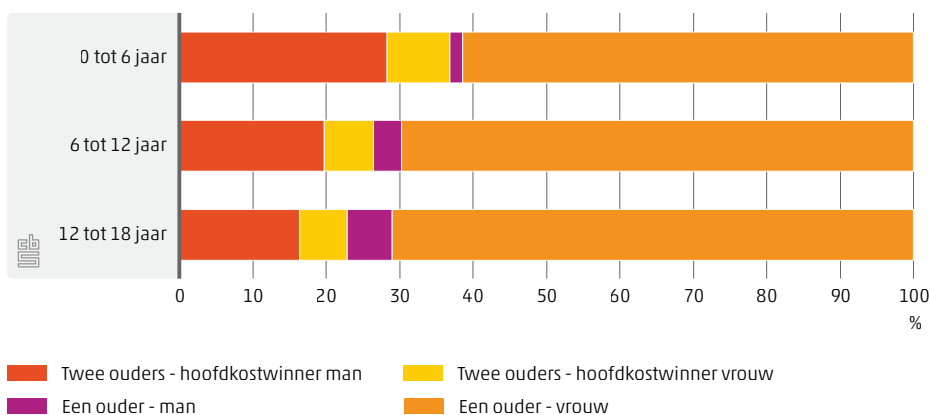

* Voorlopige cijfers

Ouders nog het vaakst samen in jonge gezinnen

Door leeftijden van het jongste kind en de hoofdkostwinner met elkaar te vergelijken, kunnen de verschillende levensfasen waarin bijstandsgesinnen zich bevinden in kaart worden gebracht. In 2016 maakten bijstandsgesinnen met een jongste kind van onder de 6 jaar 43 procent uit van het totaal en hadden deze een hoofdkostwinner van gemiddeld 34 jaar. In 37 procent van deze gezinnen waren beide ouders nog samen. In 31 procent van de bijstandsgesinnen was het jongste kind tussen de 6 en 12 jaar en de hoofdkostwinner ruim 40 jaar. Bij 26 procent was het jongste kind tussen de 12 en 18 jaar en de hoofdkostwinner bijna 47 jaar. Van deze gezinnen telde 23 procent nog twee ouders.

4.2.3 Bijstandsgezinnen naar leeftijd jongste kind, 2016*

*Voorlopige cijfers

4.3 Materiële welvaart van bijstandsgezinnen

Gezinnen met kinderen die rond moeten komen van een bijstandsuitkering, hadden in 2016 gemiddeld ruim 22 duizend euro te besteden. Dat komt neer op gemiddeld 1 850 euro per maand. Andere gezinnen met kinderen hadden meer dan het dubbele te besteden, gemiddeld bijna 55 duizend euro per jaar.

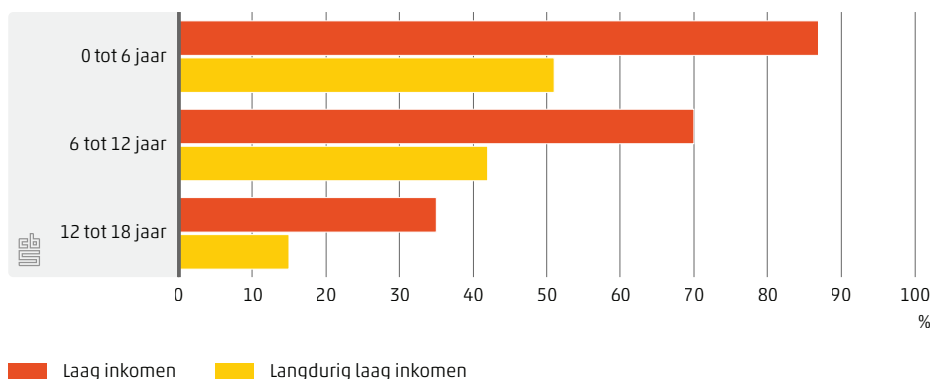
Jongste gezinnen hebben laagste inkomen

Naarmate bijstandsgezinnen zich in een latere levensfase bevinden, ligt het gemiddeld besteedbaar inkomen iets hoger. Hierbij is gebruikgemaakt van de indeling van levensfasen die in de vorige paragraaf is beschreven. De jongste gezinnen (jongste kind tot 6 jaar) hadden in 2016 gemiddeld 1 800 euro per maand te besteden, de middelste groep 1 880 euro en de oudste groep 1 910 euro per maand.

Jongste gezinnen lopen vaak risico op armoede

In 2016 liep 87 procent van de jongste bijstandsgezinnen risico op armoede. Dat houdt in dat zij rond moesten komen van een inkomen onder de lage-inkomensgrens van het CBS (zie begrippen). Dat komt niet alleen doordat hun besteedbaar inkomen relatief laag was, maar ook door de relatief grote omvang van hun gezinnen. Het merendeel van de jongste gezinnen bestond in 2016 uit 3 of 4 personen (gemiddeld 3,67 personen). De oudste bijstandsgezinnen waren gemiddeld kleiner en bestonden in de meeste gevallen uit 2 of 3 personen (gemiddeld 2,87 personen). Van hen liep 35 procent risico op armoede.

4.3.1 Risico op armoede van bijstandsgezinnen naar leeftijd jongste kind, 2016*

*Voorlopige cijfers

51% van de jonge
bijstandsgezinnen had in 2016 al 4 jaar
lang een laag inkomen

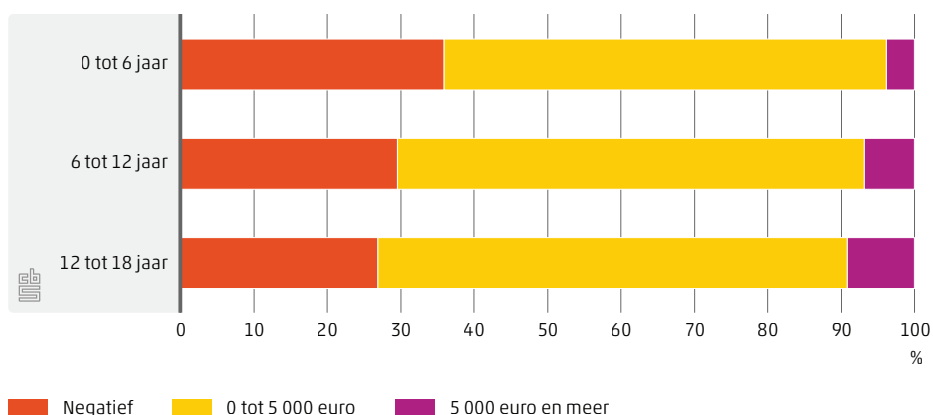

3 op de 10 bijstandsgezinnen hebben een negatief vermogen

Bijstandsgezinnen hebben geen al te hoog vermogen, anders komen ze niet meer in aanmerking voor een bijstandsuitkering. Op 1 januari 2016 had 32 procent van de bijstandsgezinnen met minderjarige kinderen een negatief vermogen. Dat houdt in dat de schulden groter waren dan de bezittingen. Onder de jongste bijstandsgezinnen was dit 36 procent, onder de oudste (jongste kind 12 tot 18 jaar) 27 procent.

Op 1 januari 2016 bedroeg het doorsnee vermogen van bijstandsgezinnen met kinderen 300 euro. Dit varieerde van 200 euro bij de jongste gezinnen tot 600 euro bij de oudste. Ter vergelijking: het doorsnee vermogen van andere gezinnen met kinderen bedroeg op dat moment bijna 20 duizend euro.

4.3.2 Hoogte vermogen bijstandsgezinnen, 1 januari 2016*

*Voorlopige cijfers

Meer informatie

- Cijfers over het aantal jongeren in bijstandsgezinnen naar regio zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
- Cijfers over laag en langdurig laag inkomen van huishoudens zijn te vinden op [StatLine](#).

Begrippen

Lage-inkomensgrens

De inkomensgrens die het CBS gebruikt voor de afbakening van armoede.

De lage-inkomensgrens betreft een vast bedrag dat voor alle jaren en alle typen huishoudens een gelijke koopkracht vertegenwoordigt. De hoogte ervan is geënt op de bijstandsuitkering van een alleenstaande in 1979, toen deze op een hoog niveau lag. Uitgedrukt in de prijzen van 2000 gaat het om een bedrag van 9 250 euro.

5.

School

Jongeren in het onderwijs

Auteurs

Laura Wielenga-van der Pijl

Marijke Hartgers

13% van leerlingen in vo-3 zit
op een hoger niveau dan hun advies in groep 8

42% van de meisjes in het mbo
volgt een opleiding in zorg en welzijn

Ruim de helft van de leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs (vo) volgde in schooljaar 2017/'18 een vmbo-opleiding. Van vo-leerlingen in de derde klas volgde 13 procent een opleiding op een hoger niveau dan het schooladvies dat ze kregen in groep 8. Meisjes volgden vaker dan jongens een opleiding boven hun schooladvies. Ook kwam dit vaker voor onder leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond.

5.1 Vmbo'ers in leerjaar 3

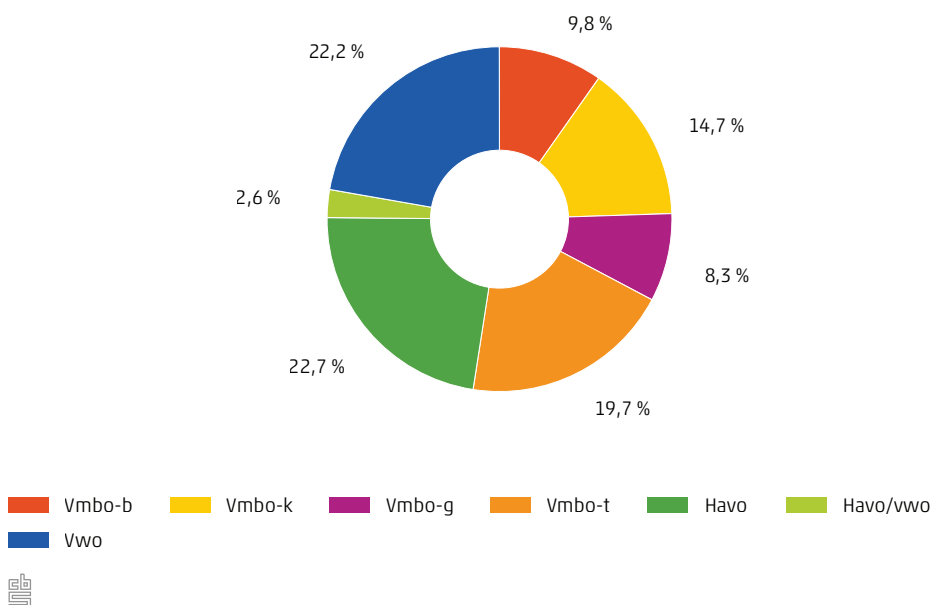
In het schooljaar 2017/'18 zaten ruim 204 duizend leerlingen in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs (exclusief praktijkonderwijs). Meer dan de helft daarvan zat op het vmbo. Deze onderwijsvorm bestaat uit vier leerwegen: de basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b), de kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-k), de gemengde leerweg (vmbo-g) en de theoretische leerweg (vmbo-t). Vmbo-g en vmbo-t hebben een vergelijkbaar niveau, het hoogste in het vmbo. Leerlingen op vmbo-g volgen ook een beroepsgericht vak, in tegenstelling tot de leerlingen op vmbo-t. Bijna 20 procent van de derdeklassers volgde de theoretische leerweg, die daarmee de meest voorkomende vmbo-opleiding is.

52% van de derdeklassers
zat in 2017/'18 op het vmbo

Ruim 22 procent van de leerlingen zat op het vwo en een vergelijkbaar aandeel ging naar de havo. Een klein percentage zat in een gemengde havo/vwo-klas.

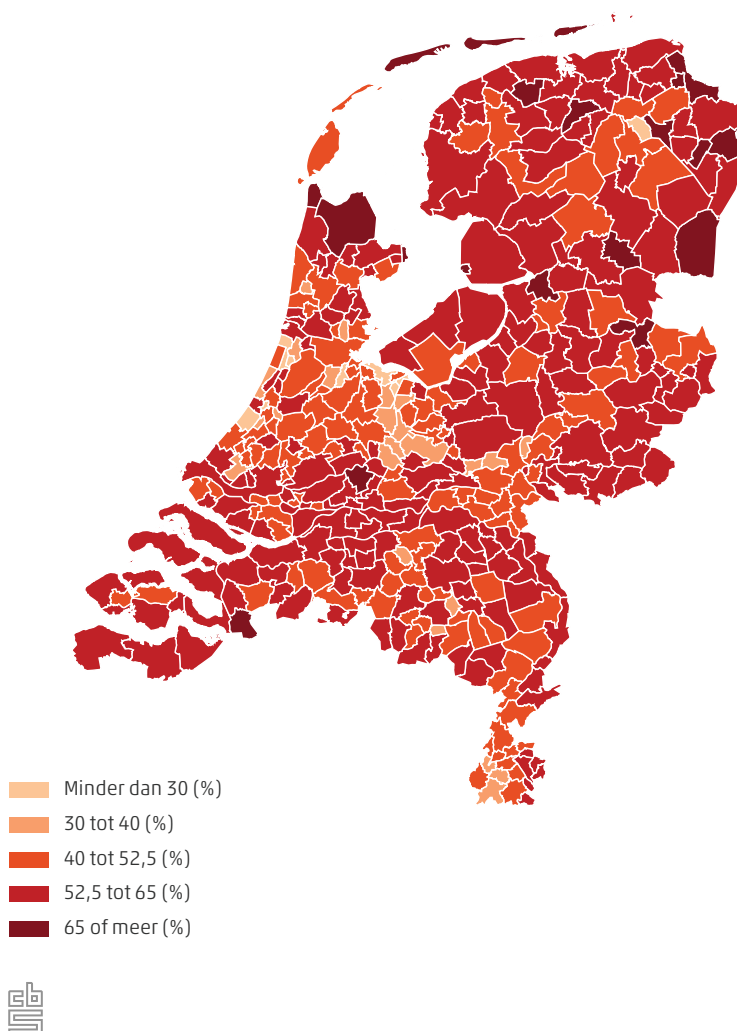
5.1.1 Leerlingen in derde leerjaar vo, 2017/'18

Meeste vmbo'ers in Pekela en Grootegast

Het aandeel vmbo-leerlingen in het derde leerjaar verschilt sterk per regio. Zo waren in de gemeenten Pekela, Grootegast en Hoogeveen relatief de meeste vmbo'ers (ruim 70 procent). In deze gemeenten was het aandeel hoogopgeleiden ook kleiner dan gemiddeld. In de gemeenten Bloemendaal, Heemstede en Oegstgeest, waar juist relatief veel hoogopgeleiden wonen, volgden amper 2 op de 10 leerlingen in het derde leerjaar een vmbo-opleiding ([Compendium voor de Leefomgeving, 2018](#)).

5.1.2 Leerlingen derde leerjaar vo op vmbo, 2017/'18

Minder vmbo'ers dan tien jaar geleden

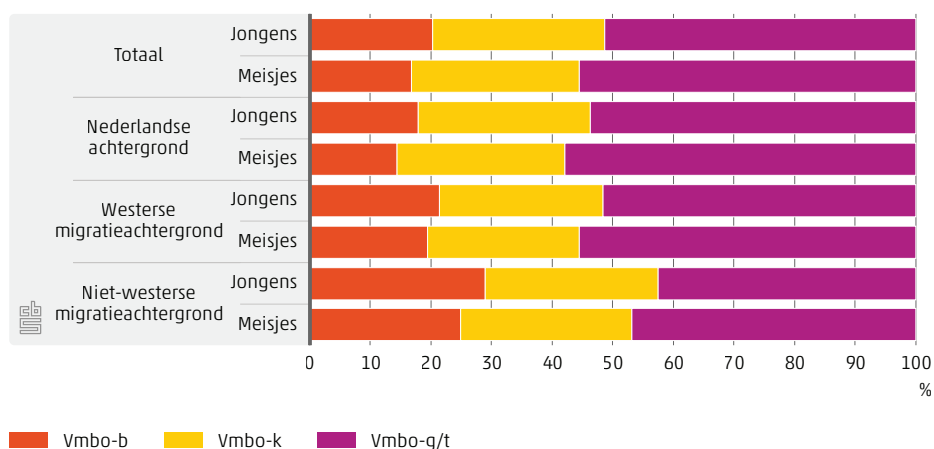
In de afgelopen jaren is het percentage leerlingen dat op het vmbo zit licht gedaald, van 55 in 2007/'08 naar ruim 52 in 2017/'18. Binnen het vmbo nam het aandeel leerlingen op vmbo-b af en dat van leerlingen op vmbo-t toe. Onder jongens was het percentage vmbo'ers hoger dan onder meisjes, met een gemiddeld verschil van bijna 5 procentpunten over de periode 2007/'08 tot en met 2017/'18. Daarnaast volgden meisjes vaker dan jongens de gemengde of theoretische leerweg.

Leerlingen met niet-westerse migratieachtergrond vaker op vmbo-b/k

Leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond zitten verhoudingsgewijs vaker op het vmbo dan leerlingen met een Nederlandse of andere westerse achtergrond. In 2017/'18 zat 64 procent van de vo-leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond in het derde leerjaar op het vmbo, tegen respectievelijk 51 en 47 procent van de leerlingen met een Nederlandse of andere westerse achtergrond.

Binnen het vmbo volgden leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond vaker vmbo-basis en -kader (vmbo-b/k) dan leerlingen met een Nederlandse of andere westerse achtergrond. Dit geldt zowel voor jongens als voor meisjes; 58 procent van de jongens en 53 procent van de meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond zat op vmbo-b/k.

5.1.3 Leerlingen in vmbo-3, 2017/'18

5.2 Onderwijssoort in leerjaar 3 vo versus schooladvies

Voor dit rapport is een vergelijking gemaakt tussen de onderwijspositie van de leerlingen¹⁾ die in schooljaar 2017/'18 in de derde klas van het voortgezet onderwijs zaten en het schooladvies dat zij in groep 8 van de basisschool kregen. Zo kan worden nagegaan of leerlingen op een onderwijsniveau zijn beland dat lager, hoger of gelijk is aan het advies. Hierbij zijn de leerlingen die in het vo een jaar overdeden buiten beschouwing gelaten. Bij 11 procent van de leerlingen in het derde leerjaar van het vo was de opleiding op een lager niveau dan het advies dat ze in groep 8 kregen, bij 13 procent op een hoger niveau en bij ruim 75 procent op een gelijk niveau. In het vmbo zat 18 procent lager, 11 procent hoger en 71 procent op hetzelfde niveau als het advies.

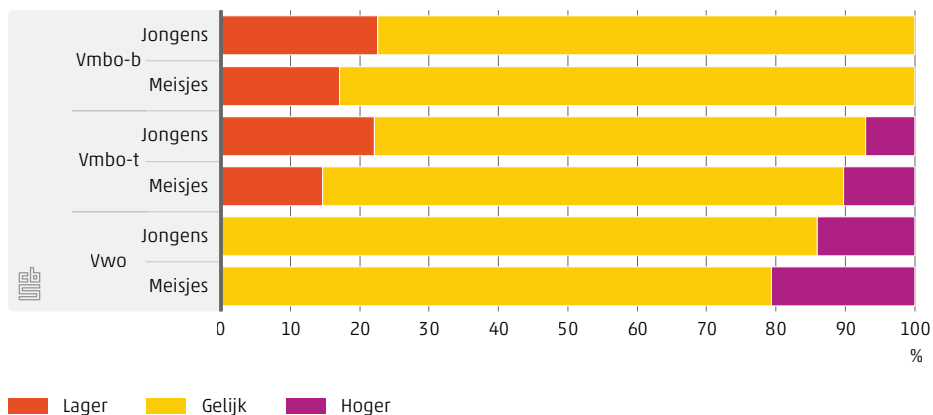
Jongens op een lager niveau dan schooladvies

Meisjes krijgen in groep 8 gemiddeld een hoger advies dan jongens. Zo krijgen meisjes relatief vaak een advies voor vmbo-g en -t, havo en vwo, terwijl veel jongens een advies voor vmbo-b en -b/k krijgen. In het vo blijken deze verschillen nog iets groter te worden, blijkt uit analyses van het CBS.

In 2017/'18 volgden jongens in het derde leerjaar van het vo vaker dan meisjes een lager onderwijsniveau dan het advies dat ze in groep 8 kregen. Bij 14 procent van de jongens en bijna 9 procent van de meisjes was dit het geval. Tegelijk volgden meisjes vaker een hoger niveau dan het groep-8-advies, in 16 procent van de gevallen. Bij jongens ging het om 10 procent. Dit patroon is zichtbaar op elk niveau van het voortgezet onderwijs.

¹⁾ In 2017/'18 zaten 204 duizend leerlingen in leerjaar 3 van vmbo, havo of vwo. De meesten van hen kregen hun advies drie jaar eerder, in schooljaar 2014/'15. Leerlingen die een keer bleven zitten, kregen hun advies vier jaar eerder, in 2013/'14. Deze groepen hebben verschillende aandelen 'klimmers' en 'dalers'. In vergelijking met de leerlingen die in de eerste drie jaar van het vo geen vertraging opliepen, zat van de zittenblijvers een groter deel op een lager en een kleiner deel op een hoger niveau dan hun advies in groep 8. In dit hoofdstuk wordt alleen de groep niet-zittenblijvers beschreven. Omdat het praktijkonderwijs niet wordt meegenomen, zijn de uitkomsten van een kleine 300 leerlingen die na een vmbo-advies in het derde leerjaar van het praktijkonderwijs zaten niet meegeteld. De onderzoekspopulatie telt hiermee 174 753 leerlingen.

5.2.1 Onderwijsniveau in derde leerjaar vo ten opzichte van advies

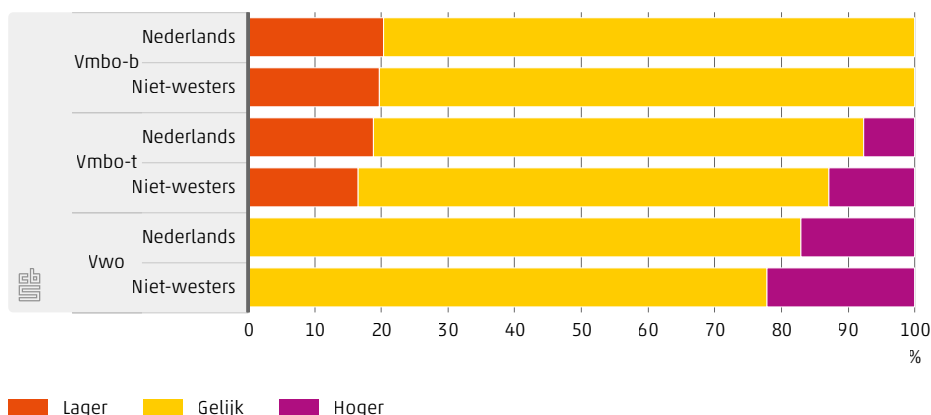
Lager advies met migratieachtergrond

Leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond krijgen in groep 8 meer dan gemiddeld een advies voor vmbo, in het bijzonder de beroepsgerichte leerwegen basis en kader. Het niveau dat zij in het derde leerjaar volgden, was in 2017/'18 vaker hoger dan hun schooladvies (16 procent) dan bij leerlingen zonder migratieachtergrond (13 procent).

Als wordt gekeken naar verschillen binnen onderwijssoorten, dan blijkt dat 13 procent van de leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond in vmbo-t een lager advies kreeg. Dit was het geval bij bijna 8 procent van de leerlingen zonder migratieachtergrond. Van de leerlingen zonder migratieachtergrond in het vwo had 17 procent een lager advies. Bij de vwo-leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond was dat aandeel 22 procent, en onder meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond zelfs bijna 26 procent.

Andersom geldt op het vmbo-t dat leerlingen zonder migratieachtergrond vaker een hoger schooladvies hadden dan de leerlingen met een niet-westerse migratieachtergrond. In het vmbo-b was weinig verschil tussen beide groepen.

5.2.2 Onderwijsniveau in derde leerjaar vo ten opzichte van advies

Ook tussen jongeren van de onderscheiden achtergronden zijn verschillen. In vmbo-b valt op dat leerlingen met een Turkse of Antilliaanse achtergrond relatief vaak op het niveau van het advies zaten. In vmbo-t zaten leerlingen met een Antilliaanse achtergrond meer dan de andere groepen boven hun adviesniveau. In het vwo waren vooral leerlingen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond hoger terechtgekomen dan het advies dat zij kregen.

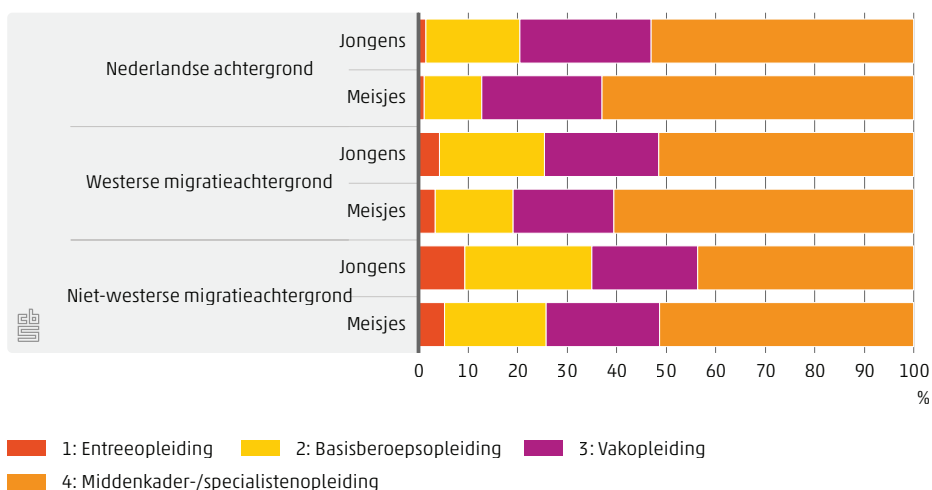
Voor alle migratiegroepen en onderwijssoorten gold dat meisjes vaker dan jongens onderwijs volgden op een hoger niveau dan hun schooladvies.

5.3 Studenten in het mbo

Meisjes vaker op mbo niveau 4 dan jongens

Het overgrote merendeel van de vmbo-leerlingen stroomt door naar een opleiding in het mbo. Vanuit het schooljaar 2016/'17 stroomde 88,5 procent van de leerlingen met een vmbo-diploma direct door naar het mbo. In het schooljaar 2017/'18 telde het mbo bijna 443 duizend studenten van onder de 25. Van hen was 53 procent man en 47 procent vrouw. Mannen zaten relatief vaker op de eerste drie niveaus, terwijl vrouwen vaker een opleiding op het vierde niveau volgden. Dit gold voor mbo'ers van alle achtergronden.

5.3.1 Mbo'ers naar niveau, 2017/'18

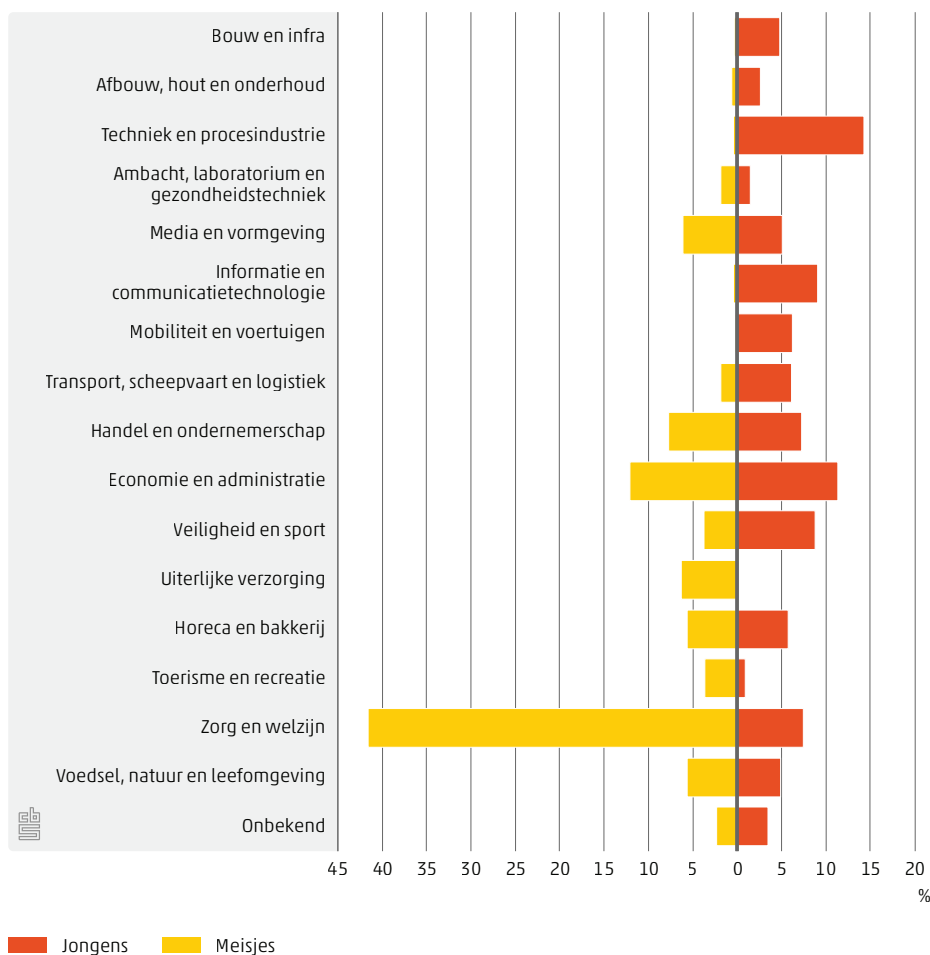

Zowel jongens als meisjes met een niet-westerse migratieachtergrond volgden relatief minder vaak onderwijs op mbo niveau 4 dan studenten met een Nederlandse of andere westerse achtergrond. Er lijkt wel sprake te zijn van een inhaalslag bij deze leerlingen: de groep die een mbo-opleiding volgt op niveau 4 groeit gestaag.

Meisjes oververtegenwoordigd in zorgopleidingen

Er zijn grote verschillen in de studierichtingen die jongens en meisjes kiezen. Van de meisjes volgde in 2017/'18 bijna 42 procent een opleiding in zorg en welzijn, tegen ruim 7 procent van de jongens. Jongens volgden daarentegen relatief vaker een opleiding in de richting bouw of techniek. De richtingen bouw, afbouw en techniek trokken samen bijna 22 procent van de jongens. In handel, economie en horeca zijn jongens en meisjes evenrediger vertegenwoordigd.

5.3.2 Studierichtingen mbo'ers, 2017/'18

Onder studenten met een niet-westerse migratieachtergrond zijn Economie en administratie en Handel en ondernemerschap veel gekozen richtingen, zowel bij jongens als meisjes.

Meer informatie

- Cijfers over onderwijsdeelname naar schooltype zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
- Meer cijfers over onderwijs zijn te vinden op [StatLine](#).

Links naar relevante artikelen:

CBS (2017, 13 februari). [Economie populairst op mbo, ook bij studiewisselaars](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2017, 18 april). [1 op 15 adviezen bijgesteld na eindtoets basisschool](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 12 maart). [Een op vijf leerlingen gezondheid of welzijn is man](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 12 april). [Techniekonderwijs wordt populairder bij meisjes](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 12 mei). [Meer verpleegkundigen afgestudeerd](#). CBS nieuwsbericht.
Spijker, F. van, K. van der Houwen en R. van Gaalen (2017). [Invloed ouderlijk opleidingsniveau reikt tot ver in het voortgezet onderwijs](#). In: ESB Onderwijs & wetenschap, Jaargang 102 (4749) 11 mei 2017.

Begrippen

Havo

De havo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs die vooral bedoeld is als voorbereiding op het hoger beroepsonderwijs. De havo heeft vijf leerjaren. In de bovenbouw (leerjaren 4 en 5) kunnen leerlingen kiezen uit vier profielen.

Middelbaar beroepsonderwijs (mbo)

Het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) leidt op voor een beroep. Mbo'ers combineren school met stages in de praktijk. Dit gebeurt via de beroepsopleidende leerweg (bol) of de beroepsbegeleidende leerweg (bbl). Bij de bol zit de student het grootste deel van de opleiding op school. Bij de bbl werkt een student in een bedrijf en volgt deze een of twee dagen per week school.

Er zijn opleidingen op vier niveaus. Voor elk niveau gelden verschillende vooropleidingseisen. Ook de opleidingsduur verschilt. Het gaat om de volgende opleidingen:

1. *De entreeopleiding* is bedoeld voor jongeren zonder een diploma van een vooropleiding. De opleiding duurt een jaar.
2. *De basisberoepsopleiding* (niveau 2) duurt een tot twee jaar. Vooropleiding: vmbo-b, -k, -g, of -t, of de entreeopleiding van het mbo.
3. *De vakopleiding* (niveau 3) duurt twee tot drie jaar. Vooropleiding: vmbo-k, -g of -t, havo, of mbo niveau 2.

4. *De middenkaderopleiding* (niveau 4) duurt drie jaar. Voor sommige opleidingen geldt een maximum van vier jaar. Studenten die deze opleiding afronden, kunnen verder studeren op het hbo. Vooropleiding: vmbo-k, -g of -t, havo of mbo niveau 2 of 3.
5. *De specialistenopleiding* (niveau 4) is bedoeld voor mbo'ers die al een diploma vakopleiding (niveau 3) voor eenzelfde beroep of beroepscategorie hebben. De specialistenopleiding duurt dan nog een jaar.

Onderwijssoorten

vmbo = voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

havo = hoger algemeen voortgezet onderwijs

vwo = voorbereidend wetenschappelijk onderwijs

Persoon met migratieachtergrond

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf of dat van de moeder, tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval geldt het geboorteland van de vader. Ook wordt onderscheid gemaakt tussen personen met een westerse en met een niet-westerse achtergrond.

Persoon met Nederlandse achtergrond

Persoon van wie de beide ouders in Nederland zijn geboren, ongeacht het land waar men zelf is geboren.

Persoon met niet-westerse migratieachtergrond

Persoon met een migratieachtergrond in een van de landen in de werelddelen Afrika, Latijns-Amerika en Azië (excl. Indonesië en Japan) of Turkije. Op grond van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de personen met een westerse achtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalige Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Persoon met westerse migratieachtergrond

Persoon met een migratieachtergrond in een van de landen van de werelddelen Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië of Indonesië of Japan. Op grond van hun sociaaleconomische en sociaal-culturele positie worden personen met een migratieachtergrond uit Indonesië en Japan tot de personen met een

westerse achtergrond gerekend. Het gaat vooral om mensen die in het voormalige Nederlands-Indië zijn geboren en werknemers van Japanse bedrijven met hun gezin.

Praktijkonderwijs

Praktisch onderwijs, aansluitend op het basisonderwijs, dat bestemd is voor leerlingen die niet in staat worden geacht om een diploma te behalen in het vmbo.

Schooladvies in groep 8

Leerlingen van groep 8 in het basisonderwijs kregen tot en met het schooljaar 2013/'14 een advies voor het voortgezet onderwijs van de leerkracht nádat de eindtoets was gemaakt. Vanaf het schooljaar 2014/'15 krijgen leerlingen een schooladvies vóórdát de eindtoets is afgenomen. Dit advies is onder meer gebaseerd op leerprestaties en aanleg en ontwikkeling op de basisschool. Wanneer de eindtoets beter wordt gemaakt dan verwacht, dan moet de basisschool het schooladvies heroverwegen. Een deel van de adviezen wordt daarna herzien.

Scholen mogen het advies van leerlingen die lager scoren dan hun schooladvies niet aanpassen. Het schooladvies kan bestaan uit een onderwijssoort, bijvoorbeeld havo, maar kan ook samengesteld zijn uit meerdere onderwijssoorten, bijvoorbeeld havo en vwo.

Vmbo – basisberoepsgerichte leerweg (vmbo-b)

Onderwijsprogramma, leerweg genoemd, binnen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). Vooropleiding voor de basisberoepsopleiding, niveau 2 van de kwalificatiestructuur van het mbo.

Vmbo – gemengde leerweg (vmbo-g)

Onderwijsprogramma, leerweg genoemd, binnen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). Heeft hetzelfde niveau als de theoretische leerweg van het vmbo, maar heeft ook een beroepsgericht vak. Dit programma geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. Het is na diplomering tevens mogelijk om door te stromen naar het vierde leerjaar van de havo.

Vmbo – kaderberoepsgerichte leerweg (vmbo-k)

Onderwijsprogramma, leerweg genoemd, binnen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). De minimale vooropleiding voor de vakopleiding en

de middenkaderopleiding, respectievelijk op niveau 3 en 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo.

Vmbo – theoretische leerweg (vmbo-t)

Onderwijsprogramma, leerweg genoemd, binnen het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo). Geeft toegang tot de middenkaderopleiding, niveau 4 van de kwalificatiestructuur van het mbo. Het is na diplomering tevens mogelijk om door te stromen naar het vierde leerjaar havo.

Voortgezet speciaal onderwijs (vso)

Voortgezet onderwijs aan zeer moeilijk lerende of opvoedbare kinderen, lichamelijk of zintuiglijk gehandicapte kinderen en langdurig zieken. Vso wordt niet gerekend tot het voortgezet onderwijs. Voortgezet speciaal onderwijs is voor kinderen vanaf 12 jaar.

Vwo

Het vwo is een onderwijssoort in het voortgezet onderwijs, die vooral bedoeld is als voorbereiding op het wetenschappelijk onderwijs (wo). Het vwo heeft zes leerjaren. Leerlingen kunnen in de bovenbouw (leerjaren 4, 5 en 6) kiezen uit vier profielen.

Het vwo kent twee onderwijssoorten: het atheneum en het gymnasium. Op het gymnasium krijgen alle leerlingen Grieks en Latijn in de onderbouw en minimaal één van deze klassieke talen in de bovenbouw.

6.

Werk

Jongeren op de arbeidsmarkt

Auteur

Mark Ramaekers

65,4% van de jongeren
had in 2017 betaald werk

17% jonge schoolverlaters
psychisch vermoeid door het werk

In 2017 waren er meer jongeren aan het werk en was de jeugdwerkloosheid lager dan een jaar eerder. Van de onderwijsvolgende jongeren met werk werkte bijna 75 procent als werknemer met een flexibele arbeidsrelatie en ruim 55 procent minder dan twaalf uur per week. Van de niet-onderwijsvolgenden met werk had bijna 50 procent een vaste baan en werkte bijna 60 procent voltijds.

6.1 Arbeidsdeelname jongeren per gemeente

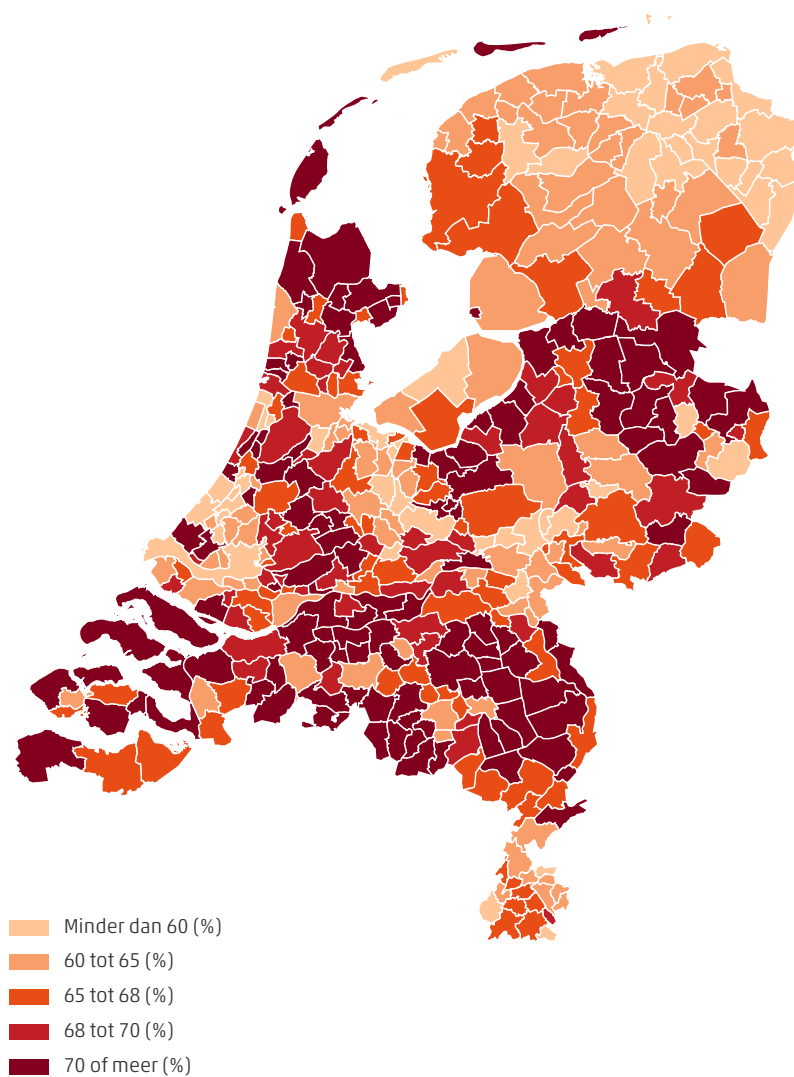
Relatief lage arbeidsdeelname Rotterdamse en Haagse jongeren

Van de vier grote steden was de arbeidsdeelname onder jongeren het laagst in Rotterdam en Den Haag. In 2016 had 56,8 procent van de 15- tot 27-jarigen in Rotterdam werk. De arbeidsdeelname onder Haagse jongeren was nog iets lager (53,8 procent). De arbeidsdeelname van jongeren in Utrecht en Amsterdam was hoger, maar bleef met respectievelijk 62,3 en 62,9 procent ook onder het landelijk gemiddelde.

In 2016 waren Boekel, Schiermonnikoog, Reusel-De Mierden en Urk de vier Nederlandse gemeenten met de hoogste arbeidsparticipatie onder jongeren (79,6 procent of meer). Maastricht, Laren (N.H.), Wassenaar en Wageningen waren de gemeenten met het laagste aandeel werkende jongeren (42,8 procent of lager).

Regionale verschillen in arbeidsparticipatie hangen in belangrijke mate samen met de demografische samenstelling en het onderwijsniveau van de bevolking (CBS, Regionale verschillen in arbeidsparticipatie, werkloosheid en vacatures, augustus 2015).

6.1.1 Netto-arbeidsparticipatie 15- tot 27-jarigen, 2016*

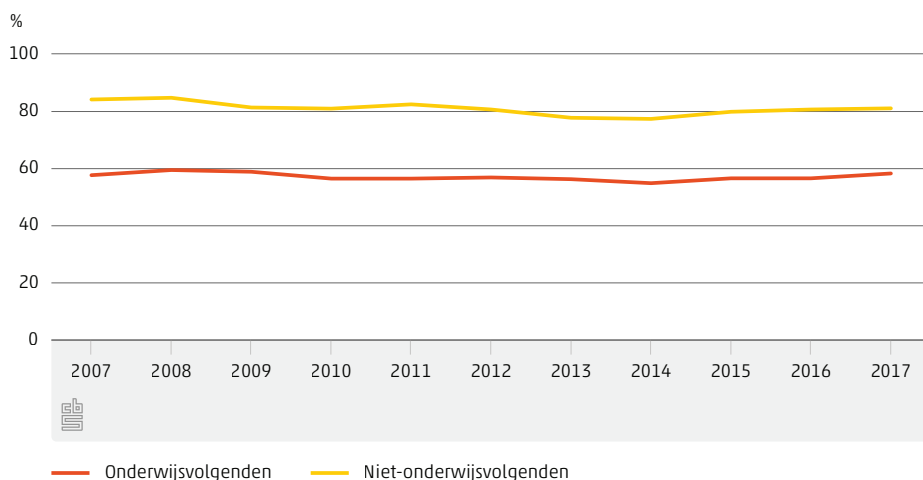
*Voorlopige cijfers

6.2 Trends in arbeidsdeelname en werkloosheid

Meer jongeren met werk

Nederland telde in 2017 bijna 1,7 miljoen werkende jongeren van 15 tot 27 jaar. Er werkten bijna 50 duizend jongeren meer dan in 2016. Daarmee nam de arbeidsparticipatie van jongeren toe van 64,3 naar 65,4 procent. Van de niet-onderwijsvolgende jongeren werkte 81,0 procent en van de scholieren en studenten 58,2 procent. De arbeidsdeelname van jongeren is na 2014 weer toegenomen, maar lag vorig jaar nog niet op het niveau van 2008 (68,0 procent). Eind van dat jaar trad de economische crisis in.

6.2.1 Netto-arbeidsparticipatie 15- tot 27-jarigen

Minder werkloze jongeren

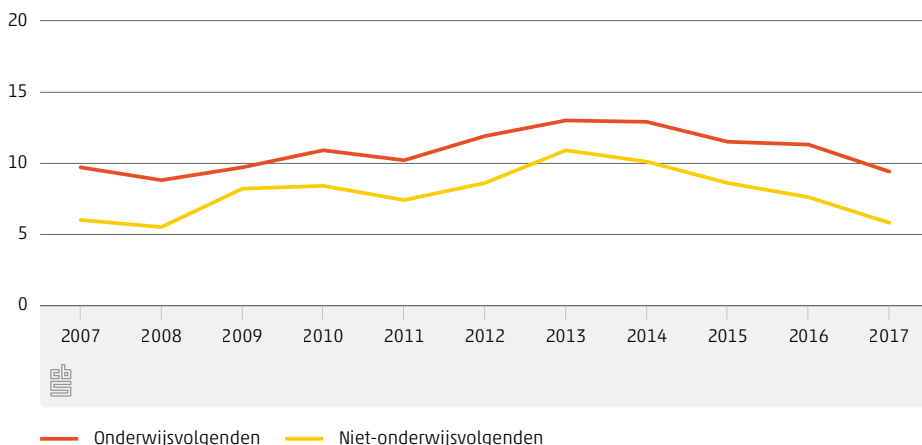
In 2017 waren 145 duizend 15- tot 27-jarigen werkloos, 30 duizend minder dan het jaar ervoor. Daarmee is 8,0 procent van de jonge beroepsbevolking werkloos, aanzienlijk meer dan de 4,1 procent bij de 27-plussers. De jeugdwerkloosheid is na 2013 gedaald, maar is nog niet zo laag als in 2008. In 2013 was de jeugdwerkloosheid 12,2 procent, in 2008 7,4 procent.

Jeugdwerkloosheid vooral bij scholieren en studenten

Van alle werkloze 15- tot 27-jarigen was 72 procent scholier of student. Zij zoeken relatief vaak een kleine baan. In 2017 was 9,4 procent van de onderwijsvolgende jongeren in de beroepsbevolking werkloos, van de niet-onderwijsvolgenden was dat 5,8 procent.

6.2.2 Werkloosheid 15- tot 27-jarigen

% van de beroepsbevolking

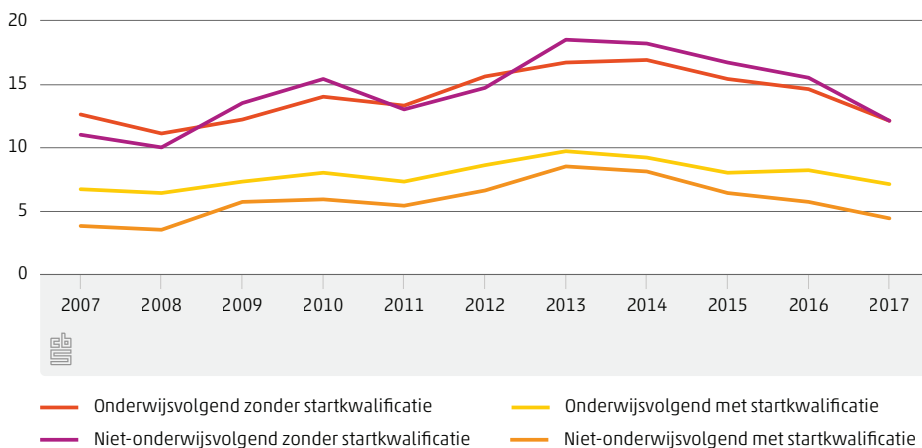

Meer werkloosheid onder jongeren zonder startkwalificatie

De werkloosheid is het hoogst bij jongeren zonder startkwalificatie. Een startkwalificatie is een afgeronde havo-, vwo- of basisberoepsopleiding (mbo-2). Dit geldt zowel voor scholieren en studenten als voor schoolverlaters. In 2017 nam de werkloosheid van onderwijsvolgenden en schoolverlaters af, bij zowel die met als zonder startkwalificatie.

6.2.3 Werkloosheid 15- tot 27-jarigen

% van de beroepsbevolking

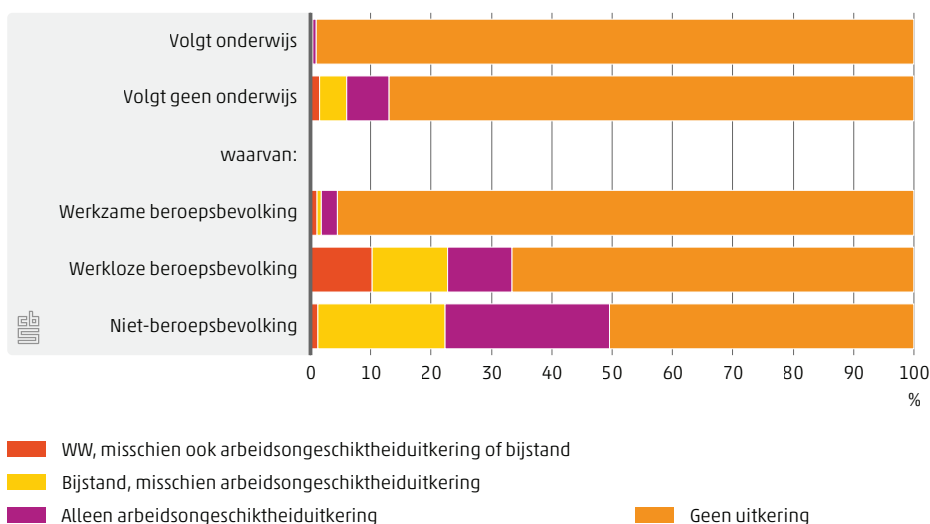
Klein deel van jongeren heeft uitkering

De werkloosheid onder jongeren is relatief hoog. Toch komen WW-uitkeringen bij deze groep relatief weinig voor. Vaak volgen zij nog een opleiding. Verder hebben werkloze jongeren vaak nog niet voldoende rechten opgebouwd om in aanmerking te komen voor een WW-uitkering. In 2017 had 3 procent van alle werkloze jongeren een WW-uitkering, tegen 34 procent van de werkloze 27-plussers.

Van alle niet-schoolgaande jongeren ontving 2 procent een WW-uitkering (eventueel aangevuld met een bijstands- of een arbeidsongeschiktheidsuitkering), had 5 procent een bijstandsuitkering (eventueel samen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering) en had 7 procent alleen een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Bij de 27-plussers ging het om respectievelijk 3, 5 en 6 procent.

Van de jongeren die geen onderwijs volgen en die werkloos waren – dat wil zeggen op zoek naar werk en direct inzetbaar – ontving 10 procent een WW-uitkering en 13 procent bijstand. Van de schoolverlaters die niet behoren tot de beroepsbevolking – dat wil zeggen geen werk hebben, en niet op zoek of niet beschikbaar zijn – ontving 27 procent een arbeidsongeschiktheidsuitkering en 21 procent bijstand. Ontvangers van een bijstandsuitkering zijn wettelijk verplicht om passend werk te aanvaarden en daar actief naar te zoeken (sollicitatieplicht), tenzij de gemeente ze daarvan heeft vrijgesteld.

Uitkeringssituatie 15- tot 27-jarigen, 2017

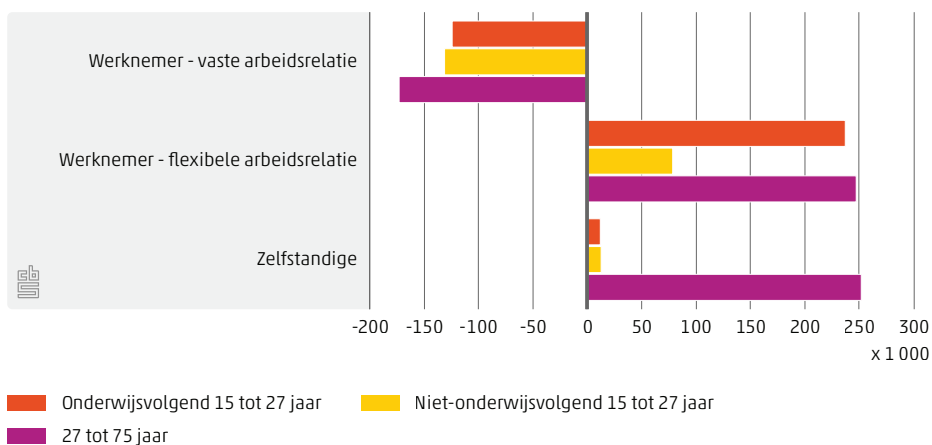

6.3 Baankenmerken

Toename flexibele contracten vooral sterk bij schoolgaande jongeren

Het aantal werknemers van 15 tot 75 jaar met een flexibele arbeidsrelatie nam tussen 2007 en 2017 met 563 duizend toe tot bijna 2 miljoen. Onder scholieren en studenten van 15 tot 27 jaar was de toename van het aantal flexibele werknemers relatief sterk, van 237 duizend naar 744 duizend. Daarmee steeg hun aantal bijna net zo veel als het aantal 27-plussers met een flexibele arbeidsrelatie.

6.3.1 Werkzame beroepsbevolking, verandering 2007-2017

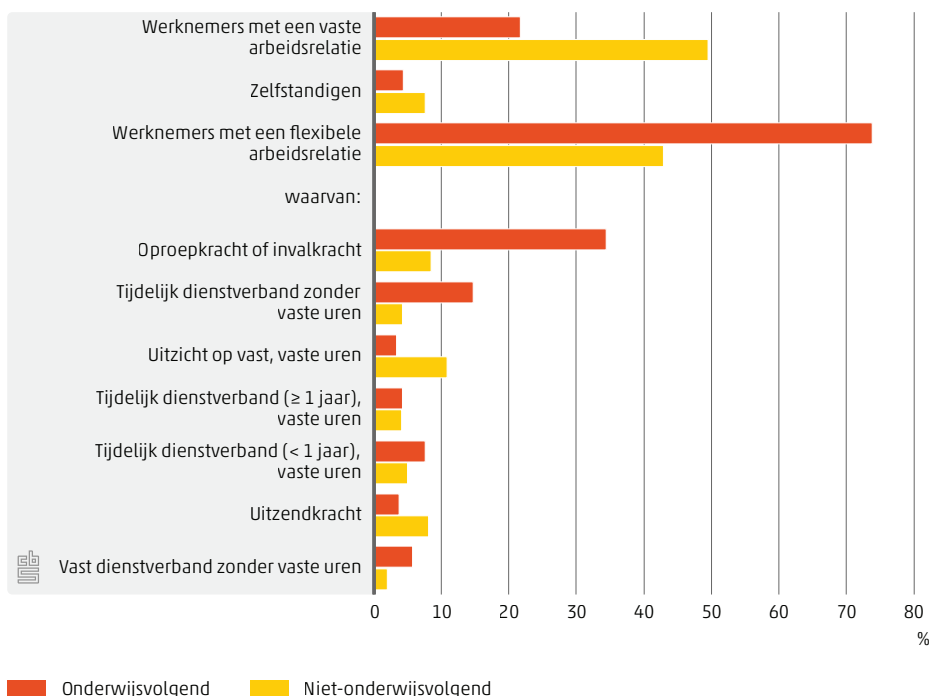

Van de werkzame scholieren en studenten had 74 procent in 2017 een flexibele arbeidsrelatie. Dat is relatief vaak: van alle werkenden van 15 tot 75 jaar heeft 23 procent een flexibele arbeidsrelatie. Van de werkzame schoolverlaters had 43 procent een flexibele arbeidsrelatie. Vergeleken met 27-plussers werken weinig jongeren in een vaste baan of als zelfstandige.

In 2017 had 33 procent van de werkende jongeren een vaste baan en was 6 procent een zelfstandige, meestal zonder personeel. Bijna 50 procent van de werkende niet-onderwijsvolgenden had een vaste baan, aanzienlijk meer dan onder scholieren en studenten. Niet-onderwijsvolgenden werkten ook vaker als zelfstandige.

Onderwijsvolgende jongeren waren relatief vaak werkzaam als oproep- of invalkracht, terwijl uitzicht op een vaste baan het meeste voorkwam onder flexwerkende niet-onderwijsvolgenden.

6.3.2 Werkende 15- tot 27-jarigen, 2017

Dagbladbezorger, barmedewerker, kelner, vakkenvuller, keukenhulp en kassamedewerker zijn typische jongerenberoepen: minimaal de helft is scholier of student en jonger dan 27 jaar. Van de kassamedewerkers en keukenhulpen gaat het zelfs om bijna 70 procent.

De meeste scholieren en studenten hebben een kleine baan; 57 procent van de werkenden werkte in 2017 minder dan twaalf uur per week. Van de niet-onderwijsvolgenden werkte 59 procent voltijds, 35 uur per week of meer. Bij de 27-plussers is dat met 57 procent iets lager.

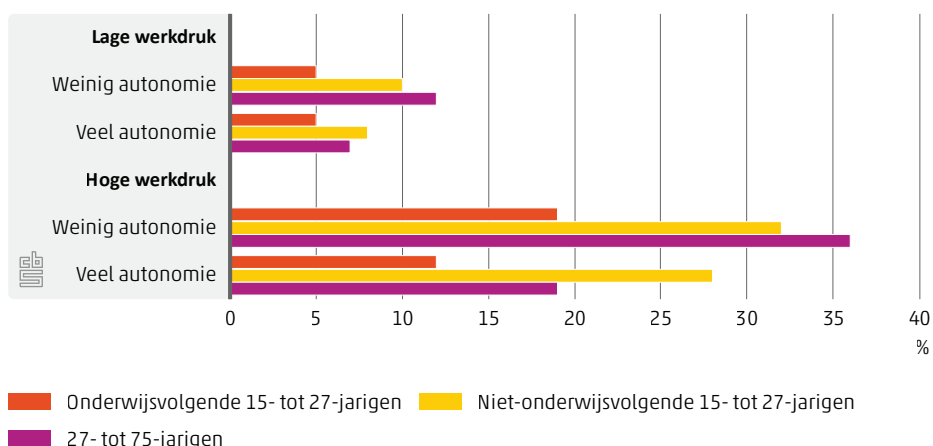
57% van de scholieren en studenten heeft een kleine baan

Ook bij jongeren werkgerelateerde psychische vermoeidheid

Psychische vermoeidheid door het werk (burn-outklachten) komt niet alleen voor bij oudere werknemers maar ook bij hun jongste collega's. Van de niet-onderwijsvolgende jongeren voelt 17 procent zich regelmatig psychisch vermoeid. Bij hun collega's van 27 jaar en ouder is dit percentage even hoog. Van de onderwijsvolgende jongeren met een baan is 9 procent psychisch vermoeid. Dit blijkt uit gegevens van de Nationale Enquête Arbeidsomstandigheden van CBS en TNO.

Werkgerelateerde psychische vermoeidheid, 2017

Bron: CBS, TNO

Werkdruk en autonomie in het werk spelen een rol bij werkgerelateerde psychische vermoeidheid. Zo ervaren werknemers met weinig autonomie en een hoge werkdruk vaker werkgerelateerde psychische vermoeidheid dan werknemers met meer autonomie en een lagere werkdruk. Dat geldt voor alle werknemers, zowel de 27-plussers als de onderwijsvolgende en niet-onderwijsvolgende jongeren.

Oudere werknemers met een hoge werkdruk en weinig autonomie geven het vaakst aan last te hebben van psychische vermoeidheid. Maar ook niet-

onderwijsvolgende jongeren met een hoge werkdruk en weinig autonomie ervaren relatief vaak psychische vermoeidheid.

Meer informatie

- Cijfers over arbeidsdeelname en werkloosheid onder jongeren in Nederland zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#) en [StatLine](#).
- Cijfers over arbeidsdeelname, werkloosheid en uitkeringen zijn te vinden in de maatwerktabel: [Arbeidsparticipatie en de afstand tot de arbeidsmarkt](#).¹⁾

Links naar relevante artikelen:

CBS (2018, 16 augustus). [Meer werkenden in juli, behalve onder jongeren](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 2 juli). [Jeugdwerkloosheid deze eeuw niet eerder zo laag](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 23 mei). [Arbeidsparticipatie met opleiding onderwijs het hoogst](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 23 april). [Toename flexwerk vooral bij jongeren met bijbanen](#). CBS nieuwsbericht

CBS (2018, 16 april). [NEETs jongeren die geen opleiding volgen en niet werken](#). CBS Statistische Trends.

CBS (2018, 16 april). [4 procent jongeren volgt geen opleiding en werkt niet](#). CBS nieuwsbericht.

CBS (2018, 14 februari). [Jonge vrouwen relatief vaak vermoeid door werk](#). CBS nieuwsbericht.

[Dossier Flexwerk. Diverse artikelen.](#)

CBS (2015, augustus). [CBS | Regionale verschillen in arbeidsparticipatie, werkloosheid en vacatures](#).

1) De cijfers in deze tabel zijn gebaseerd op een koppeling van de Enquête Beroepsbevolking (EBB) en uitkeringsgegevens in het Stelsel van Sociaal-Statistische Bestanden (SSB). Zij wijken daarom enigszins af van de cijfers op de Jeugdmonitor StatLine.

Begrippen

Arbeidsongeschiktheidsuitkering

Uitkering in het kader van de Wet op de arbeidsongeschiktheidsverzekering (WAO), de Wet werk en inkomen naar arbeidsvermogen (WIA), de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong), de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet Wajong) en de Wet arbeidsongeschiktheidsverzekering zelfstandigen (WAZ).

Beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking) of die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Flexibele arbeidsrelatie

Een arbeidsrelatie waarbij sprake is van een arbeidsovereenkomst waarin de afspraak over de arbeidsduur gewoonlijk varieert tussen een overeengekomen minimum en maximum aantal uren per week. Tot de werknemers met een flexibele baan worden gerekend: uitzendkrachten, oproepkrachten en werknemers met overige contracten waarin de arbeidsduur gewoonlijk varieert tussen een minimum en een maximum aantal uren per week.

Netto-arbeidsparticipatie

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar.

Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB)

Het doel van het SSB is om microdata te verschaffen waarmee een samenhangende, consistente beschrijving kan worden gegeven van een aantal aspecten van de bevolking van Nederland. Hiertoe zijn registers (onder andere van de belastingdienst, uitkeringsinstanties, DUO) per individu gekoppeld aan de Gemeentelijke basisadministratie (GBA). Naast deze registraties worden ook resultaten van persoonsenquêtes aan het SSB gekoppeld. Het SSB bevat daarmee

individuele gegevens van alle inwoners van Nederland, zoals demografische kenmerken, type huishouden, werk, uitkeringen en inkomen.

Vaste arbeidsrelatie

Relatie tussen een werkgever en werknemer waarbij sprake is van een arbeidscontract voor onbepaalde tijd.

Startkwalificatie

Een startkwalificatie is een afgeronde havo-, vwo- of basisberoepsopleiding (mbo-2). De laatstgenoemde opleiding is van niveau 2 van de kwalificatiestructuur, zoals vastgelegd in de Wet educatie en beroepsonderwijs (WEB). Een afgeronde vmbo-opleiding of een entree-opleiding (mbo-1) volstaan niet als startkwalificatie.

Werkloosheidsuitkering

Uitkering op grond van de Werkloosheidswet (WW). De WW biedt werknemers een (verplichte) verzekering tegen de financiële gevolgen van werkloosheid. De wet voorziet in een uitkering die gerelateerd is aan het laatstverdiende inkomen uit dienstbetrekking. De duur van de uitkering is afhankelijk van het arbeidsverleden van de verzekerde. Iemand heeft recht op een werkloosheidsuitkering als hij of zij

- (onvrijwillig) is ontslagen,
- ten minste 26 kalenderweken heeft gewerkt in de periode van 36 weken direct voorafgaand aan de werkloosheid,
- vier jaar of meer uit de afgelopen vijf jaar heeft gewerkt.

Werkzame beroepsbevolking

Personen die betaald werk hebben. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Werkloze beroepsbevolking

Personen zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

7.

Alcoholgebruik en gezondheid

Auteurs

Susanne de Witt

Christianne Hupkens

34% van de
12- tot 18-jarigen drinkt weleens

16% van de drinkende
tieners heeft overgewicht

Van de tieners (12 tot 18 jaar) drinkt 34 procent wel eens alcohol en van de jongvolwassenen (18 tot 25 jaar) 86 procent. Vooral jongvolwassenen met een Nederlandse achtergrond nuttigen alcohol. Op het platteland is alcoholgebruik onder jongeren gebruikelijker dan in stedelijke gebieden. Drinkende jongeren doen vaker aan drugs en roken dan niet-drinkende leeftijdsgenoten.

7.1 Alcoholgebruik onder jongeren

Effecten van alcoholgebruik

De meeste mensen gebruiken middelen voor het eerst tijdens de adolescentie. Jongeren gebruiken alcohol het meest, gevolgd door tabak en cannabis (Looze et al., 2017). Regelmatige alcoholconsumptie heeft invloed op de gezondheid en ontwikkeling van jongeren. Daarnaast kan het frequente gebruik hiervan, al dan niet in combinatie met andere middelen, agressie of asociaal en delinquent gedrag veroorzaken (Kuunders en Van Laar, 2010; Looze en Koning, 2017). Een ongezond eet- en beweegpatroon is naast roken en overgewicht van grote invloed op ziektebelasting (RIVM, 2014). Overmatig alcoholgebruik valt hier ook onder. Over het algemeen is de ziektebelasting van volwassenen hoger als ze meer alcohol consumeren. Zo zijn de kansen op hersenschade, alcoholvergiftiging of ongevallen groter bij zware dan bij lichte drinkers. Overmatig alcoholgebruik kan ook het risico op bepaalde ziekten en aandoeningen verhogen, zoals hart- en vaatziekten (Trimbos-instituut, 2015; Van Laar, 2012; Gezondheidsraad, 2015). Jongeren zijn lichamelijk nog volop in ontwikkeling en kunnen daardoor extra gevoelig zijn voor de schadelijke effecten van alcohol (Kuunders en Van Laar, 2010). Jongeren die alcohol gebruiken in het uitgaanscircuit hebben bovendien meer kans om betrokken te raken bij verkeersongevallen (SWOV, 2016). Het monitoren van het drankgebruik onder jongeren is daarom van groot belang.

Daling van alcoholgebruik onder jongeren

Tot 1 januari 2014 was het voor jongeren vanaf 16 jaar toegestaan om alcohol te kopen. Deze leeftijdsgrens is sindsdien verhoogd naar 18 jaar. Ook mogen jongeren tot hun 18^e geen alcohol bij zich hebben in het openbaar. Om het draagvlak voor deze wetswijziging te vergroten is de campagne NIX18 opgezet. Het doel hiervan was om een nieuwe sociale norm neer te zetten: 'Niet roken en niet drinken onder de 18' (Rijksoverheid, 2016). Uit eindrapportages van deze campagne blijkt dat meer

ouders dan in 2013 de NIX-afspraken met hun kinderen maken en minder jongeren roken of drinken (Rijksoverheid, 2017). In vergelijking met tien jaar geleden is het alcoholgebruik onder alle jongeren gedaald en het sterkst onder tieners. Dit blijkt zowel uit eerder gepubliceerde cijfers van de Gezondheidsenquête (CBS, 2017) als het HBSC-onderzoek (Stevens, Van Dorsselaer, Boer, De Roos, Duinhof, Ter Bogt, 2018). Sinds 2015 lijkt deze daling echter niet verder door te zetten.

Databronnen

De cijfers over alcoholgebruik onder jongeren in dit hoofdstuk zijn gebaseerd op de Leefstijlmonitor van RIVM, CBS en Trimbos-instituut. De Leefstijlmonitor beschikt over diverse databronnen omtrent alcohol, roken en drugs onder jongeren tot 17 jaar. Het HBSC-onderzoek en het Peilstationsonderzoek Scholieren zijn landelijk preferente onderzoeken naar roken, drinken, drugsgebruik en internetgebruik onder scholieren van 12 tot 17 jaar en gelden als de preferente databronnen omtrent middelengebruik. Deze onderzoeken worden eens in de vier jaar uitgevoerd en wisselen elkaar om de twee jaar af. Voor andere leeftijdscategorieën wordt gebruikgemaakt van de gegevens van de Gezondheidsenquête, een landelijk representatief onderzoek onder alle leeftijden dat doorlopend wordt uitgevoerd. Vragen over alcoholgebruik worden gesteld aan respondenten van 12 jaar en ouder. In deze publicatie wordt de Gezondheidsenquête gebruikt om het alcoholgebruik van jongeren onder de 18 jaar (tieners) te kunnen vergelijken met dat van 18- tot 25-jarigen (jongvolwassenen). Hiervoor zijn cijfers over de jaren 2015, 2016 en 2017 samengenomen.

7.2 Profielschets van drinkende jongeren

Vooraf jongeren met een Nederlandse achtergrond drinken een glaasje

In de periode 2015/2017 gaven gemiddeld 6 op de 10 jongeren (62 procent) aan dat ze in het afgelopen jaar alcohol hadden gedronken. Van de tieners (12 tot 18 jaar) zei 34 procent wel eens alcohol te drinken en van de jongvolwassenen (18 tot

25 jaar) 86 procent. Er zijn nauwelijks verschillen tussen jongens en meisjes, maar wel tussen jongeren met andere achtergronden.

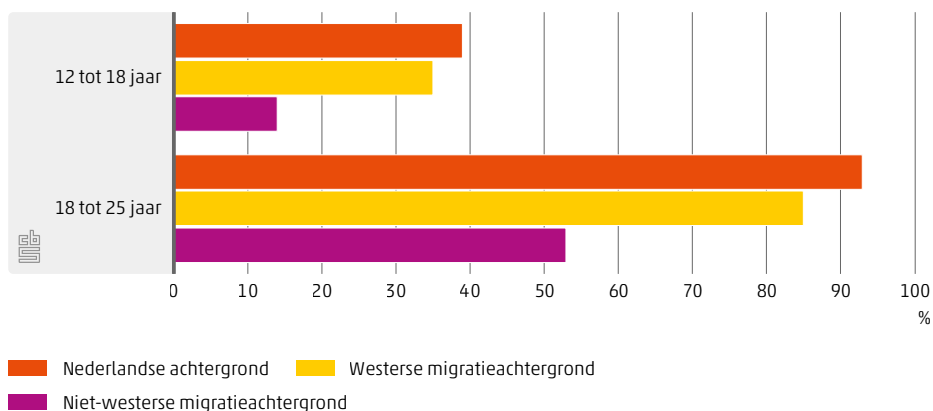
In de jaren 2015/2017 was alcohol drinken het meest gebruikelijk onder jongeren met een Nederlandse achtergrond. In de afgelopen twaalf maanden had 68 procent van hen alcohol geconsumeerd. Bij jongeren met een westerse migratieachtergrond was dit 62 procent en bij jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond met 34 procent het minst.

34% van de jongeren met niet-westerse migratieachtergrond drinkt alcohol

De verschillen naar herkomst zijn nog duidelijker binnen de groepen tieners en jongvolwassenen. Nederlandse tieners gaven met 39 procent het vaakst aan alcohol te hebben genuttigd, gevolgd door leeftijdsgenoten met een westerse migratieachtergrond (35 procent). Tieners met een niet-westerse migratieachtergrond dronken het minst vaak (14 procent). Bij jongvolwassenen is er sprake van vergelijkbaar patroon. Het lagere aandeel drinkers onder jongeren met een niet-westerse migratieachtergrond houdt verband met religie. Deze groep bestaat vooral uit mensen met een Turkse en Marokkaanse achtergrond (zie hoofdstuk 2), die overwegend moslim zijn. Zij vinden vaker dan niet-moslims dat alcohol verboden moet worden (Arends en Van Beuningen, 2016).

7.2.1 Alcoholgebruik jongeren, 2015/2017

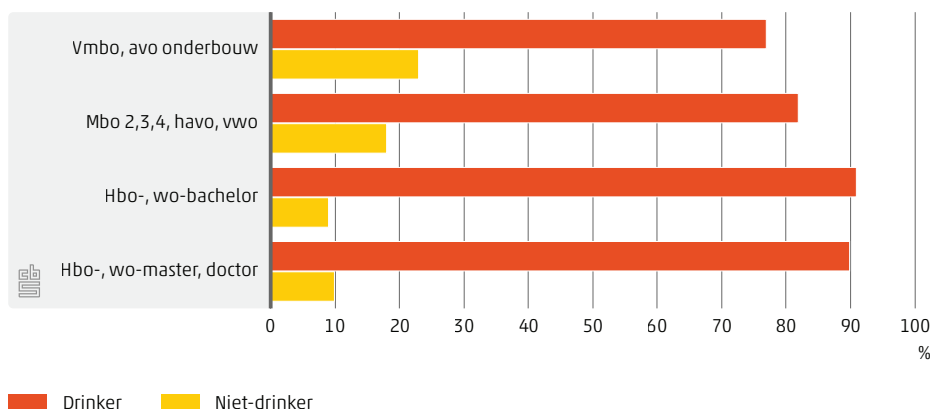

Bron: CBS, RIVM, Trimbos

Jongvolwassenen met hoog opleidingsniveau drinken het meest

Jongvolwassenen met een hoog opleidingsniveau drinken meer dan leeftijdsgenoten met een lager opleidingsniveau. Van de 18- tot 25-jarige jongeren met hbo- en wo-niveau zei 90 procent in 2015/2017 alcohol te drinken, tegen 77 procent van de jongvolwassenen met een vmbo- of mbo-1-niveau. Let wel dat een deel van de jongeren nog een opleiding volgt en dat het onderwijsniveau dus hoger kan worden met het oplopen van de leeftijd.

7.2.2 Alcoholgebruik 18- tot 25-jarigen, 2015/2017

Bron: CBS, RIVM, Trimbos

Uit het HBSC-onderzoek blijkt juist dat het binge drinken (het drinken van vijf of meer glazen bij één gelegenheid) onder jongeren van 12 tot 17 jaar in 2017 vaker voorkwam onder leerlingen van het vmbo dan het vwo. Ruim 8 op de 10 alcoholgebruikers van 12 tot 17 jaar op de basisberoepsgerichte leerweg van het vmbo en 7 op de 10 drinkers op de theoretische leerweg van het vmbo hadden afgelopen maand aan bingedrinken gedaan, gaven ze desgevraagd aan in 2017. Op het vwo ging het om bijna 6 op de 10 drinkers (Stevens, Van Dorsselaer, Boer, De Roos, Duinhof, Ter Bogt, 2018).

Vorige maand vijf of meer glazen gedronken bij 1 gelegenheid, 2017

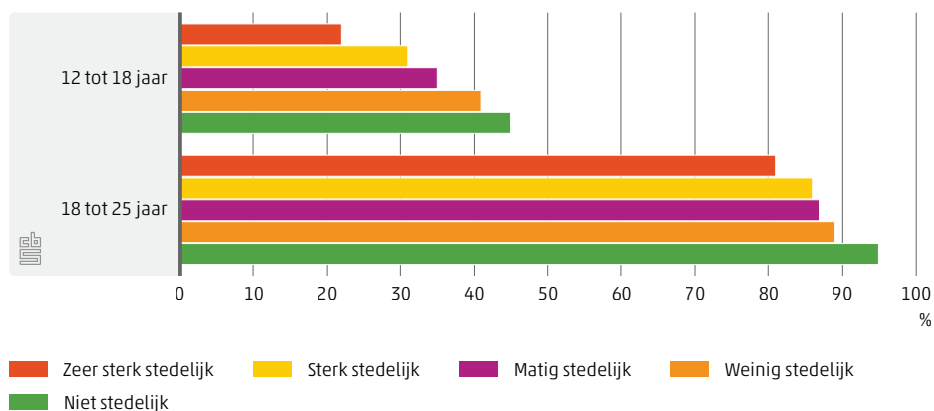

Minder drankgebruik in de stad dan op platteland

In de steden zijn minder tieners die drinken dan op het platteland. In 2015/2017 zei 22 procent van de in sterk stedelijke gebieden wonende tieners te drinken, waar

twee keer zoveel tieners op het platteland dit aangaven. Dit patroon is ook zichtbaar bij jongvolwassenen. In (zeer) sterk stedelijke gebieden wonen naar verhouding meer jongvolwassenen met een niet-westerse migratieachtergrond en jongvolwassenen met een lage opleiding, wat het verschil tussen stad en platteland verklaart. Bij tieners blijken opleiding en migratieachtergrond het verschil in alcoholgebruik naar stedelijkheid echter niet te verklaren.

7.2.3 Alcoholgebruik jongeren, 2015/2017

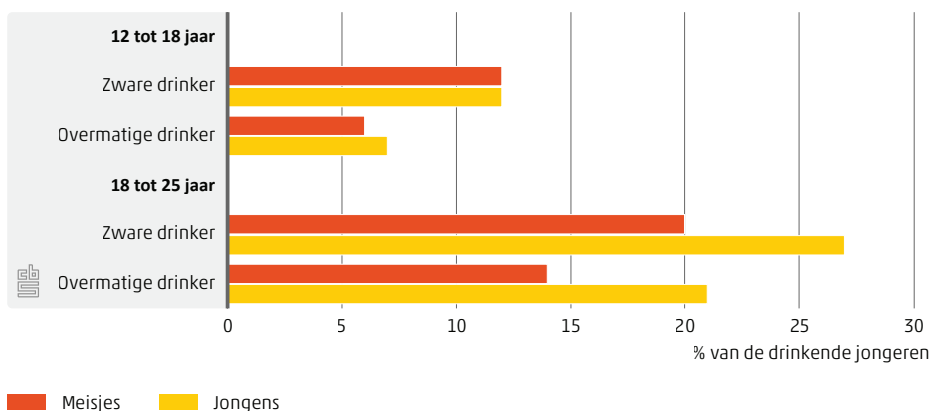
Bron: CBS, RIVM, Trimbos

Overmatig en zwaar drankgebruik vooral onder jongvolwassen mannen

In 2015/2017 was 6 procent van de drinkende tieners een overmatige drinker (zie Begrippen) en 12 procent een zware drinker. Hierin verschillen jongens en meisjes niet van elkaar.

Van de mannen van 18 tot 25 jaar dronk 21 procent overmatig en 27 procent zwaar. Onder de vrouwen in deze leeftijdsgroep ging het om respectievelijk 14 en 20 procent. Mannen van deze leeftijden met een Nederlandse achtergrond drinken het vaakst overmatig en zwaar, met name die in matig tot zeer sterk stedelijke gebieden.

7.2.4 Alcoholgebruik jongeren, 2015/2017

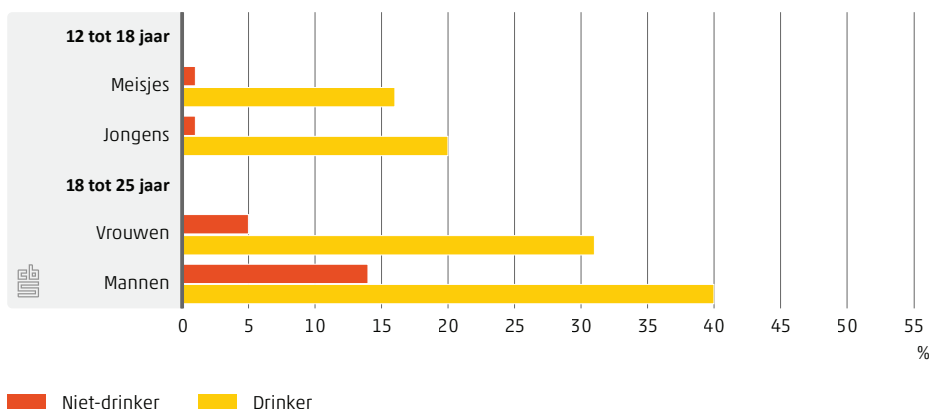
Bron: CBS, RIVM, Trimbos

7.3 Alcoholgebruik en leefstijl

Vooral jongvolwassenen combineren drank met sigaretten

Een vijfde van de jongeren gaf in de periode 2015/2017 aan te roken. Van de tieners rapporteerde 7 procent te roken, tegenover 32 procent van de jongvolwassenen. Jongeren die alcohol drinken, roken vaker dan jongeren die niet drinken. Van de drinkende jongvolwassen mannen rookte 40 procent, van de vrouwen 31 procent. Onder de drinkende tieners was het aandeel rokers kleiner (18 procent) en was er geen verschil tussen jongens en meisjes. In het afgelopen jaar rookte gemiddeld 1 procent van de niet-drinkende tieners en 9 procent van de niet-drinkende jongvolwassenen.

7.3.1 Rokende jongeren, 2015/2017

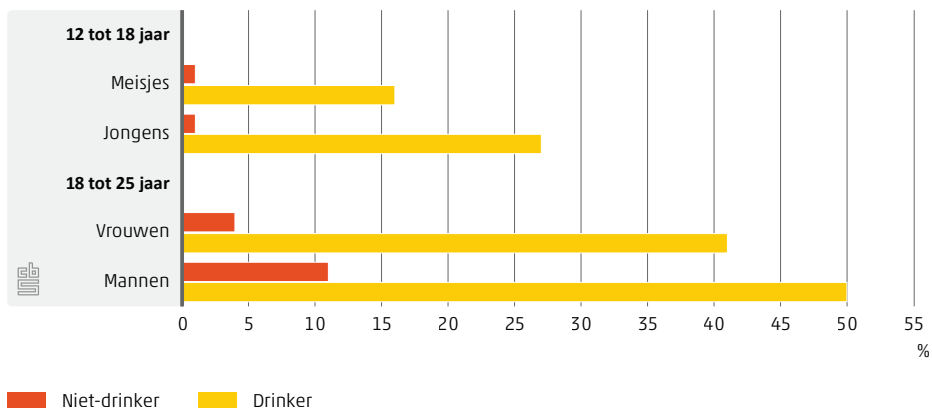

Bron: CBS, RIVM, Trimbos

Drinken en cannabisgebruik gaan vooral bij jongvolwassenen samen

Bijna 10 procent van de 12- tot 18-jarigen en 43 procent van de 18- tot 25-jarigen heeft ooit drugs gebruikt, zo gaven ze in 2015/2017 aan. Cannabis was de meest gebruikte drug. Drinkende jongeren gebruikten vaker cannabis dan niet-drinkende jongeren. Van de drinkende mannen van 18 tot 25 jaar heeft 50 procent ooit cannabis gebruikt en van de drinkende vrouwen 41 procent. Van de niet-drinkende mannen van deze leeftijden geeft 11 procent dit aan en van de vrouwen 4 procent. Bij tieners is een vergelijkbaar patroon zichtbaar. Van de drinkende 12- tot 18-jarigen heeft 21 procent ooit cannabis gebruikt, tegen slechts 1 procent van de niet-drinkende tieners.

7.3.2 Cannabisgebruik jongeren, 2015/2017

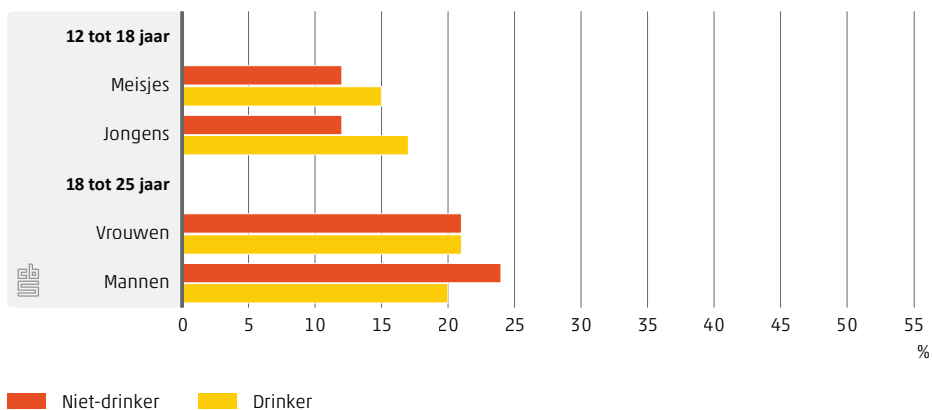

Bron: CBS, RIVM, Trimbos

Vaker overgewicht bij drinkende dan bij niet-drinkende tieners

Bijna 20 procent van de jongeren in Nederland had in 2015/2017 overgewicht. Onder de tieners was dat 14 procent en onder de jongvolwassenen 21 procent. Drinkende tieners hebben vaker overgewicht (16 procent) dan niet-drinkende tieners (12 procent). Van de 18- tot 25-jarige mannen en vrouwen had 21 procent overgewicht, ongeacht het drinkgedrag.

7.3.3 Overgewicht jongeren, 2015/2017

Bron: CBS, RIVM, Trimbos

Meer informatie

In dit hoofdstuk wordt verwezen naar de volgende publicaties:

- Arends J. en J. van Beuningen (2016). Meningen van jongeren over alcoholgebruik. Bevolkingstrends, 2016/2, 2-16.
 - CBS (2017). Jaarrapport 2017 Landelijke Jeugdmonitor. Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire.
 - Gezondheidsraad (2015). Richtlijnen goede voeding 2015. Ontleend aan <https://www.gezondheidsraad.nl/nl/taak-werkwijze/werkterrein/gezonde-voeding/richtlijnen-goede-voeding-2015>.
 - Kuunders, M.M.A.P. en M.W. van Laar (2010). Wat zijn de mogelijk gezondheidsgevolgen van alcoholgebruik? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven.
 - Laar, M.W. van (2012). Wat zijn de mogelijke gezondheidsgevolgen van drugsgebruik? In: Volksgezondheid Toekomst Verkenning, Nationaal Kompas Volksgezondheid. Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven.
 - Looze, M. de en I. Koning (2017). Alcoholgebruik bij jongeren in Nederland. Van zuipschuit van Europa tot het braafste kind van de klas. In: Justitiële verkenningen. Ministerie van Veiligheid en Justitie, Den Haag.
 - RIVM (2014). Bijdrage van verschillende determinanten aan de totale ziektelast. Ontleend aan http://www.eengezondernederland.nl/Heden_en_verleden/determinanten.
 - Stevens G, Van Dorsselaer S, Boer M, De Roos S, Duinhof E, Ter Bogt T, Van den Eijnden R, Kuyper L, Visser D, Vollebergh W, De Looze M (2018). HBSC 2017. Gezondheid en welzijn van jongeren in Nederland. Utrecht Universiteit, Utrecht.
 - SWOV (2016). Rijden onder invloed van alcohol. SWOV factsheet, september 2016. Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid, Den Haag.
 - Trimbos-instituut (2015). Alcoholinfo: Risico's voor jongeren. Ontleend aan <http://www.alcoholinfo.nl/publiek/opvoeding/risico-s-voor-jongeren>.
-

Begrippen

Drinkende jongeren

Personen die 'ja' antwoorden op de vraag: 'Heeft u in de afgelopen 12 maanden wel eens alcoholhoudende drank gedronken, bijvoorbeeld bier, wijn, likeur, jenever of alcoholhoudende drank gemengd met frisdrank, zoals breezers. Alcoholvrij of alcoholarm bier telt hier niet mee.'

Drugsgebruik

Van de volgende drugssoorten wordt gevraagd of ze wel eens gebruikt zijn en, zo ja, wanneer voor het laatst:

- cannabis (hasj, wiet, marihuana);
- amfetamine (zoals pep en speed);
- XTC (ecstasy, MDMA);
- LSD;
- paddo's (hallucinogene paddenstoeltjes of magic mushrooms);
- cocaine (ook crack, gekookte coke, freebase);
- heroine (horse, smack of bruin);
- GHB;
- methadon;
- andere drugs.

De antwoordcategorieën zijn telkens:

- 'Ja, in de afgelopen 30 dagen';
- 'Ja, in de afgelopen 12 maanden maar niet in de afgelopen 30 dagen';
- 'Ja, langer dan 12 maanden geleden';
- 'Nee, nooit gebruikt'.

Het gaat om het gebruik van één of meer van deze drugssoorten. Bij gebruik van meerdere drugssoorten wordt de meest recent gebruikte als bepalend gezien voor de verdeling over de categorieën 'afgelopen maand', 'afgelopen jaar' en 'ooit'.

Overgewicht

De body mass index (BMI) van een persoon kan worden berekend door het gewicht in kilogrammen te delen door de lengte in het kwadraat. Een volwassene heeft overgewicht als de BMI-waarde 25 kg/m² of hoger is. Voor personen onder de 18 jaar gelden andere grenswaarden.

Overmatige drinkers onder drinkers

Mannen die meer dan 21 glazen per week drinken of vrouwen die meer dan 14 glazen per week drinken.

Rokers

Personen die 'ja' antwoorden op de vraag: 'Rookt u wel eens?'

Zware drinkers onder drinkers

Drinkers die minstens één keer per week 6 of meer glazen alcohol op één dag drinken (mannen) of minstens één keer per week 4 of meer glazen alcohol op één dag (vrouwen).

8.

Criminaliteit

Jeugdige verdachten

en slachtoffers

Auteurs

Lisanne Jong

Rianne Kloosterman

1,8% van de 12- tot 25-jarige
jongeren verdacht van misdrijf

19,5% van de 15- tot 25-jarigen
slachtoffer van traditionele criminaliteit

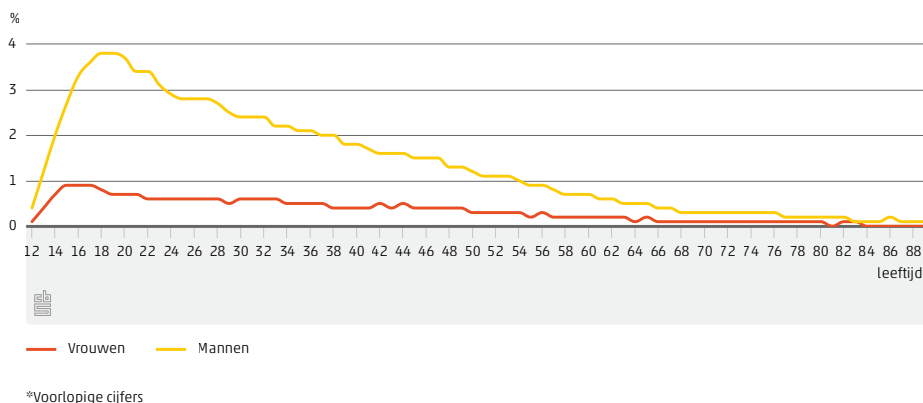
De afgelopen tien jaar is zowel het percentage geregistreeerde verdachten van criminaliteit als het percentage zelf-gerapporteerde slachtoffers onder jongeren gedaald. Waar jongens en meisjes naar eigen zeggen ongeveer even vaak slachtoffer zijn van criminaliteit, zijn jongens vaker verdachte. Ook tussen leeftijdsgroepen zijn verschillen zichtbaar. Jongens van 15- tot 25-jaar zijn aanzienlijk vaker verdachte dan die van 12- tot 15 jaar.

8.1 Jeugdige verdachten

Jonge mannen het vaakst verdachte

In 2017 stonden ruim 55 duizend jongeren geregistreerd als verdachte van een misdrijf. Dit komt neer op 1,8 procent van alle jongeren van 12 tot 25 jaar oud. Het percentage verdachte jongeren was beduidend groter onder mannen dan onder vrouwen. Dit aandeel was het hoogst bij jongens van 18 en 19 jaar, van wie 3,8 procent verdacht werd. Bij meisjes was dit percentage met 0,9 het hoogst onder 15-, 16- en 17-jarigen. Met name bij mannen neemt het percentage verdachten na de piekleeftijd snel af, waar dit bij vrouwen daarna meer geleidelijk afneemt.

8.1.1 Geregistreeerde verdachten, 2017*

Geregistreeerde verdachten

De politie registreert een persoon als verdachte van een misdrijf als er een redelijk vermoeden van schuld aan dat misdrijf bestaat. De gegevens over geregistreeerde verdachten voor de jaren 2008 en 2009 komen uit de

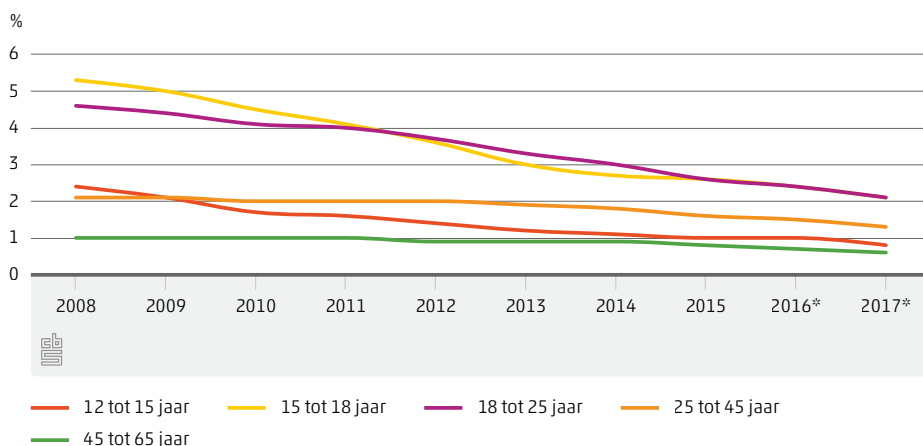
Geïntegreerde Interactieve Databank voor Strategische bedrijfsinformatie (GIDS) van de politie. De gegevens over 2010 tot en met 2017 komen uit de 'Basisvoorziening Informatie' (BVI) van de politie.

De aantallen verdachten per type misdrijf tellen op tot een getal dat hoger is dan het totale aantal unieke verdachten, omdat er mensen zijn die van meer dan één type misdrijf worden verdacht. In zo'n geval wordt een persoon slechts één keer meegeteld in het totale aantal verdachten. Wel wordt deze persoon dan één keer geteld per type delict waarvan hij of zij is verdacht. Voorbeeld: een verdachte van tien inbraken en twee geweldsdelicten wordt éénmaal geteld bij het vaststellen van het totale aantal verdachten, éénmaal maal bij de hoofdgroep vermogensdelicten en éénmaal bij de hoofdgroep geweldsdelicten.

Vooraf minder verdachten onder 15- tot 18-jarigen

Het percentage geregistreerde verdachten is de afgelopen tien jaar over de gehele linie gedaald, maar het meest bij de 15- tot 18-jarigen. Van 2008 tot en met 2017 is het percentage verdachten in deze leeftijdsgroep gedaald van 5,3 naar 2,1. Ook bij de 18- tot 25-jarigen is het percentage verdachten meer dan gehalveerd, van 4,6 naar 2,1. De afname was minder sterk bij de 25-plussers. Bij de 25- tot 45-jarigen nam het percentage verdachten af van 2,1 naar 1,3 procent en bij de 45- tot 65-jarigen van 1 naar 0,6 procent.

8.1.2 Geregistreerde verdachten naar leeftijdsgroepen

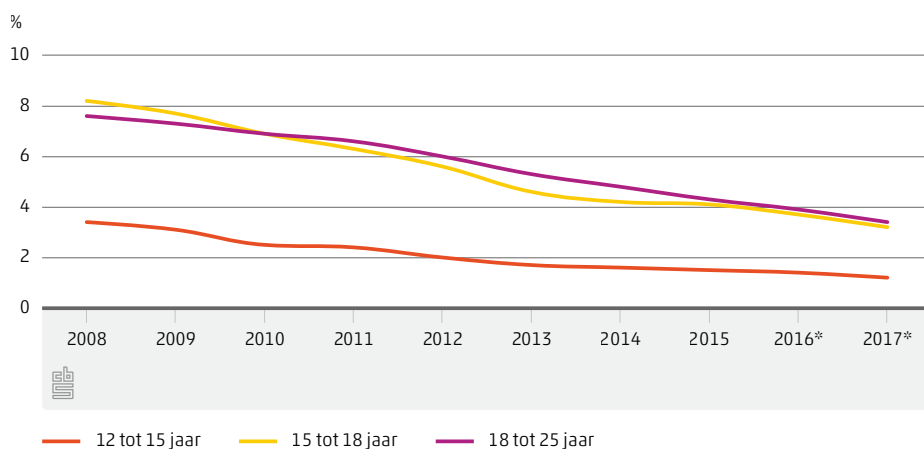

*Voorlopige cijfers

12- tot 15-jarige mannen minder vaak verdacht dan 15- tot 25-jarige mannen

Ook binnen de groep minderjarige jongens zijn duidelijke verschillen te zien. Het percentage verdachten is onder de 15- tot 18-jarigen al jaren dubbel zo groot als onder de 12- tot 15-jarigen. In beide groepen jongens is dit aandeel de afgelopen tien jaar meer dan gehalveerd. Bij de 12- tot 15-jarigen daalde dit percentage van 3,4 naar 1,2 en bij de 15- tot 18-jarigen van 8,2 naar 3,2. Bij de 18- tot 25-jarigen ontwikkelde dit percentage zich op een vergelijkbare manier als bij de 15- tot 18-jarigen.

8.1.3 Als verdachte geregistreerde jonge mannen

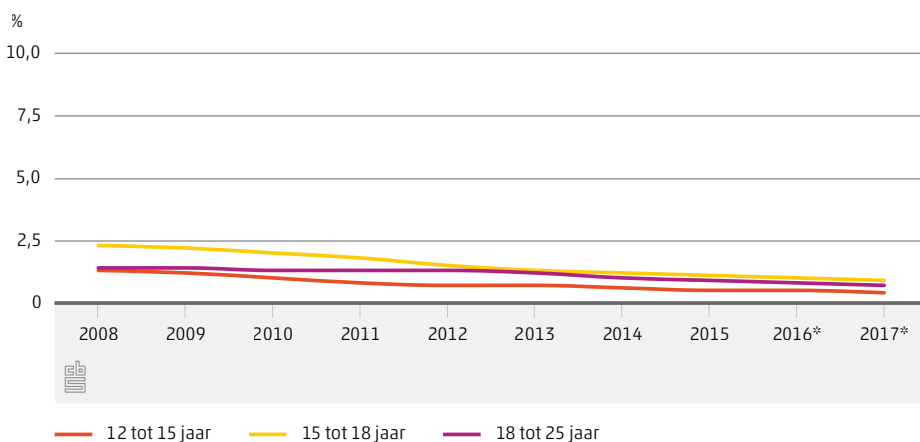

*Voorlopige cijfers

Jongere vrouwen minder vaak verdacht

Bij de vrouwen was het percentage geregistreerde verdachten in 2017 met 0,9 procent het grootst onder 15- tot 18-jarigen en met 0,4 procent het kleinst onder 12- tot 15-jarigen. Net als bij de mannen is het percentage geregistreerde verdachten de afgelopen tien jaar afgenomen. Bij minderjarige meisjes was deze afname relatief groter dan bij jongvolwassen vrouwen.

8.1.4 Als verdachte geregistreerde jonge vrouwen

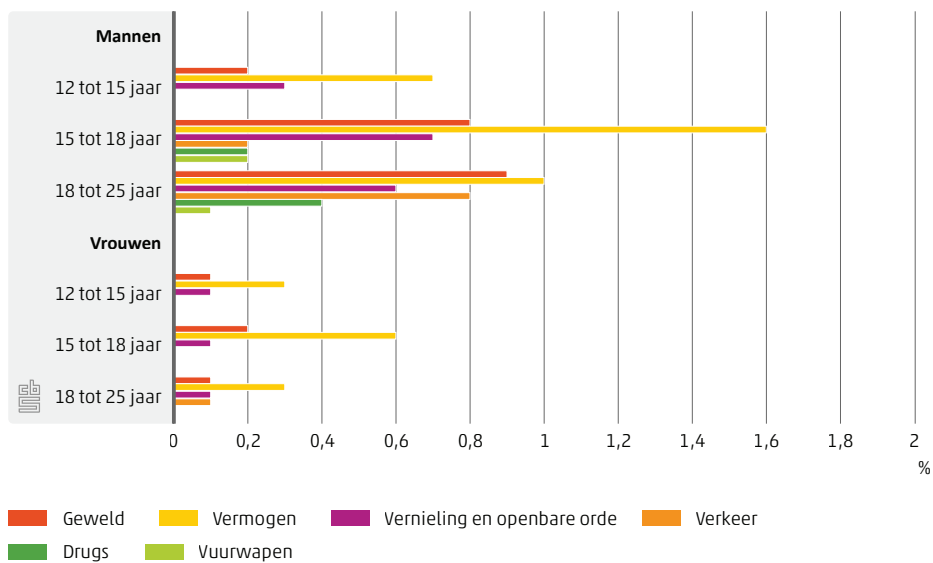

*Voorlopige cijfers

Alle groepen jongeren het vaakst verdacht van vermogensdelicten

Jongeren worden het meest verdacht van vermogensdelicten, zoals diefstal. Dit geldt zowel voor mannen als vrouwen en jongeren van verschillende leeftijdsgroepen. Bij jongens van 15 tot 18 jaar kwamen deze delicten met 1,6 procent het meest voor in vergelijking met andere jongeren. Bij meisjes van dezelfde leeftijdsgroep ging het om 0,6 procent. De verschillen zijn groter als er wordt gekeken naar andere typen delicten. Onder 12- tot 15-jarige jongens en 12- tot 18-jarige meisjes kwamen naast vermogensdelicten vooral geweldsdelicten en vernieling voor. Met name de mannen van 15 tot 25 jaar werden verdacht van verkeers-, drugs- en vuurwapendelicten.

8.1.5 Geregistreeerde verdachte jongeren naar type delict, 2017*

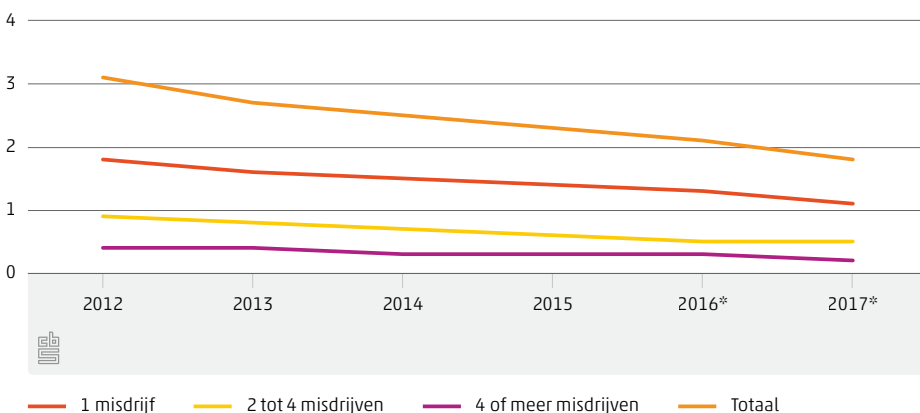

*Voorlopige cijfers

In 2017 was 37 procent van de als verdachte geregistreeerde jongeren in de twee voorafgaande jaren ook een of meerdere keren aangemerkt als verdachte. Vanaf 2012 is dit recidivecijfer iets gekrompen. Over het algemeen is sinds dat jaar een steeds kleiner deel van de 12- tot 25-jarigen als verdachte geregistreeerd, zowel als recidivist als niet-recidivist.

8.1.6 Geregistreeerde verdachten, afgelopen twee kalenderjaren

% van de 12- tot 25-jarigen

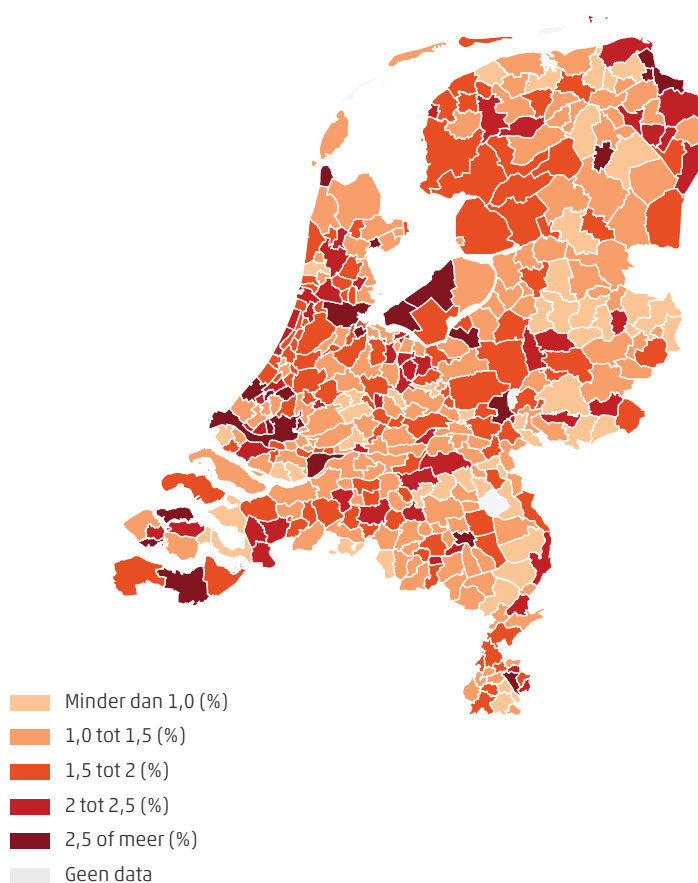

*Voorlopige cijfers

Hoogste percentage verdachte jongeren in gemeente Rotterdam

Het percentage van de jongeren dat als verdachte staat geregistreerd, verschilt sterk tussen gemeenten. In 2017 was dit percentage met 2,9 het hoogst in Rotterdam en met 0,5 het laagst in Tubbergen (Overijssel). Ook in Amsterdam en Den Haag waren naar verhouding veel verdachten, net als in verschillende gemeenten aan de kust en aan grenzen met buurlanden, zoals Delfzijl, Terneuzen en Den Helder.

8.1.7 Geregistreerde verdachte 12- tot 25-jarigen, 2017*

*Voorlopige cijfers

8.2 Jeugdige slachtoffers

Jongeren vaker slachtoffer van traditionele criminaliteit en cybercrime dan ouderen

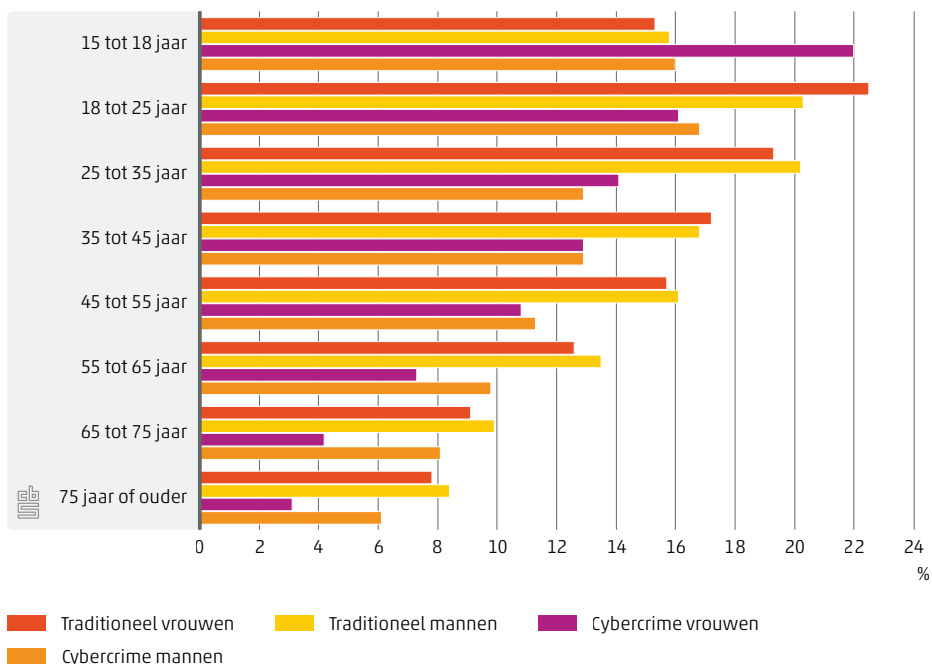
In 2017 gaf 19,5 procent van de jongeren in de leeftijd van 15 tot 25 jaar aan slachtoffer te zijn geweest van veelvoorkomende criminaliteit. Het gaat daarbij om traditionele delicten zoals gewelds-, vermogens- of vandalismedelicten. Jongeren zijn hiermee vaker slachtoffer van traditionele criminaliteit dan oudere leeftijdsgroepen. Van de 75-plussers kreeg 8,1 procent te maken met veelvoorkomende criminaliteit. Het aandeel slachtoffers verschilt niet significant tussen jonge mannen en vrouwen.

17,3% van 15- tot 25-jarigen slachtoffer van cybercrime

Jongeren zijn ook vaker dan ouderen het slachtoffer van cybercrime. Het gaat hierbij om identiteitsfraude, koop- en verkoopfraude, hacken of cyberpesten. In 2017 was 17,3 procent van de 15- tot 25-jarigen het slachtoffer van deze vorm van criminaliteit, tegenover 4,4 procent van de 75-plussers. Daarbij zijn er verschillen naar geslacht. Van de vrouwen van 15 tot 18 jaar was 22 procent het slachtoffer van cybercrime en van de mannen van deze leeftijd 16 procent. Jonge vrouwen werden vooral vaker dan jonge mannen via internet gepest. In de oudere leeftijdsgroepen (55-plussers) werden mannen juist iets vaker dan vrouwen slachtoffer van cybercrime. Zij hadden vooral te maken met koop- en verkoopfraude.

8.2.1 Slachtofferschap traditionele criminaliteit en cybercrime, 2017

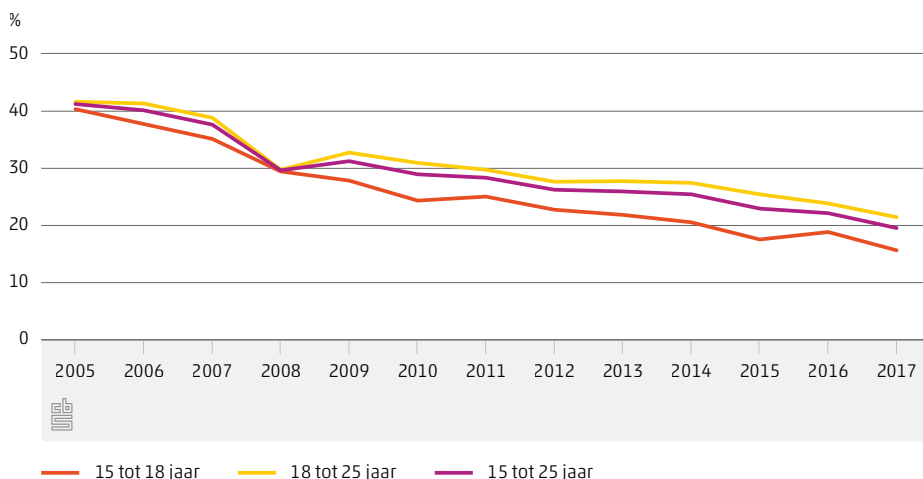
Slachtoffers van criminaliteit

De cijfers over slachtofferschap komen uit de Veiligheidsmonitor van het CBS en het ministerie van Justitie en Veiligheid, een grootschalige jaarlijkse enquête onder Nederlanders van 15 jaar of ouder over onder andere het thema slachtofferschap van criminaliteit. Daarbij gaat het zowel om 'traditionele' criminaliteit zoals gewelds-, vermogens- en vandalismedelicten, als om cybercrime zoals identiteitsfraude, koop- en verkoopfraude, hacken en cyberpesten. Personen worden geteld als slachtoffer als ze in de enquête aangeven dat ze in de twaalf maanden voorafgaande aan het onderzoek slachtoffer zijn geweest van één of meerdere van die delicten. Het thema cybercrime is met ingang van 2012 in de Veiligheidsmonitor opgenomen. Hierover zijn dus geen eerdere uitkomsten beschikbaar.

Minder slachtoffers van traditionele criminaliteit dan tien jaar geleden

Het aandeel slachtoffers van traditionele vormen van criminaliteit is in de afgelopen tien jaar sterk gedaald onder jongeren tot 25 jaar, van 29,6 procent in 2008 naar 19,5 procent in 2017. Minderjarigen gaven in 2017 minder vaak (15,6 procent) aan slachtoffer te zijn geweest dan 18- tot 25-jarigen (21,4 procent). Wel is het percentage slachtoffers onder minderjarigen sterker gedaald.

8.2.2 Slachtofferschap traditionele criminaliteit onder jongeren

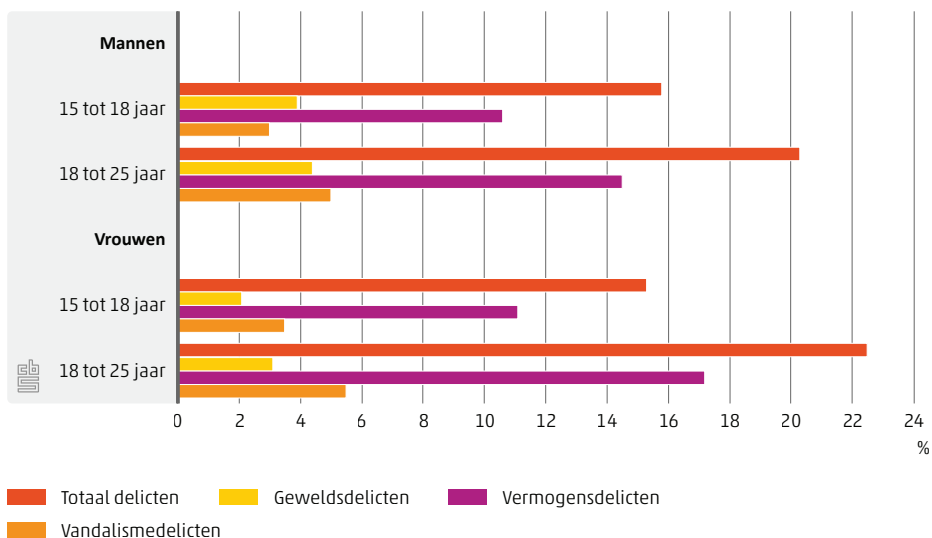

1 op de 7 jongeren slachtoffer van vermogensdelicten

Jongeren waren in 2017 het meest slachtoffer van vermogensdelicten (14,2 procent), gevolgd door vandalisme (4,6 procent) en geweld (3,5 procent). Meerderjarige jongeren waren vaker dan minderjarigen slachtoffer van vermogensdelicten, en dan met name van diefstal van fietsen en gerelateerd aan de auto. Van het laatste kunnen minderjarigen doorgaans ook geen slachtoffer worden. Meerderjarige jongeren waren ook vaker dan minderjarigen slachtoffer van vandalisme, en dan vooral van vernielingen aan voertuigen. Deze twee leeftijdsgroepen waren daarentegen even vaak slachtoffer van geweldsdelicten.

Jonge mannen en vrouwen zijn even vaak slachtoffer van traditionele criminaliteit en komen daarbij in aanraking met dezelfde soorten delicten. Jonge mannen hebben wel meer dan jonge vrouwen te maken met geweldsdelicten.

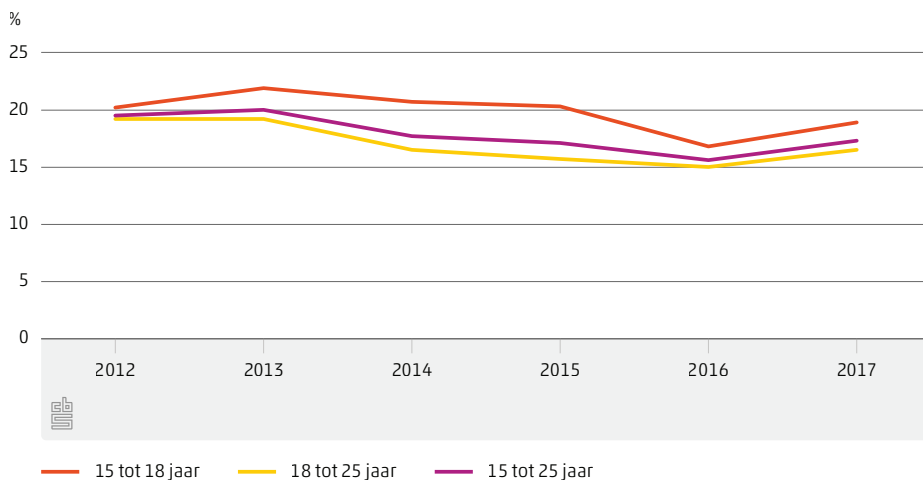
8.2.3 Slachtofferschap traditionele criminaliteit onder jongeren, 2017

Ook minder cybercrimeslachtoffers

Tussen 2013 en 2016 daalde het aandeel jeugdige cybercrimeslachtoffers. Die ontwikkeling heeft zich recent niet verder voortgezet. In 2012 was 19,5 procent van de 15- tot 25-jarigen slachtoffer, in 2017 was dat afgenomen tot 17,3 procent. De daling geldt vooral voor meerderjarige jongeren. Het aandeel minderjarige slachtoffers van cybercrime daalde relatief sterk tussen 2015 en 2016, maar lag in 2017 vrijwel weer op het niveau van 2012.

8.2.4 Slachtofferschap cybercrime onder jongeren

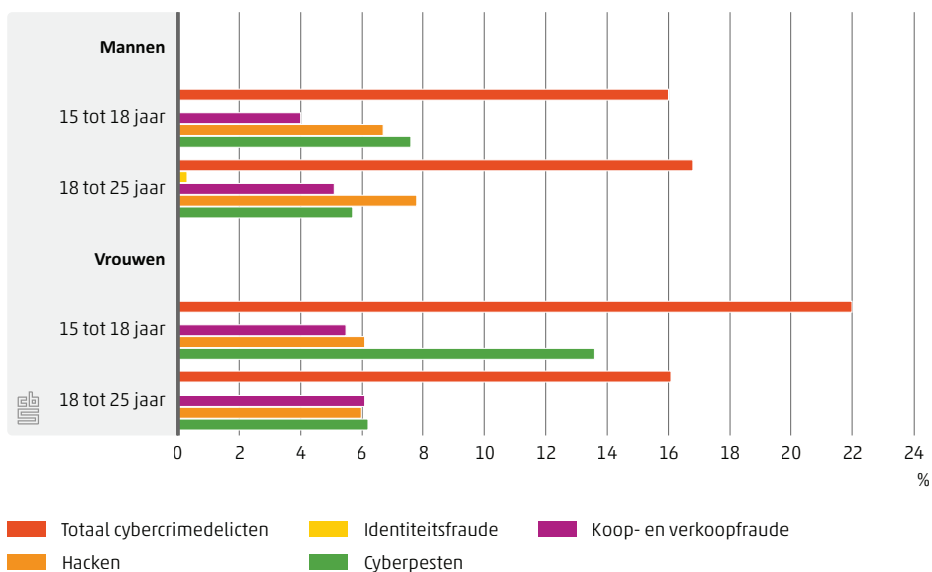

7 procent slachtoffer van zowel cyberpesten als hacken

Cyberpesten (7,4 procent) en hacken (6,7 procent) zijn de cybercrimedelicten waar jongeren het meest slachtoffer van werden in 2017, gevolgd door koop- en verkoopfraude (5,3 procent). Identiteitsfraude kwam nauwelijks voor. In vergelijking met oudere leeftijdsgroepen kwamen jongeren meer met deze cybercrimedelicten in aanraking, identiteitsfraude uitgezonderd.

Minder- en meerderjarige jongeren werden in 2017 ongeveer even vaak geconfronteerd met cybercrime. Het ging om 18,9 procent van de 15- tot 18-jarigen en 16,5 procent van de 18- tot 25-jarigen; percentages die gelet op de betrouwbaarheidsmarges van de steekproef niet significant verschillen. Minderjarigen waren wel vaker dan meerderjarigen slachtoffer van cyberpesten (10,5 tegen 5,9 procent in 2017). Dit gold vooral voor de minderjarige vrouwen. Van hen was 13,6 procent hiervan de dupe, tegen 7,6 procent van de minderjarige mannen.

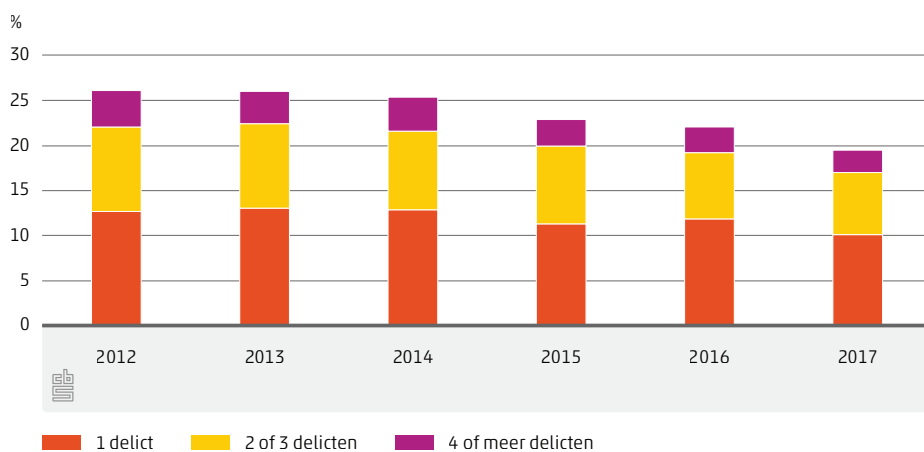
8.2.5 Slachtofferschap cybercrime onder jongeren, 2017

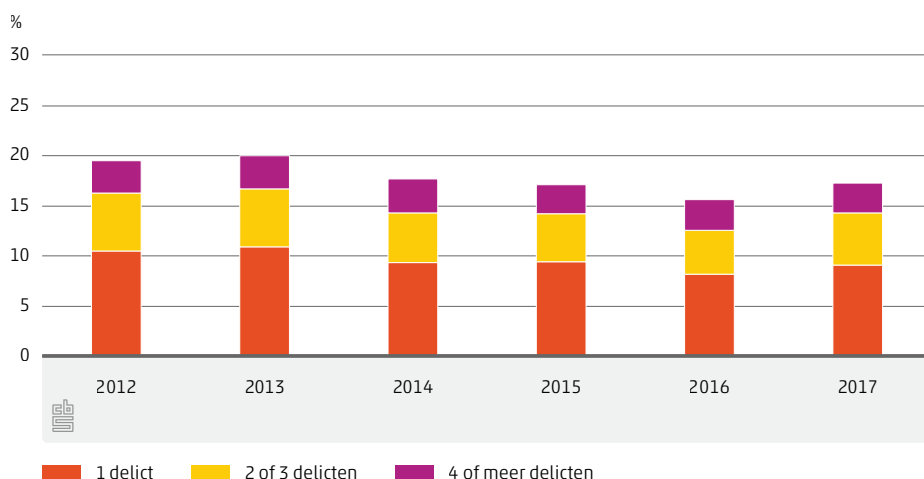
Jongeren minder vaak herhaald slachtoffer dan voorheen

Jongeren werden tussen 2012 en 2017 niet alleen minder vaak slachtoffer van traditionele criminaliteit, maar kregen ook minder te maken met meerdere delicten in één jaar. Zo was in 2012 13,4 procent van de 15- tot 25-jarigen slachtoffer van meerdere gewelds-, vermogens- of vandalismedelicten, tegen 9,4 procent in 2017. Voor cybercrimedelicten is er geen significant verschil over de jaren.

8.2.6 Slachtofferschap traditionele criminaliteit onder 15- tot 25-jarigen

8.2.7 Slachtofferschap cybercrime onder 15- tot 25-jarigen

Meer informatie

- Cijfers over verdachten van 12 tot 25 jaar naar delictgroep en persoonskenmerken zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
- Cijfers over verdachten tot 25 jaar naar delictgroep en woonregio zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
- Cijfers over verdachten naar delictgroep, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering zijn te vinden op [StatLine](#).

- Cijfers over slachtofferschap van criminaliteit naar persoonskenmerken zijn te vinden op [StatLine](#).
 - Cijfers over slachtofferschap van criminaliteit onder jongeren van 15 tot 25 jaar zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
-

Begrippen

Geweldsmisdrijven (Veiligheidsmonitor, zoals gebruikt in paragraaf 8.2)

Mishandeling, bedreiging en seksuele delicten.

Geweldsmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven, zoals gebruikt in paragraaf 8.1)

Mishandeling, bedreiging, stalking, seksuele misdrijven, levensmisdrijven, vrijheidsbeneming/gijzeling, mensenhandel, mensensmokkel en overige geweldsmisdrijven

Vermogensmisdrijven (Veiligheidsmonitor, zoals gebruikt in paragraaf 8.2)

(Poging tot) inbraak, fietsdiefstal, autodiefstal, diefstal uit/vanaf de auto, diefstal andere voertuigen, (poging tot) zakkenrollerij/beroving en overige vormen van diefstal.

Vermogensmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven, zoals gebruikt in paragraaf 8.1)

Diefstal/verduistering en inbraak, bedrog, valsheidsmisdrijven, heling, afpersing en afdreiging, bankbreuk, witwassen en overige vermogensmisdrijven.

Vernieling en misdrijven tegen openbare orde en gezag (Standaardclassificatie misdrijven, zoals gebruikt in paragraaf 8.1)

Vernieling en beschadiging, misdrijven tegen de openbare orde, brandstichting/ontploffing, misdrijven tegen het openbaar gezag.

Vandalismedelicten (Veiligheidsmonitor, zoals gebruikt in paragraaf 8.2)

Vernielingen aan voertuigen en overige vernielingen.

Identiteitsfraude (Veiligheidsmonitor, zoals gebruikt in paragraaf 8.2)

Gebruik van persoonsgegevens zonder toestemming en voor financieel gewin.

Koop- en verkoopfraude (Veiligheidsmonitor, zoals gebruikt in paragraaf 8.2)

Het niet leveren van gekochte goederen of diensten (koopfraude) en/of het niet betalen voor geleverde goederen en diensten (verkoopfraude).

Hacken (Veiligheidsmonitor, zoals gebruikt in paragraaf 8.2)

Met kwade bedoelingen inbreken of inloggen op iemands computer, e-mailaccount, website of profielsite (bijvoorbeeld Facebook, Twitter).

Cyberpesten (Veiligheidsmonitor, zoals gebruikt in paragraaf 8.2)

Pesten via het internet, variërend van laster en stalken tot chantage/afpersing en bedreiging met geweld.

Drugsmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven, zoals gebruikt in paragraaf 8.1)

Harddrugs, softdrugs, overige drugsmisdrijven

Verkeersmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven, zoals gebruikt in paragraaf 8.1)

Verlaten van de plaats van een ongeval, rijden onder invloed, rijden tijdens ontzegging, rijden tijdens rijverbod, het voeren van een vals kenteken, joyriding, weigeren blaastest/bloedonderzoek en overige verkeersmisdrijven.

Vuurwapenmisdrijven (Standaardclassificatie misdrijven, zoals gebruikt in paragraaf 8.1)

Misdrijven die omschreven staan in artikel 55 van de Wet Wapens en Munitie. De wet regelt de opsporing, vervolging en berechting van handelingen die te maken hebben met (verboden) wapenbezit en wapenhandel.

9.

Jongeren in Caribisch Nederland

Auteurs

Suzanne Loozen

Carel Harmsen

Mark Ramaekers

7 000 0- tot 25-jarigen
in Caribisch Nederland

1 op 3 jongeren in Caribisch Nederland
heeft betaald werk

Begin 2018 woonden 7 duizend jongeren (0 tot 25 jaar) op Bonaire, Saba of Sint Eustatius. De meesten wonen op Bonaire, 5,5 duizend. Saba telt iets minder dan 600 jongeren en op Sint Eustatius wonen er 950. Relatief veel jongeren verlaten tussen hun 18^e en 25^e de eilanden, bijvoorbeeld om te studeren in Europees Nederland. Op de eilanden volgt bijna 60 procent van de jongeren een opleiding; vooral Saba kent veel onderwijsvolgenden. Ongeveer een derde van de jongeren heeft betaald werk.

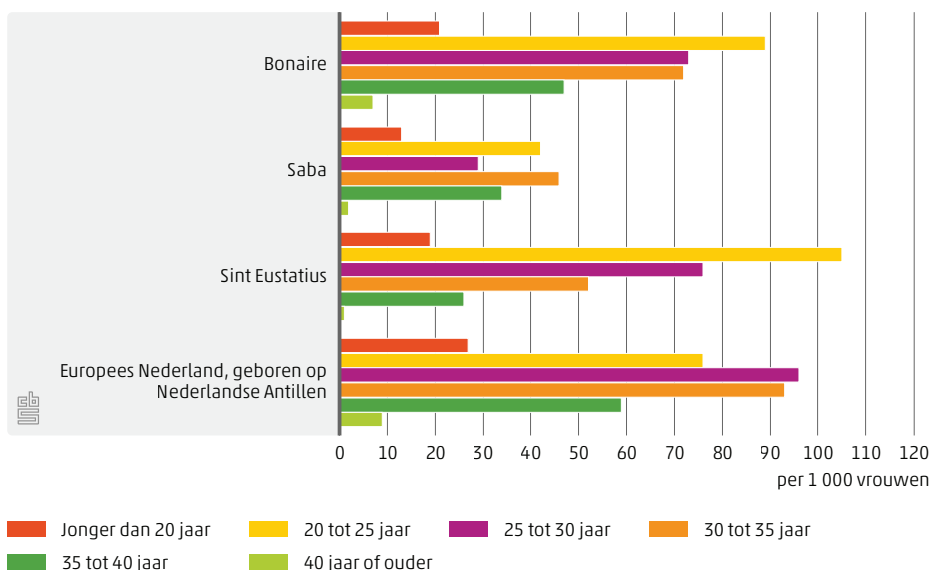
9.1 Geboorten

In de jaren 2011 tot en met 2017 werden in Caribisch Nederland jaarlijks gemiddeld 235 kinderen geboren. Dat komt neer op 41 kinderen per duizend vrouwen in de vruchtbare leeftijd. Onder 20- tot 25-jarigen ligt de vruchtbaarheid met 84 kinderen per duizend vrouwen het hoogst, gevolgd door 25- tot 35-jarigen met 67 kinderen per duizend vrouwen. Gemiddeld zijn vrouwen in Caribisch Nederland 26,6 jaar oud wanneer ze voor het eerst moeder worden.

De meeste kinderen worden op Bonaire geboren, gemiddeld 189 per jaar. Onder vrouwen van 20 tot 25 jaar is de vruchtbaarheid het hoogst, met 89 kinderen per duizend vrouwen. Op Sint Eustatius worden jaarlijks gemiddeld 32 kinderen geboren. Ook hier is de vruchtbaarheid het hoogst onder vrouwen van begin twintig. Op Saba worden jaarlijks gemiddeld 14 kinderen geboren en is de vruchtbaarheid relatief laag. Dit hangt samen met de aanwezigheid van vrouwelijke medische studenten uit Noord-Amerika en Canada. Zij wonen tijdelijk op Saba voor hun studie en hebben veelal nog geen kinderen.

Per duizend vrouwen die in Europees Nederland wonen en zijn geboren in de voormalige Nederlandse Antillen of op Aruba, worden gemiddeld 56 kinderen per jaar geboren. Deze vrouwen zijn gemiddeld 30,2 jaar oud bij de geboorte van hun eerste kind en krijgen hun eerste kind dus later dan vrouwen in Caribisch Nederland.

9.1.1 Levend geboren na naar leeftijd moeder, 2011/2017

9.2 In wat voor gezin wonen jongeren?

In Caribisch Nederland woont bijna 60 procent (57 procent) van de kinderen tot 18 jaar in een tweeoudergezin. Bijna 30 procent (29 procent) woont bij een van beide ouders. Dit aandeel neemt toe van 24 procent onder de allerjongsten tot 31 procent onder 12- tot 18-jarigen. 14 procent woont zelfstandig of als overig lid bij familie, zoals een oom of tante, of grootouder. Dit laatste geldt voor relatief veel 0- tot 4-jarigen. Van hen woont 18 procent niet bij de eigen ouders. In Caribisch Nederland komt het aanmerkelijk vaker dan in Europees Nederland voor dat kinderen niet bij hun ouders wonen. Van de jongvolwassenen op de eilanden woont 33 procent zelfstandig. Het gaat dan vooral om alleenstaande en samenwonende jongeren.

29% van de 0- tot 18-jarigen
woont in eenoudergezin

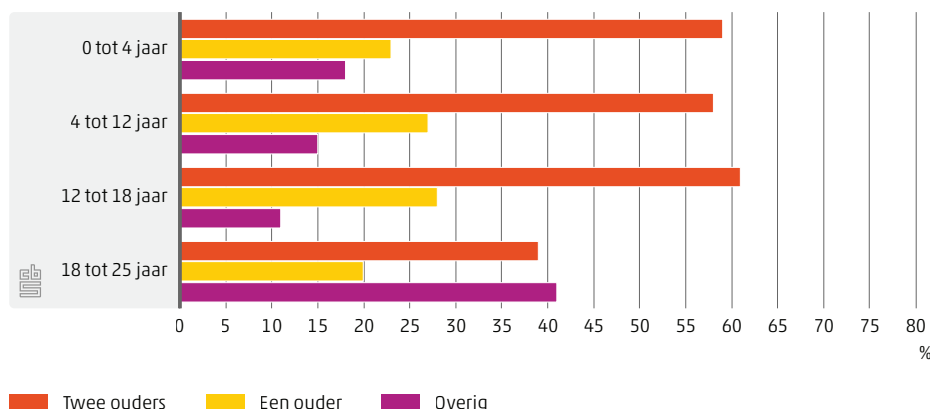

Omdat de meeste jongeren op Bonaire wonen, is de situatie op Bonaire logischerwijs vergelijkbaar met die van de drie eilanden samen. Ongeveer 60 procent (59 procent) van de kinderen tot 18 jaar woont in een tweeoudergezin. Naarmate jongeren ouder worden, neemt het aandeel dat in een eenoudergezin woont toe. Het aandeel jongeren dat overig lid is van een huishouden, is juist kleiner. Van de 18- tot 25-jarigen woont een relatief groot deel (41 procent) zelfstandig of maakt als overig lid deel uit van een huishouden.

Op Saba woont eveneens 60 procent van de thuiswonende kinderen bij beide ouders. Waar dit op Bonaire geldt voor alle minderjarige jongeren, wordt dit aandeel op Saba kleiner naarmate kinderen ouder worden. Zo wonen van de allerjongsten 75 procent bij beide ouders, van de 12- tot 18-jarigen is dat iets meer dan de helft (53 procent). Tegelijk neemt het aandeel kinderen in eenoudergezinnen toe naarmate de leeftijd oploopt. Dat minderjarige kinderen in een overige gezinsvorm wonen, komt op Saba minder vaak voor dan op Bonaire. Onder jongvolwassenen is dat met 65 procent echter wel gebruikelijk. Het gaat dan vooral om alleenstaande studenten, veelal uit Noord-Amerika en Canada, die op Saba een deel van hun medische opleiding volgen.

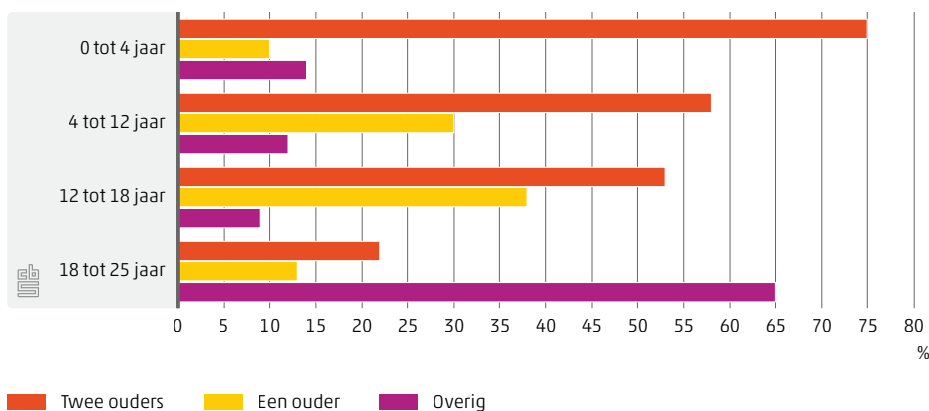
Van de minderjarigen op Sint Eustatius woont 44 procent bij beide ouders. De groep die in een eenoudergezin woont (40 procent), is iets kleiner. Onder 18- tot 25-jarigen is iets minder dan de helft (46 procent) overig lid van een huishouden. Het gaat dan vooral om alleenstaande jongvolwassenen.

9.2.1 Gezinssituatie jongeren op Bonaire, 1 januari 2017¹⁾

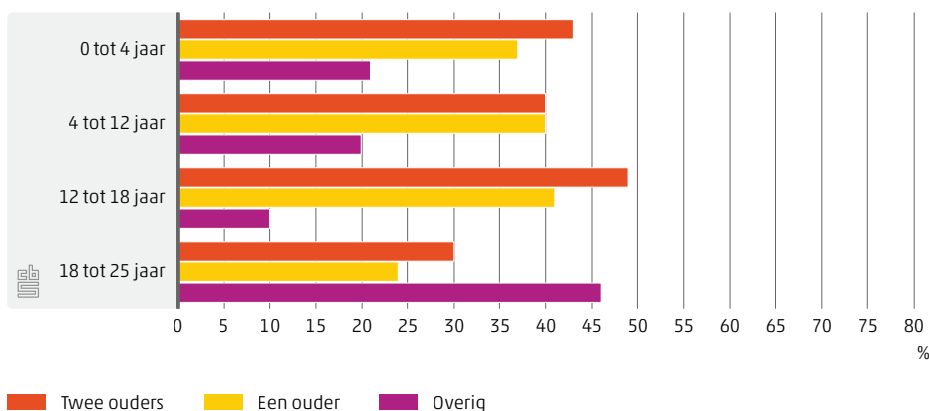
¹⁾ De categorie 'Overig' omvat overige gezinsvormen plus de zelfstandig wonende jongeren.

9.2.2 Gezinssituatie jongeren op Saba, 1 januari 2017¹⁾

¹⁾ De categorie 'Overig' omvat overige gezinsvormen plus de zelfstandig wonende jongeren.

9.2.3 Gezinssituatie jongeren op Sint Eustatius, 1 januari 2017¹⁾

¹⁾ De categorie 'Overig' omvat overige gezinsvormen plus de zelfstandig wonende jongeren.

Van de kinderen tot 18 jaar met een Antilliaanse of Arubaanse migratieachtergrond in Europees Nederland woont bijna de helft (47 procent) bij beide ouders en nog eens bijna de helft (47 procent) bij één ouder. Het aandeel dat bij één van beide ouders woont, is groter dan in Caribisch Nederland. Waar het op de eilanden niet ongebruikelijk is dat kinderen in overige gezinsvormen wonen, komt dat onder in Europees Nederland wonende kinderen met een Antilliaanse of Arubaanse achtergrond weinig voor. Jongvolwassenen van Antilliaanse of Arubaanse komaf in

Europees Nederland wonen minder vaak bij beide ouders dan leeftijdsgenoten op de eilanden, met 19 tegen 36 procent. Het aandeel dat bij één ouder woont, komt redelijk overeen. De meeste 18- tot 25-jarigen wonen in een overig huishouden. Het gaat dan overwegend om jongvolwassenen die samenwonen met hun partner of om alleenstaanden.

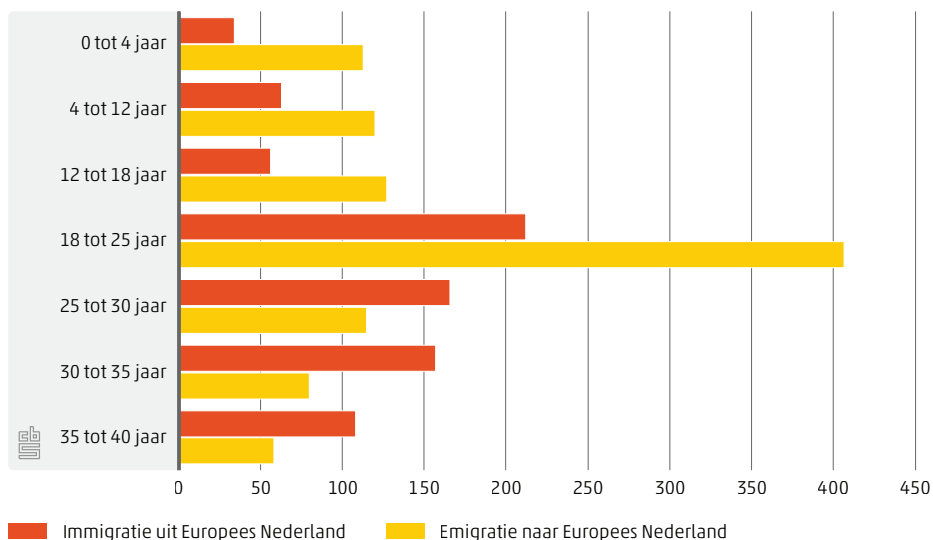
9.3 Terugkeer van geboren Antillianen

Van de 0- tot 25-jarigen die op de voormalige Nederlandse Antillen¹⁾ geboren zijn, emigreerden er tussen 2011 en 2017 bijna 1 000 naar Europees Nederland. In diezelfde periode immigreerden een kleine 500 jongeren met deze achtergrond in de tegenovergestelde richting. Dit betekent dus dat meer jongeren naar Europees Nederland vertrokken dan dat er terugkeerden. Vooral veel 18- tot 25-jarigen verlieten de eilanden. Dat deden ze bijvoorbeeld om te studeren. In Caribisch Nederland is een beperkt aanbod van hoger onderwijs, dus wanneer iemand wil studeren is (tijdelijk) emigreren vaak de enige oplossing. Na de studie, of soms nadat men enkele jaren in Europees Nederland heeft gewerkt, keren deze jongeren vaak weer terug.

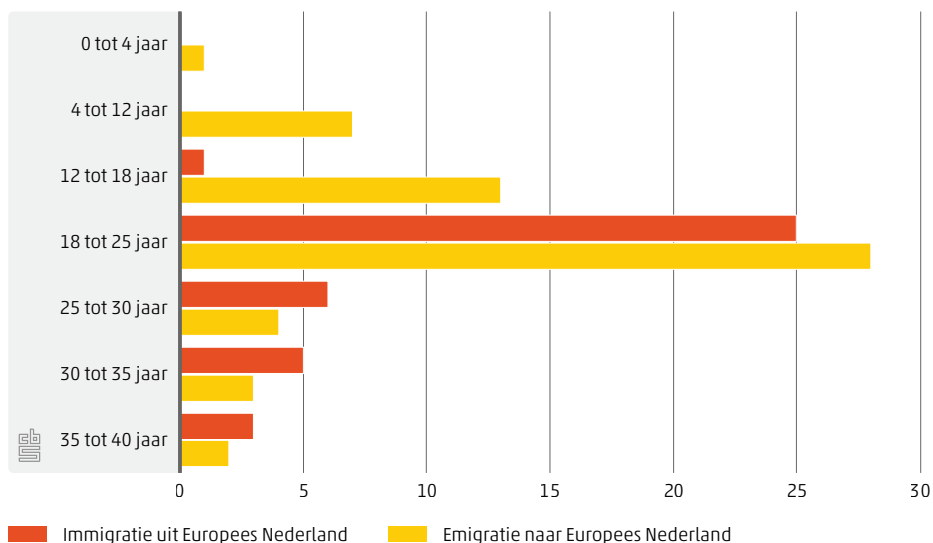
Op Bonaire verruilden tussen 2011 en 2017 per saldo zo'n 400 geboren Antillianen hun eiland voor Europees Nederland voor studie of werk. Er keerden wel meer 25- tot 40-jarigen terug naar een van de eilanden dan er vertrokken. Op Saba en Sint Eustatius is de migratiestroom van jongeren van Antilliaanse of Arubaanse komaf niet heel anders dan op Bonaire. Wel komen op Saba ongeveer evenveel jongvolwassenen aan als er vertrekken. Ook is het migratiesaldo van 18- tot 25-jarigen op Sint Eustatius minder groot dan op Bonaire.

1) Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten

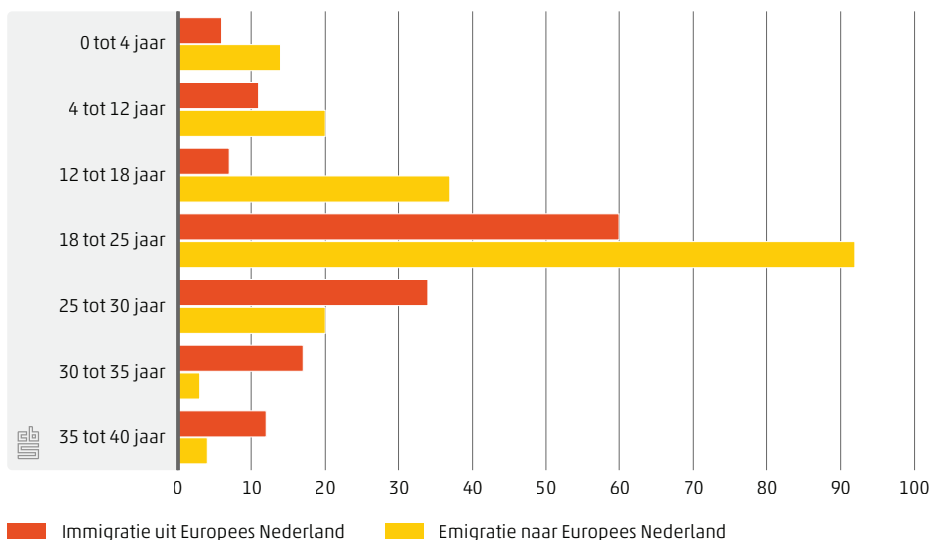
9.3.1 Migratie jongeren die in voormalige Nederlandse Antillen of op Aruba zijn geboren, Bonaire, 2011-2017

9.3.2 Migratie jongeren die in voormalige Nederlandse Antillen of op Aruba zijn geboren, Saba, 2011-2017

9.3.3 Migratie jongeren die in voormalig Nederlandse Antillen of op Aruba zijn geboren, Sint Eustatius, 2011-2017

9.4 Leren en werken

Bijna 60 procent jongeren Caribisch Nederland volgt opleiding

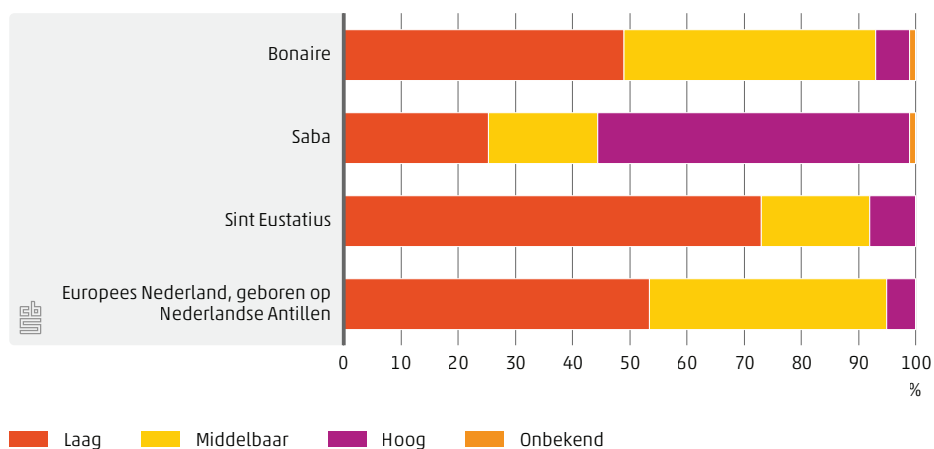
In 2016 volgde bijna 60 procent van de 15- tot 25-jarigen in Caribisch Nederland een opleiding. Er is nagenoeg geen verschil tussen jongeren die geboren zijn op de voormalige Nederlandse Antillen²⁾ (59 procent) en ergens anders (58 procent). Op Sint Eustatius volgde 61 procent van de jongeren een opleiding en op Bonaire 56 procent. Vergeleken met Sint Eustatius en Bonaire is het aandeel onderwijsvolgende jongeren op Saba met 72 procent relatief groot. Het percentage onderwijsvolgende jongeren met een Antilliaanse en Arubaanse achtergrond in Europees Nederland is met 76 procent iets hoger. Dat heeft onder meer te maken met het feit dat jongeren voor een opleiding naar Europees Nederland komen.

²⁾ Aruba, Bonaire, Curaçao, Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten

Helft jongeren Caribisch Nederland laagopgeleid

Van de in Caribisch Nederland woonachtige jongeren heeft bijna 50 procent een laag, 39 procent een middelbaar en 11 procent een hoog onderwijsniveau. Hierin zijn grote verschillen tussen de eilanden. Op Sint Eustatius is de groep jongeren met een laag onderwijsniveau (73 procent) naar verhouding het grootst. Op Saba vormen hoogopgeleide jongeren juist weer de meerderheid. Daar wonen relatief veel hoogopgeleide Amerikanen en Canadezen die naar het eiland zijn verhuisd om er te studeren aan de medische universiteit. Op Bonaire en Sint Eustatius is het percentage hoogopgeleiden klein. Dit is nog niet het uiteindelijke opleidingsniveau van alle jongeren, gezien meer dan de helft nog een opleiding volgt. Zo zijn er onder 25- tot 35-jarigen ook meer hoogopgeleiden op Bonaire (ruim 20 procent) en Sint Eustatius (ruim 15 procent). Van Antilliaanse en Arubaanse jongeren in Europees Nederland is 53 procent laagopgeleid en 41 procent middelbaar opgeleid. Drie kwart van hen volgt nog onderwijs.

9.4.1 Hoogst behaalde onderwijsniveau 15-tot 25-jarigen, 2016

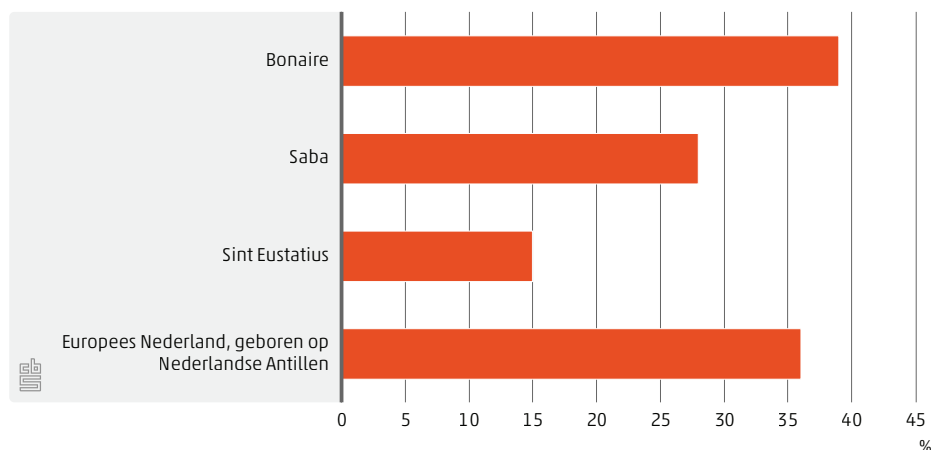

Een op drie jongeren Caribisch Nederland heeft betaald werk

In 2016 had 35 procent van de jongeren in Caribisch Nederland betaald werk. De arbeidsparticipatie is het hoogst op Bonaire, gevolgd door Saba en Sint Eustatius. Ruim de helft van de jongeren in Caribisch Nederland met betaald werk had in 2016

een vast dienstverband.³⁾ Vergeleken met de jongeren in Europees Nederland zijn dat er relatief veel. Dat hangt samen met het feit dat het in Europees Nederland gebruikelijk is dat scholieren en studenten een bijbaan hebben en het dan vaak om flexibel werk⁴⁾ gaat. In Caribisch Nederland komt dat veel minder voor.

9.4.2 Netto-arbeidsparticipatie 15- tot 25-jarigen, 2016

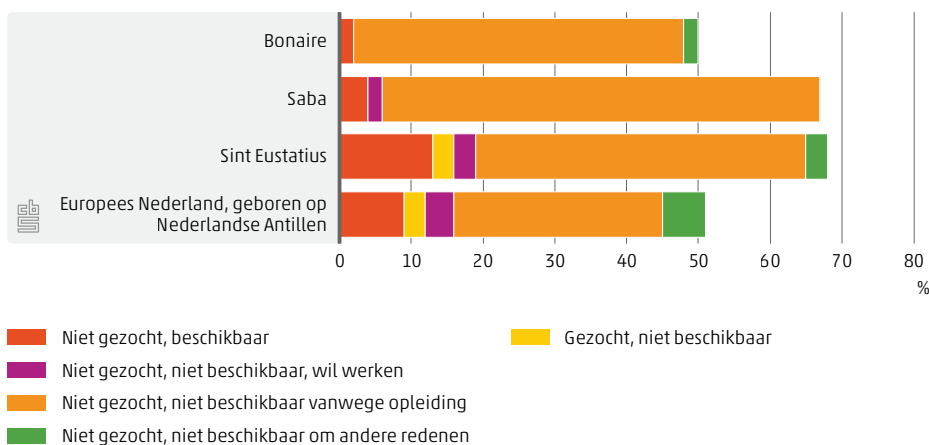
Helft jongeren Caribisch Nederland zoekt geen werk en is niet beschikbaar

Het overgrote deel van de jongeren zonder werk heeft hier niet naar gezocht en is hier ook niet beschikbaar voor. In 2016 ging het om 51 procent van het totale aantal 15- tot 25-jarigen in Caribisch Nederland. Ter vergelijking: in 2016 was 40 procent van de jongeren met een Antilliaanse of Arubaanse achtergrond in Europees Nederland niet op zoek naar en beschikbaar voor werk. Een opleiding of studie is de voornaamste reden voor de jongeren om niet te zoeken en niet beschikbaar te zijn voor werk.

³⁾ Deze gegevens zijn niet per eiland beschikbaar. Het aantal ondervraagde jongeren per eiland is daarvoor ontoereikend.

⁴⁾ De gegevens over Caribisch Nederland zijn gebaseerd op het Arbeidskrachten Onderzoek (AKO). Op basis van de beschikbare gegevens is het niet mogelijk om het hebben van een vast en flexibel dienstverband in Caribisch Nederland precies zo af te bakenen zoals dit ook voor de Europees Nederlandse gegevens gebeurt op basis van de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Voor de Caribisch Nederlandse gegevens gaat het bij een vast dienstverband om een contract voor onbepaalde tijd. In de Europees Nederlandse gegevens gaat het om zowel een contract voor onbepaalde tijd als om werk voor een vast aantal uren per week. Om deze reden zijn de uitkomsten niet helemaal vergelijkbaar. Wel geven ze een beeld van de verschillen in het dienstverband dat werkzame jongeren hebben.

9.4.3 Niet-beroepsbevolking van 15 tot 25 jaar, 2016

In Caribisch Nederland was 22 procent van de jonge beroepsbevolking in 2016 werkloos. Zij zijn op zoek naar werk én zijn hiervoor ook direct beschikbaar. Van de Antilliaanse en Arubaanse jongeren in Europees Nederland is 26 procent werkloos. Een klein deel van de jongeren in Caribisch Nederland heeft wel recent gezocht naar werk, maar is hiervoor niet direct beschikbaar of is wel beschikbaar, maar heeft niet gezocht.

Meer informatie

- Cijfers over de stand van de bevolking op 1 januari in Caribisch Nederland zijn te vinden op [StatLine](#).
 - Cijfers over de bevolkingsontwikkeling in Caribisch Nederland zijn te vinden op [StatLine](#).
 - Cijfers over jongeren in huishoudens in Caribisch Nederland naar leeftijd zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
 - Cijfers over de arbeidsdeelname van jongeren in Caribisch Nederland zijn te vinden op [Jeugdmonitor StatLine](#).
-

Begrippen

Beroepsbevolking

Personen:

- die betaald werk hebben (werkzame beroepsbevolking), of
- die geen betaald werk hebben, recent naar betaald werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn (werkloze beroepsbevolking).

Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Betaald werk

Een baan, verricht als werknemer of als zelfstandige.

Eenoudergezin

Particulier huishouden bestaande uit één ouder met één of meer thuiswonende kinderen (en met mogelijk ook overige leden).

Emigratie

Vertrek van personen naar het buitenland

Immigratie

Vestiging van personen vanuit een ander land

(Buitenlandse) Migratie

Personen die zich in Nederland vestigen (immigratie) of inwoners die Nederland verlaten om zich buiten Nederland te vestigen (emigratie).

Migratieachtergrond

Persoon van wie ten minste één ouder in het buitenland is geboren. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen personen die zelf in het buitenland zijn geboren (de eerste generatie) en personen die in Nederland zijn geboren (de tweede generatie). De herkomstgroepering wordt bepaald aan de hand van het geboorteland van de persoon zelf of dat van de moeder, tenzij de moeder in Nederland is geboren. In dat geval geldt het geboorteland van de vader. Ook wordt onderscheid gemaakt tussen personen met een westerse en met een niet-westerse achtergrond.

Netto-arbeidsparticipatie

Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar.

Niet-beroepsbevolking

Personen zonder betaald werk, die niet recent naar werk hebben gezocht of daarvoor niet direct beschikbaar zijn. Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking). De gegevens worden meestal gepresenteerd voor de bevolking van 15 tot 75 jaar. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

Onderwijsniveau

De plaats in de indeling van opleidingen naar niveau volgens de Standaard Onderwijsindeling 2006 (SOI 2006) van het CBS. Dit niveau wordt bepaald door de minimale onderwijsloopbaan die nodig is om de opleiding met succes te kunnen volgen, de duur van de opleiding en de toegang die de opleiding biedt aan vervolgonderwijs.

Vruchtbaarheid

Aantal levend geboren kinderen per duizend van het gemiddeld aantal vrouwen van 15 tot 50 jaar in een bepaalde periode.

10.

Inkomen van jongeren

Auteurs

Kai Gidding

Linda Moonen

1,8 miljoen jongeren van 15 tot 25 jaar
hadden in 2016 een eigen inkomen

71% van de jongvolwassenen is
tevreden met hun financiële situatie

In 2016 hadden ruim 1,8 miljoen jongeren in de leeftijd van 15 tot 25 jaar een eigen inkomen. Jongeren hebben meer inkomen naarmate ze ouder zijn. Het inkomen van jonge mannen is gemiddeld hoger dan dat van jonge vrouwen. Werkende jongvolwassenen van 18 tot 25 jaar hebben gemiddeld het hoogste persoonlijk inkomen. Meer dan de helft van de jongvolwassenen maakt zich geen zorgen over de financiële toekomst.

10.1 Trends

Begin 2016 leefden in Nederland ruim 2 miljoen jongeren in de leeftijd van 15 tot 25 jaar. Van hen hadden ruim 1,8 miljoen (91 procent) een eigen, persoonlijk inkomen. Sinds 2008 is dit aantal vrijwel constant.

Persoonlijk inkomen

Dit omvat de som van het inkomen uit arbeid, het inkomen uit eigen onderneming, de uitkering inkomensverzekeringen en de uitkering sociale voorzieningen (zoals de bijstandsuitkering). Premies inkomensverzekeringen (m.u.v. premies voor volksverzekeringen) zijn hierop in mindering gebracht.

Bij het bepalen van het persoonlijk inkomen is een aantal bestanddelen die in het besteedbare inkomen van het huishouden wel een rol spelen, buiten beschouwing gelaten. Dit betreft alle bestanddelen waarvan bij meerpersoonshuishoudens niet eenduidig vastgesteld kan worden aan welke persoon in het huishouden deze inkomsten toegerekend moeten worden. Zo zijn inkomsten uit vermogen, de kinderbijslag, het kindgebonden budget en ontvangen gebonden overdrachten, zoals de huurtoeslag, niet bij het persoonlijk inkomen geteld. Daarnaast zijn betaalde inkomensoverdrachten, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen niet in mindering gebracht op het persoonlijk inkomen.

10 400 euro bedroeg het
gemiddeld eigen inkomen van jongeren
van 15 tot 25 jaar in 2016

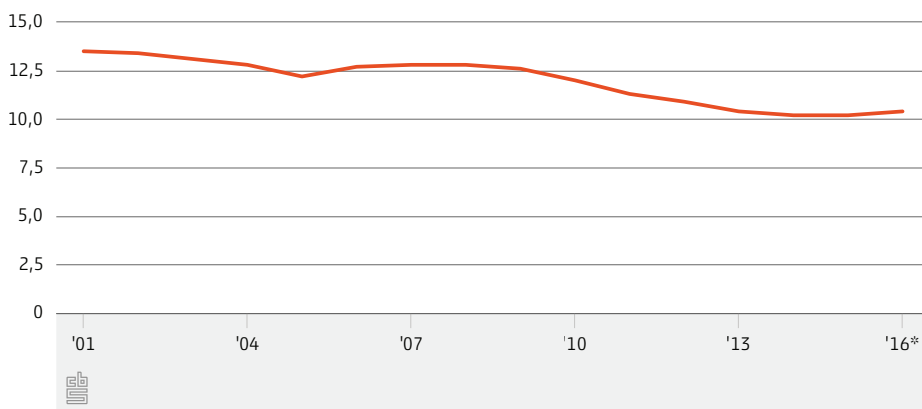

Inkomen gedaald

Het persoonlijk jaarinkomen van jongeren met een eigen inkomen bedroeg in 2016 gemiddeld 10,4 duizend euro. Ter vergelijking, voor personen van 25 tot 45 jaar was dit gemiddeld 35,8 duizend euro. Tussen 2008 en 2014 zijn jongeren er op achteruit gegaan. Hun inkomen in 2008 zou in 2016 12,8 duizend euro waard zijn geweest. De daling houdt verband met de economische crisis, waardoor steeds meer jongeren moeilijk aan een baan kwamen en langer door gingen leren.

10.1.1 Persoonlijk inkomen 15- tot 25-jarigen¹⁾

x 1 000 euro (prijzen 2016)

¹⁾ Met een eigen inkomen

*Voorlopig cijfer

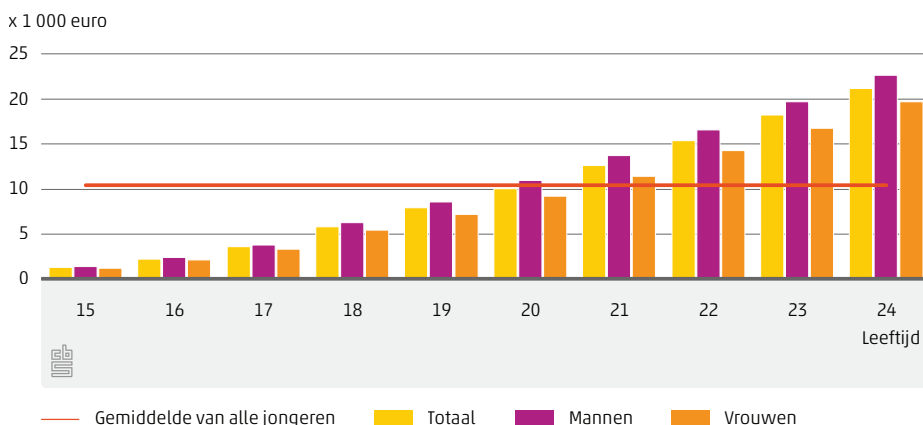
10.2 Verschillen naar leeftijd en geslacht

Het inkomen van jongeren is hoger naarmate ze ouder zijn. Het persoonlijk inkomen van 24-jarige jongvolwassenen was bijna 10 keer hoger (21,2 duizend euro) dan dat van scholieren en studenten van 16 jaar (2,2 duizend euro). Dat komt vooral doordat oudere jongeren meestal geen opleiding meer volgen en al werken.

Inkomen van jonge mannen ligt hoger

Het persoonlijk inkomen van jonge mannen ligt op een hoger niveau dan dat van jonge vrouwen. In 2016 werd het verschil geleidelijk groter met de leeftijd. Bij 24-jarigen bedroeg het verschil gemiddeld 3 duizend euro.

10.2.1 Persoonlijk inkomen van jongeren¹⁾, 2016*

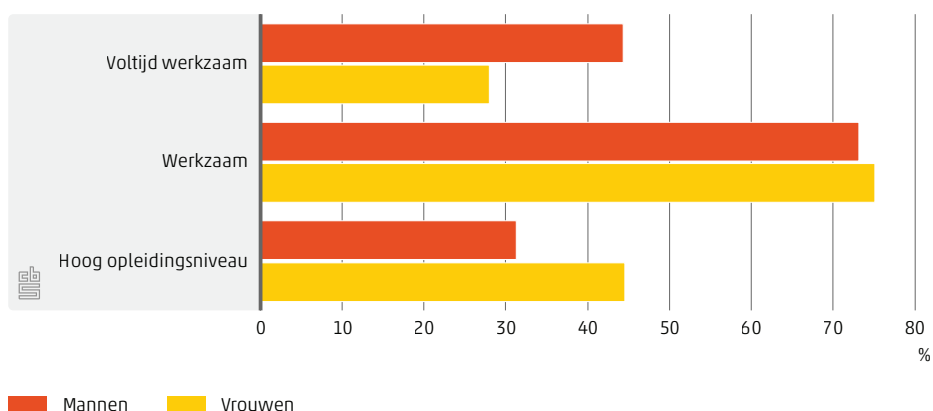

¹⁾ Met een eigen inkomen

*Voorlopige cijfers

Het inkomensverschil tussen jonge volwassen mannen en vrouwen hangt samen met verschillen in de arbeidsduur. Zo werken mannen van 24 jaar vaker voltijds (35 uur per week of meer) dan vrouwen. Daar staat tegenover dat jonge vrouwen iets vaker deel uitmaken van de werkzame beroepsbevolking. Ook hebben zij vaker dan mannen een hoger opleidingsniveau en daarmee meer uurloon.

10.2.2 Kenmerken 24-jarigen, 2016*

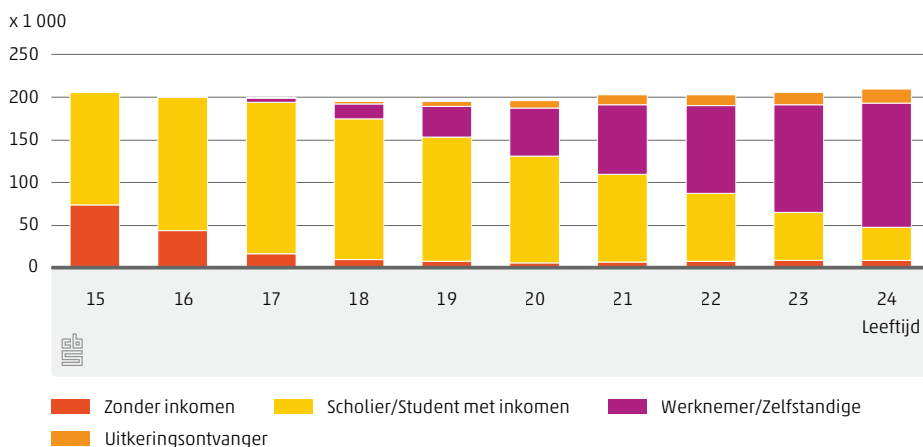

*Voorlopige cijfers

10.3 Gevolgen van sociaaleconomische activiteit

Het hogere inkomen van oudere jongeren hangt samen met hun voornaamste sociaaleconomische activiteit. Met het oplopen van de leeftijd tot 18 jaar groeit de groep scholieren en studenten met inkomen uit een bijbaan, waardoor de groep zonder inkomen logischerwijs krimpt. Wanneer de inkomsten uit arbeid of eigen onderneming een substantiële omvang krijgen, worden de jongeren als werknemer of zelfstandige beschouwd, ook als ze nog onderwijs volgen. Dit geldt in toenemende mate voor jongeren vanaf 18 jaar. Rond hun 22ste zijn jongeren op basis van hun inkomen vaker werknemer dan student. Van de 24-jarigen was bijna 70 procent in 2016 werknemer, was een kleine 20 procent nog student en ontving 8 procent een uitkering zoals bijstand.

10.3.1 Jongeren naar sociaaleconomische categorie, 2016*

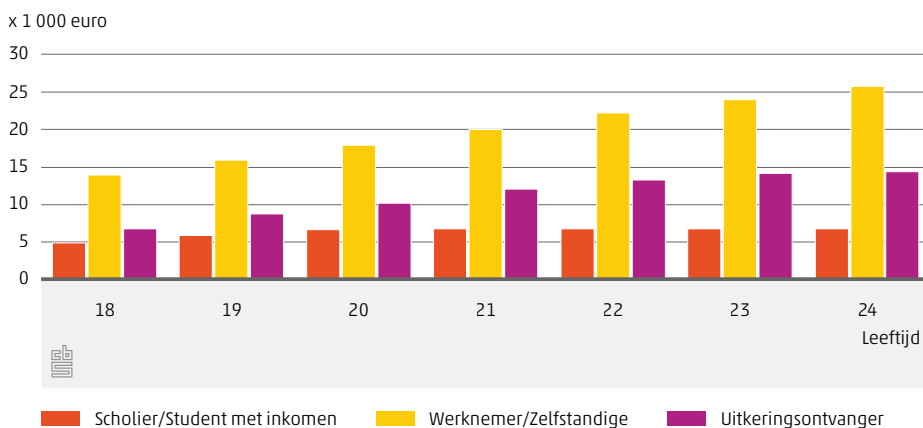

*Voorlopige cijfers

Hoogste inkomen voor werkende jongvolwassenen

Werkende jongeren van 18 tot 25 jaar hebben het hoogste persoonlijk inkomen. Wel betalen zij over hun (bruto) inkomen de meeste premies inkomensverzekeringen (werkloosheid, pensioen). Het inkomen van uitkeringsontvangers is gemiddeld lager, waar dat van scholieren en studenten het laagst is.

10.3.2 Persoonlijk inkomen van jongvolwassenen¹⁾, 2016*

¹⁾ Met een eigen inkomen

*Voorlopige cijfers

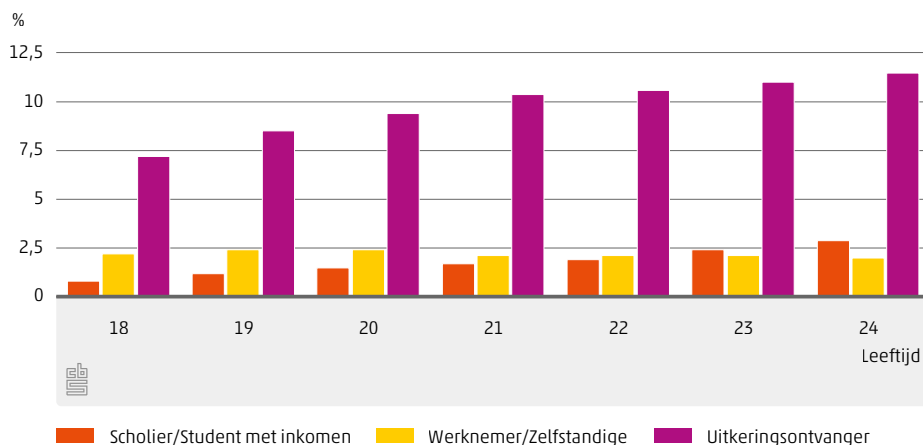
Groot armoederisico voor jonge uitkeringsontvangers

Van de jonge uitkeringsontvangers liep in 2016 ruim 30 procent risico op armoede, waar dit 4 procent was bij jonge werkenden. Dat betekent dat ze deel uitmaakten van een huishouden met een inkomen onder de lage-inkomensgrens van het CBS.

Het risico op armoede voor jonge uitkeringsontvangers hangt sterk samen met hun woonsituatie. Van de groep die zelfstandig woonde en zelf de hoofdkostwinner van het huishouden of diens partner was, liep meer dan 50 procent risico op armoede. Maar onder jonge uitkeringsontvangers die als meerderjarig kind nog thuis bij hun ouder(s) woonden, was het armoederisico nog geen 10 procent. Ter vergelijking, van alle personen in Nederland liep 6,8 procent in 2016 risico op armoede.

Onder jonge uitkeringsontvangers zijn ook relatief veel wanbetalers van de zorgverzekering. Van de uitkeringsontvangers die 24 jaar oud waren aan het begin van 2016, was 11,5 procent aan het einde van dat jaar wanbetaler, zo blijkt uit cijfers van het CAK. Ter vergelijking, van alle jongvolwassenen tot 25 jaar was op dat moment 2 procent wanbetaler en van alle volwassen Nederlanders 1,8 procent.

10.3.3 Jonge wanbetalers zorgverzekering, 2016*

*Voorlopige cijfers

10.4 Studiefinanciering

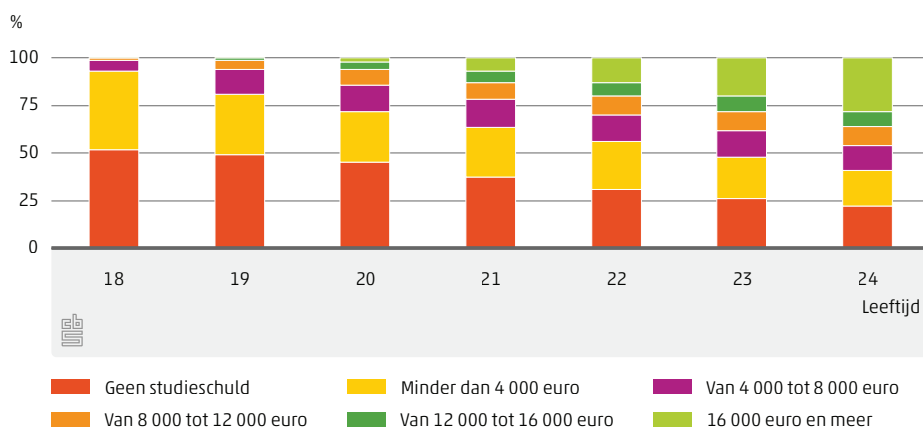
Studenten kunnen studiefinanciering krijgen als ze een opleiding volgen. Afhankelijk van hun opleiding kunnen ze een basis- en aanvullende beurs krijgen. Deze

bedragen worden als voorwaardelijke gift tot hun persoonlijk inkomen gerekend. Per 1 september 2015 is het leenstelsel ingevoerd en zijn de meeste van de eerder als voorwaardelijke gift verstrekte beurzen omgezet in een lening. Daardoor bouwen studenten vanaf hun 18^e een veel hogere studieschuld op dan voorheen.

Studieschulden variëren fors

Op 1 januari 2016 had ruim 50 procent van de 18-jarige studenten nog geen studieschuld. Ruim 40 procent had een relatief kleine studieschuld tot 4 duizend euro. Van de 24-jarige studenten had bijna 80 procent een studieschuld opgebouwd. Ruim een kwart van hen had zelfs een studieschuld van meer dan 16 duizend euro. Deze cijfers zijn niet van toepassing op alle studenten, maar gelden alleen voor studenten die zelfstandig én alleen wonen. Alleen in die situatie is de studieschuld eenduidig toe te rekenen aan de student.

10.4.1 Studenten¹⁾ met studieschuld, 2016*

¹⁾ Zelfstandig en alleen wonend

*Voorlopige cijfers

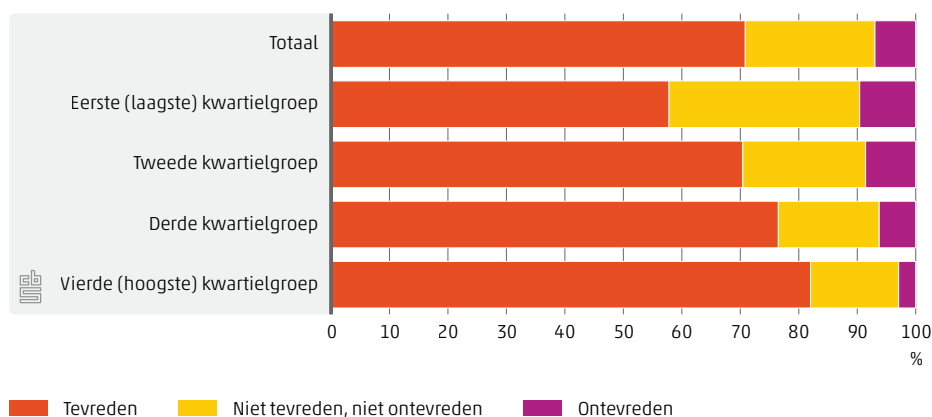
10.5 Oordeel van jongvolwassenen over financiële situatie

In de periode 2016/2017¹⁾ was 71 procent van de 18- tot 25-jarigen tevreden met de financiële situatie van hun huishouden, 22 procent niet tevreden en niet ontevreden en 7 procent ontevreden. Deze percentages zijn nauwelijks veranderd ten opzichte van de periode 2014/2015. Jongvolwassenen waren daarmee iets minder vaak tevreden met hun financiën dan gemiddeld, gezien 74 procent van de totale volwassen bevolking in 2016/2017 tevreden was.

Duidelijke verschillen in tevredenheid tussen inkomensgroepen

De hoogte van het inkomen is, niet verrassend, van belang voor de mate van tevredenheid met de financiële situatie. Van degenen met een huishoudensinkomen in de laagste inkomenskwartielgroep was 58 procent tevreden met de financiën. Dit aandeel loopt op met het inkomen, tot 82 procent onder degenen met de hoogste inkomens.

10.5.1 Tevredenheid met financiële situatie, 18- tot 25-jarigen, 2016/2017

¹⁾ Voor de analyses in deze paragraaf zijn de steekproefgegevens van twee onderzoeksjaren samengevoegd zodat een grotere groep jongvolwassenen beschikbaar is.

Het is ook van belang of jongvolwassenen nog thuis bij een of beide ouders wonen. Van degenen die nog thuis wonen was 77 procent tevreden, tegenover 61 procent van degenen die het ouderlijk nest hebben verlaten. Dat komt deels doordat bij thuiswonende jongeren het huishoudensinkomen hoger is dan bij uitwonenden. Thuiswonenden staan bovendien meestal nog niet in voor de vaste kosten voor het voeren van een huishouden, zoals voor de woning (huur of hypotheek), elektriciteit en voeding.

Daarnaast zijn mannen van 18 tot 25 wat vaker tevreden met de financiën dan vrouwen van die leeftijd. Ook zijn jongeren minder vaak positief over de financiële middelen naarmate de leeftijd oploopt. Deze verschillen kunnen worden verklaard doordat zowel jongeren van lagere leeftijd als mannen vaker bij hun ouder(s) wonen, en thuiswonende jongeren positiever zijn over hun financiële situatie.

Werkende jongeren vaker positief over financiën dan niet-werkende

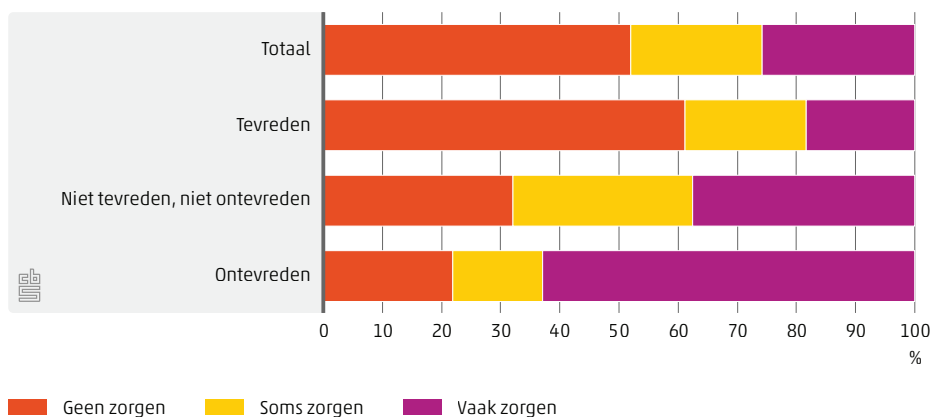
Ook het hebben van betaald werk speelt een rol. Jongvolwassenen met betaald werk waren vaker tevreden (74 procent) met hun financiële situatie dan degenen zonder betaald werk (60 procent). Dit verschil in tevredenheid blijft bestaan als rekening wordt gehouden met verschillen in huishoudensinkomen tussen jongeren met en zonder betaald werk en met verschillen in de woonsituatie.

Minder jongeren bezorgd over toekomstige financiële situatie

In 2016/2017 had 52 procent van de 18- tot 25-jarigen geen zorgen over de financiële toekomst, had 22 procent hier soms zorgen over en 26 procent vaak. Zij waren daarmee iets vaker onbezorgd over de financiële toekomst dan de totale bevolking, van wie 48 procent dit aangaf. Ook in vergelijking met de periode 2014/2015 waren jongeren positiever. Toen zei nog 30 procent van hen vaak zorgen te hebben over de financiële toekomst, had 24 procent soms zorgen en was 46 procent onbezorgd.

Er is een duidelijke relatie tussen de mate waarin jongeren bezorgd zijn over hun financiën in de toekomst en de mate waarin zij tevreden zijn met hun huidige financiële situatie. Waar 61 procent van degenen die in 2016/2017 tevreden waren geen zorgen hadden voor de toekomst, was dat onder degenen die ontevreden waren maar 22 procent.

10.5.2 Zorgen over financiële toekomst, 18- tot 25-jarigen, 2016/2017

Weinig zorgen bij hoogste inkomens

Hoe hoger het inkomen van jongeren, hoe minder zorgen ze hebben over de financiële toekomst. Van de jongeren met een huishoudensinkomen in de laagste inkomenskwartielgroep zei 46 procent geen zorgen te hebben over hun financiële toekomst. Van degenen in de hoogste inkomensgroep gaf 60 procent dat aan. Jongeren die nog thuis wonen, maken zich minder vaak zorgen over hun financiën in de toekomst dan degenen die uit huis zijn. Dit verschil hangt samen met dat thuiswonenden doorgaans jonger zijn en een hoger huishoudensinkomen hebben, via hun ouders.

Meisjes vaker bezorgd over toekomstige financiën dan jongens

Meisjes hebben meer zorgen over hun toekomstige financiële situatie dan jongens. Van hen zei 31 procent hier vaak zorgen over te hebben, tegenover 21 procent van de jongens. Of dit samenhangt met het lagere persoonlijke inkomen van jonge vrouwen (paragraaf 10.2), kon met de onderliggende gegevens niet onderzocht worden. Jongvolwassenen hebben meer zorgen over hun toekomst naarmate ze ouder worden. Ook hebben jongeren met betaald werk hier minder zorgen over dan jongeren zonder betaald werk.

Er zijn verschillen tussen opleidingsniveaus als het aankomt op de zorgen over de toekomst, in tegenstelling tot de tevredenheid met de financiële situatie. Iets minder dan 30 procent van de laag en middelbaar opgeleide jongeren zei zorgen te hebben over hun financiële toekomst, aanzienlijk meer dan de 17 procent van de hoogopgeleide jongeren die dit aangaf.

Meer informatie

- Kerncijfers over de materiële welvaart van personen zijn te vinden op [StatLine](#).
 - Kerncijfers over het welzijn van personen zijn te vinden op [StatLine](#).
-

Begrippen

Lage-inkomensgrens

De inkomensgrens die het CBS gebruikt voor de afbakening van armoede.

De lage-inkomensgrens betreft een vast bedrag dat voor alle jaren en alle typen huishoudens een gelijke koopkracht vertegenwoordigt. De hoogte ervan is geënt op de bijstandsuitkering van een alleenstaande in 1979, toen deze op een hoog niveau lag. In prijzen van 2000 gaat het om een bedrag van 9 250 euro.

Wanbetalers zorgverzekering

Mensen die wel verzekerd zijn volgens de Zorgverzekeringswet (ZVW), maar de verschuldigde premie voor hun basisverzekering al minimaal 6 maanden niet betaald hebben.

Zorgverzekeringswet (ZVW)

Wet die een verplichte basisverzekering regelt voor kortdurende, op genezing gerichte zorg voor iedereen die rechtmatig in Nederland woont of hier loon- of inkomstenbelasting betaalt. Deze wet is op 1 januari 2006 in werking getreden en vervangt onder andere de Ziekenfondswet (ZFW).

Kwartielgroep

Voor een indeling in inkomenskwartielgroepen zijn alle huishoudens naar hoogte van het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen verdeeld in vier even grote groepen, de kwartielgroepen. Vervolgens zijn deze kwartielgroepen aan alle individuele personen toegekend.

11.

Beleidsmedewerkers

willen cijfers

én verhalen

Auteur

Jaap van Sandijk | Freelance Journalist

Beleidsmedewerkers jeugd gebruiken de Landelijke Jeugdmonitor en het Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor vooral als vergelijkingsinstrument met andere gemeenten en als signaalgever van landelijke trends. Ze vinden cijfers belangrijk voor hun werk, maar willen daar geen keiharde conclusies aan verbinden. Dat blijkt uit een rondgang langs acht willekeurige gemeenten.

De rondgang voerde langs de gemeenten Alphen aan den Rijn, Meppel, Deventer, Breda, Leiden, Vlissingen, Nieuwkoop en Zwolle. Centrale vragen aan de geïnterviewde beleidsmedewerkers waren: hoe bekend bent u met de Landelijke Jeugdmonitor en hoe gebruikt u deze? Verder waren er aanvullende vragen over onder meer de inzet en bekendheid van spiegelrapporten. Eén gemeente (Alphen aan den Rijn) nam ook deel aan de rondgang van 2017. Met deze gemeente werd teruggeblikt op de verwachting voor de toekomst die een jaar eerder werd uitgesproken en in hoeverre deze is uitgekomen.

11.1 Bekendheid en gebruik van de Landelijke Jeugdmonitor

Alle geïnterviewde gemeenten werken met een eigen lokale of regionale jeugdmonitor. In veel van deze lokale monitoren worden gegevens van de Landelijke Jeugdmonitor verwerkt. Vaak aangevuld met cijfers van StatLine. 'Dat zijn belangrijke informatiebronnen, naast 'Waar staat je gemeente' en de gemeentelijke beleidsplannen en evaluatierapporten', zegt Inge van der Velde, onderzoeker bij de gemeente Deventer. 'Wij gebruiken in totaal twintig bronnen voor onze monitor 'De jeugd in beeld'. Dat zijn zowel interne als externe bronnen. Het mooie van de Landelijke Jeugdmonitor is vooral dat het laat zien wat er landelijk speelt op het gebied van jeugd. Daarmee is het voor ons een richtinggever voor onze eigen thema's. Wij kunnen zelf geen trends vaststellen, daarvoor is ons gebied te klein. De Landelijke Jeugdmonitor kan dat wel. Dat macro-aspect vind ik dé onderscheidende kracht van de monitor.'

Ook beleidsmedewerker Gerda Visser van de gemeente Leiden gebruikt de Landelijke Jeugdmonitor om zich te informeren over landelijke trends en ontwikkelingen. Voor de uitvoering van het beleid staat de eigen monitor Jeugdhulp Holland Rijnland centraal. 'Daarin zijn overigens verschillende CBS-cijfers verwerkt, onder meer over de typen hulp die wordt verleend en over hulpverlening die is beëindigd.' Cijfers geven maar voor een beperkt deel houvast, vindt Visser. 'Ze zijn zeker niet heilig. Bovendien: verschillende databronnen hebben verschillende

indicatoren, waardoor je cijfers niet uniform kunt gebruiken. Wij kiezen dan ook hiernaast voor kwalitatief onderzoek op basis van verhalen. Ik denk dat je inhoudelijk meer kunt halen uit de context van drie ervaringsverhalen dan de stijging van een landelijk of gemeentelijk tevredenheidscijfer met een halve procent. Want wat zegt zo iets nou eigenlijk?’

Julia van Engelen van de gemeente Breda is beperkt bekend met de Landelijke Jeugdmonitor. ‘Ik heb er wel eens op gekeken, maar ik gebruik hem zelf niet’, vertelt de beleidsmedewerker. ‘Wij werken sinds 2015 met de GGD Transformatiemonitor West-Brabant en hebben in het afgelopen jaar steeds meer zicht gekregen op regionale en lokale managementinformatie.’ Of de Landelijke Jeugdmonitor in de toekomst een belangrijker rol in haar werk zal spelen, kan ze nog niet zeggen. ‘De Landelijke Jeugdmonitor kan een belangrijke bron zijn om vergelijkingen te kunnen trekken tussen regionale en landelijke ontwikkelingen. We moeten daarbij wel alert blijven op de verschillende definities die gehanteerd worden voor bepaalde begrippen. Bijvoorbeeld als het gaat om het onderscheid tussen vrij toegankelijke en niet-vrij toegankelijke jeugdhulp.’

Lilian Matton van de gemeente Nieuwkoop gebruikt de Landelijke Jeugdmonitor om vergelijkingen te maken met andere regio’s en bijvoorbeeld ook voor presentaties aan de gemeenteraad. ‘Helaas vind ik de Landelijke Jeugdmonitor niet erg gebruiksvriendelijk’, zegt ze. Matton heeft een aantal verbeter suggesties. ‘De manier waarop tabellen worden weergegeven kan wat mij betreft wel beter. Ik vind dat de makers daarin meer kunnen uitgaan van de gebruiker. Denk bijvoorbeeld aan meer visualisaties. Ook de manier van navigeren kan gebruiksvriendelijker. En de gelaagdheid van de site kan beter.’

Sabina Jonker, beleidsadviseur jeugd van de gemeente Zwolle, gebruikt de Landelijke Jeugdmonitor vooral als instrument om trends te ontdekken. ‘De meerwaarde van de monitor zit in de enorme hoeveelheid data over het onderwerp jeugd. Het datasysteem van onze gemeente gaat terug tot 2015, maar de data van het CBS gaan veel verder. Door beide bronnen naast elkaar te leggen kunnen we – door de langere geschiedenis van de CBS-data – ook lokale trends beter duiden.’

Meppel is bekend met de Landelijke Jeugdmonitor, maar haalt er geen sturings- en beleidsinformatie uit, zegt beleidsmedewerker Auke de Jong. ‘We gebruiken de Jeugdmonitor om bepaalde cijfers te checken en verschillen te zoeken, om vervolgens te kunnen verklaren wat we zien. Soms zien we flinke verschillen met cijfers in ons eigen systeem, dat we uiteindelijk real time willen inzetten. Het kan bijvoorbeeld voorkomen dat de Landelijke Jeugdmonitor een stijging weergeeft bij een bepaald onderwerp, terwijl ons eigen systeem een daling vertoont.

Tegenstrijdig inderdaad, maar dat verklaren we door het tijdstip van registratie en de verschillen in definities.'

Ook Adrie de Klerk van de gemeente Vlissingen gebruikt de Landelijke Jeugdmonitor om afwijkingen en overeenkomsten met de eigen Zeelandscan en andere lokale bronnen op te sporen (waaronder productiegegevens van de inkooporganisatie voor jeugdhulp). Voor het duiden van alle cijfers en ontwikkelingen kiest Vlissingen met haar twee buurgemeenten Middelburg en Veere daarnaast voor het verhalend verantwoorden, door in gesprek te gaan met uitvoerende professionals. Deze zogenaamde transformatiedialogen met 'de werkgemeenschap' worden sinds 2015 drie keer per jaar georganiseerd. De Klerk: 'Alle partijen praten mee: van zorgaanbieders tot welzijnswerk, van maatschappelijk werk en GGD tot politie. De verantwoordelijk wethouders jeugd van de drie gemeenten zijn actief deelnemer en halen op wat er werkelijk gebeurt'.

11.2 Veel data, weinig tijd

Alle geïnterviewde beleidsmedewerkers hebben te maken met snel groeiende hoeveelheden data en beperkte tijd om die te bestuderen. Inge van der Velde spreekt van een 'wildgroei aan bronnen.' Ook teamleider Thom de Ruiter van Alphen aan den Rijn wijst op dit spanningsveld, in antwoord op de vraag of zijn gemeente inmiddels gebruik maakt van spiegelrapporten. Zijn collega Sosja Rooijmans vertelde tijdens de rondgang van vorig jaar dat Alphen aan den Rijn nog geen spiegelrapporten had opgevraagd, maar dat in 2018 zeker zou doen. Zij gaf aan deze rapporten in te willen zetten als instrument voor kwaliteitsverbetering bij zorgaanbieders. De spiegelrapporten, gebaseerd op jeugdhulpgegevens die hulpverleners aan het CBS verstrekken, worden door het CBS aan jeugdhulpverleners geleverd. Daarin staat per gemeente een uniform overzicht van het aantal geleverde zorg- en hulptrajecten aan jongeren waarvoor de betreffende gemeente verantwoordelijk was. Jeugdhulpaanbieders kunnen deze rapporten doorsturen naar gemeenten. Die krijgen zo een beeld van hun marktpositie ten aanzien van andere gemeenten en kunnen op basis van de scores zorgaanbieders vergelijken.

Alphen aan den Rijn heeft dit voornemen nog niet waargemaakt, erkent De Ruiter. 'Vorig jaar waren we volop bezig met de aanbestedingsprocedure voor de jeugdhulp. Dit jaar is tot nu alle aandacht uitgegaan naar de implementatie van het contract en afspraken met de nieuwe aanbieder – een consortium van acht aanbieders – en de overgang van cliënten naar de nieuwe aanbieder. Daardoor is het informatievraagstuk naar achteren geschoven.' Als deze zaken op orde zijn en

Alphen aan den Rijn wel weer tijd heeft, zal de aandacht onder meer uitgaan naar de spiegelrapporten. 'Maar', zo vraagt de Ruiters zich hardop af, 'in hoeverre is die informatie ook daadwerkelijk bruikbaar en van toepassing op de eigen gemeente? Met die vraag worstelen we nu soms ook al. En dat zal, met het oog op de grotere berg aan data, in de toekomst alleen nog maar erger worden.'

Een deel van de geïnterviewde gemeenten weet dat de spiegelrapporten er zijn, maar is er (nog) niet aan toegekomen om ze te gebruiken. Sommige gemeenten kennen ze niet. We gebruiken ze momenteel nog niet; maar we gaan de mogelijkheden zeker bekijken', zegt Julia van Engelen (Breda).

11.3 Naslagwerk

Jaarlijks verschijnt het Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor. De meerderheid van de geïnterviewde beleidsmedewerkers is bekend met het Jaarrapport. Ze vinden het een waardevol naslagwerk en belangrijke bron voor het ontdekken van trends. Met ingang van 2018 verschijnt het jaarrapport niet meer als pdf, maar als interactieve publicatie. Gebruikers kunnen doorklikken naar links buiten het rapport en met een eenvoudige muisbeweging cijfers in grafieken en gemeentekaartjes zichtbaar maken. De reacties op de nieuwe verschijningsvorm zijn wisselend. Gerda Visser vindt een pdf prettig, terwijl de net afgestudeerde Lilian Matton juist de interactieve versie toejuicht.

Visser erkent dat ze zich – met het oog op de medewerking aan dit hoofdstuk – beter dan anders heeft verdiept in het Jaarrapport. 'Wat ik prettig vind aan het jaarrapport is de brede opzet. Het zou fijn zijn als meer collega's hier kennis van nemen.' Julia van Engelen van de gemeente Breda vindt dat het jaarrapport een mooie aanvulling kan vormen op regionale managementinformatie, omdat het jaarrapport zich meer richt op trends en een bredere opzet heeft dan alleen jeugdhulp. Daarentegen ligt er wel meer een focus op jongeren ten opzichte van de gegevens over het (jonge) kind, vindt ze. 'Ik pleit voor een nog bredere kijk op het opgroeien en ontwikkelen van jeugd, over alle levensdomeinen.' Maar haar eindoordeel is positief: 'Het hoofdstuk over onderwijs in de editie van 2017 bijvoorbeeld vind ik heel relevant, in relatie tot ondersteuning van kinderen. Daar kunnen we wat mee.'

Lilian Matton vindt dat de Jeugdmonitor en het Jaarrapport Landelijke Jeugdmonitor meer moeten inspelen op de transformatie van de jeugdzorg die in 2015 is ingezet. 'Een belangrijk doel van de transformatie is bijvoorbeeld dat jeugdhulp dichterbij moet worden georganiseerd. Dan zou je verwachten dat de Jeugdmonitor daar met

bepaalde vragen op inspeelt. Maar ik zie nog steeds dat een algemeen begrip als 'ambulant' wordt gebruikt. Een term die te weinig zegt over de fysieke afstand die jeugdigen moeten afleggen voor hulp. Om verder te komen met de transitie moeten we systemen anders inrichten. Om beter bruikbare data te krijgen moeten we andere vragen stellen. Gemeenten en aanbieders moeten als partner optrekken bij het verzamelen van data. Ook een tool als de Landelijke Jeugdmonitor kan hierbij helpen.'

Sabina Jonker denkt dat lokale en regionale cijfers aan belang winnen ten opzichte van de cijfers van de Landelijke Jeugdmonitor. 'Omdat dat onze eigen bronnen zijn en we weten waar ze vandaan komen. Die lokale en regionale cijfers zullen steeds meer gaan differentiëren omdat iedere regio eigen beleidskeuzen maakt. Lokaal en regionaal worden steeds belangrijker en ik vind dat de Landelijke Jeugdmonitor daarin mee moet door ook op die niveaus te differentiëren. En dus niet alleen een lándelijke monitor te blijven. Althans, als het CBS wil meebewegen met de ontwikkelingen.'

11.4 Vernieuwde website

Tijdens de rondvraag passeren ook StatLine, de vernieuwing van de Jeugdmonitor-website en de in mei 2018 door CBS en VWS verzonden lokale factsheets de revue. Deze lokale rapporten zijn verstuurd naar zowel beleidsmedewerkers als raadsleden. Doel van de rapporten is de gemeenten te stimuleren om zichzelf te vergelijken met het regionale en landelijke gemiddelde, te voorkomen dat gemeenten onnodig cijfers uitvragen en om te stimuleren dat debatten op basis van basis van feiten worden gevoerd.

De lokale rapporten zijn vrijwel geen enkele beleidsmedewerker onder ogen gekomen. Illustratief is het antwoord van Inge van der Velde van de gemeente Deventer, die de vraag uitzette bij collega's en later per mail antwoordde. 'Ik kreeg een negatief antwoord. We hebben natuurlijk een vrij grote organisatie, dus het kan alsnog zijn binnengekomen. Maar dan weet ik niet waar.' Thom de Ruiter (Alphen aan den Rijn) kent het lokale rapport ook niet. Hij doet de suggestie om de rapporten op naam naar de verantwoordelijke beleidsmedewerkers te sturen. Dat verhoogt de kans dat de cijfers bij de juiste personen terechtkomen.

De vernieuwing van de website van de Jeugdmonitor is weinig beleidsmedewerkers opgevallen. Inge van der Velde is er positief over. 'De site werkt goed en ziet er modern uit. De verbetering triggert mij wel. Ik gebruik hem nu vaker.'

StatLine wordt door alle geïnterviewde beleidsmedewerkers gebruikt, maar de gebruikerservaringen zijn wisselend. 'Lastig in gebruik', oordeelt Julia van Engelen. 'Vooral wanneer je verschillende tabellen en gegevens met elkaar wilt verbinden.'

Dankzij de open datafunctie van StatLine kunnen veel nieuwe informatiebronnen zoals apps worden ontwikkeld door data te combineren – ook op het gebied van jeugdhulp. Daarmee beschikken beleidsmedewerkers over nog meer data. Toch lijkt de toename aan data te leiden tot een soort data-paradox bij beleidsmedewerkers. Julia van Engelen daarover: 'Nu we steeds meer toegang krijgen tot cijfers, gaan we op zoek naar het verhaal achter die cijfers en de toepassing ervan.' Sabina Jonker van de gemeente Zwolle beaamt dit: 'Meer data betekent meer duiding. Het is ook wel logisch dat we nu veel meer naar die duiding op zoek zijn. Na de transitie richtten we ons op het op orde hebben van algemene informatie en het opbouwen van data. Nu we dat hebben, komt de vraag naar verdieping naar boven. Daar is meer informatie voor nodig.'

Medewerkers

Auteurs

1. Inleiding

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

2. Jongeren in Nederland

Suzanne Loozen en Carel Harmsen

3. Drie jaar jeugdhulp door de gemeente

Rudi Bakker

4. Wonen en opgroeien

Wonen in een bijstandsgesin

Kai Gidding

5. School

Jongeren in het onderwijs

Laura Wielenga-van der Pijl en Marijke Hartgers

6. Werk

Jongeren op de arbeidsmarkt

Mark Ramaekers

7. Alcoholgebruik en gezondheid

Susanne de Witt en Christianne Hupkens

8. Criminaliteit

Jeugdige verdachten en slachtoffers

Lisanne Jong en Rianne Kloosterman

9. Jongeren in Caribisch Nederland

Suzanne Loozen, Carel Harmsen en Mark Ramaekers

10. Inkomen van jongeren

Kai Gidding en Linda Moonen

11. Informatie gemeenten

Jaap van Sandijk (Freelance journalist)

Redactie

Linda Fernandez Beiro

Francis van der Mooren

Henk-Jan Dirven

Marion van den Brakel-Hofmans

Eindredactie

Gijsbert van Dalen